

- Edouard Laboulaye. Abdallah eli nelilehtinen apila

-
- ALKULAUSE
- ENSIMMÄINEN LUKU.
- TOINEN LUKU.
- KOLMAS LUKU.
- NELJÄS LUKU.
- VIIDES LUKU.
- KUUDES LUKU.
- SEITSEMÄS LUKU.
- KAHDEKSAS LUKU.
- YHDEKSÄS LUKU.
- KYMMENES LUKU.
- YHDESTOISTA LUKU.
- KAHDESTOISTA LUKU.
- KOLMASTOISTA LUKU.
- NELJÄSTOISTA LUKU.
- VIIDESTOISTA LUKU.
- KUUDESTOISTA LUKU.
- SEITSEMÄSTOISTA LUKU.
- KAHDEKSASTOISTA LUKU.
- YHDEKSÄSTOISTA LUKU.
- KAHDESKYMMENES LUKU.
- YHDESKOLMATTI LUKU.
- KAHDESKOLMATTI LUKU.
- KOLMASKOLMATTI LUKU.
- NELJÄSKOLMATTI LUKU.
- VIIDESKOLMATTI LUKU.
- KUUDESKOLMATTI LUKU.
- SEITSEMÄSKOLMATTI LUKU.
- KAHDEKSASKOLMATTI LUKU.
- YHDEKSÄSKOLMATTI LUKU.
- KOLMASKYMMENES LUKU.
- YHDESNELJÄTTÄ LUKU.
- KAHDESNELJÄTTÄ LUKU.
- KOLMASNELJÄTTÄ LUKU.

- VIITSELITYKSET:
-

Edouard Laboulaye. Abdallah eli nelilehtinen apila

Produced by Tapio Riikonen

ABDALLAH ELI NELILEHTINEN APILA

Arabialainen kertomus

Jutellut

EDVARD LABOULAYE

Suomentanut R. Mellin. [Ranskalainen alkuperäisteos: "Abdallah ou le trèfle à quatre feuilles, conte arabe"].

G. W. Edlund, Helsinki, 1880.

ALKULAUSE

Jumalan, sen lempeän ja laupiaan nimessä, joka on antanut meille ruovonkorren kirjoittaaksemme ja joka päivä opettaa ihmiselle mitä tämä ei tiedä.[1] Tämä kirja ei ole romaani Abu-Zeydistä eikä Ez-Zahirin elämänvaiheista, eikä ole se yksikään niistä kauniista saduista, joita juhlapäivinä luetaan ja lauletaan Kairon kahviloissa. Tämä on se mutkaton kertomus, jonka kameelin-ajaja Ben-Ahmed jutteli meille erämaassa muuanna iltana, ollessamme leiriin asettuneina, Siunauksen lähteen vaiheilla. Yö edistyi, tähdet sammuiivat taivaalla, kaikki uinaili: tuuli, maa, ihmiset; Jumala yksinään silmäili luontoa. Meille päivän helteestä ja vaivoista väsyneille tämä kertomus oli kuin kristalli kirkas puro, joka levittää pirteyttä ja eloa ympärilleen. Jospa se samalla tavoin virkistäisi muitakin maapiirin vaeltajia ja heihinkin vuodattaisi rauhaa, unelmia ja unhotusta!

ENSIMMÄINEN LUKU.

Perheen ilo.

Rikkaassa Djeddahissa, Punaisen meren rannalla, asui nykyään egyptiläinen kauppias nimeltä Hadji-Mansur. Hän oli, niin sanottiin, ollut orjana voimallisella Ali-Bey'llä, joka sotain aikana Egyptissä oli peräkkäin, ja välistä yhtä aikaa, käynyt avulliseksi ranskalaisille ja turkkilaisille, mamelukkeille ja Mehemed-Alille. Sodan aikana oli hän varustanut molempia puolia ruokavaroilla, sota-aseilla ja kameeleilla, ja yhtäkaikki kuultiin hänen alinomaa taistelun jälkeen valittavan, että hän voittajan hyväksi oli kuluttanut varojansa. Se oikeus on kuitenkin hänelle tehtävä, ettei kukaan silloin osoittanut suurempaa intoa, niinkuin ei myös kukaan saanut paremmalla hinnalla ostaa voitetuilta otettua saalista. Tällä kunniallisella ammatilla oli kohtelias Mansur koonnut suuren rikkauden, joskin ei aivan vastuksitta. Ilkeät kadehtijat olivat syyttäneet häntä vakoilijaksi, ja uskovimmat olivat antaneet hosua häntä petturina, ja mikä vielä enempi oli, hän oli kahdesti ollut joutua hirsipuuhun, josta hänet pelasti ainoastaan erään pashan ihmisrakkaus, joka yhteen miljoonaan piasteriin oli taipunut tunnustamaan noin selvän ja silmännähtävän viattomuuden. Mansurilla oli kovin suuri sielu peljästyäkseen mokomista valtiollisista tuulenpuuskista, ja jos hän rauhanteon jälkeen oli peräytynyt jälleen Djeddahin, niin se oli vaan sentähden, että säännöllinen kauppa nyt oli ainoa onneen viepä tie.

Tämä Mansurin uusi toimintoliike oli merkillinen yhtä suuresta viisaudesta ja menestyksestä kuin edellinenkin; yleisenä hokuna oli että hänen huoneidensa lattiat olivat kullalla ja timanteilla tilkoitetut. Tämä egyptiläinen ei ollut juuri mielehinen; hän oli muukalainen Arabiassa, ja hän katsottiin velkojaksi mitä jäykimmäksi; mutta Djeddahissa ei rohjetakaan julkisesti halveksia miestä joka mittaa rahaa kapottain. Tuskin ennätti Mansur näyttäytä basaarissa, ennenkuin joka haaralta syöksähdettiin hänen jalustintansa pitämään ja hänen kättänsä suutelemaan. Kauppias otti nämät kunnioitukset vastaan miehen semmoisen vaatimattomuudella joka tietää rikkauden etuoikeudet; kolmenkymmenen vuoden ahneus ja viekkaus oli laskenut kaikki kunnialliset ihmiset hänen jalkainsa juurelle.

Yksi ainoa asia puuttui tältä onnen lemmikiltä ja häiritsi hänen iloansa: hänellä ei ollut lapsia. Kulkiessaan jonkun köyhän ammattiveljen konttoorin sivu ja nähdessään isän ympärillä nuoria poikia, perheen toivon ja ylpeyden, hän huokasi kaipuusta ja kateudesta. Tavaramakasiinaansa tultuaan, hän heti väistyi sen piiloisimpaan paikkaan, unhotti piippunsa ja rupesi, sen sijaan että olis rukousnauhaansa käyttänyt ja koraanista[2] värsyjä lukenut, verkalleen pyyhiskelemään yhä vaalenevaa partaansa. Sydämensä sisimmässä pohjassa, ajatteli hän kuinka vanhuus läheni ja kuinka hän ei tulis jättämään yhtään lihastaan ja verestään jälkeensä joka ottais kauppa-asiat toimeksensa. Hänen ainoa perillisensä, pasha, kenties kyllästyisi odotukseen, ja kukapa silloin estäis häntä musertamasta lapsetonta muukalaista ja panemasta hänen näin kalliisti ansaituita aarteitaan takavarikkoon.

Nämät ajatukset ja penkomiset myrkyttivät egyptiläisen elämän. Kuinka suuri hänen ilonsa siis oli, kun eräänä päivänä muuan hänen vaimoistaan, syntyjään abyssinialainen, ilmoitti hänelle, että hänestä kohta oli tuleva isä! Tämän kuultuansa tuo kunnan mies oli sulasta ilosta mielensä menettää. Ruveten nyt, kun hänellä oli lapsi jolle sai koota, kahta ahneemmaksi ja itarammaksi kuin ennen, sulkeusi hän lukkoin taa kultaansa lukemaan ja punnitsemaan; hän kiersi kalliit vaatepakkansa auki, kaivoi ylös timanttinsa, helmensä, rubiininsa. Mansur puhutteli näitä hengettömiä kappaleita juuri kuin ne hänet kuulisivat ja ymmärtäisivät, sanoi niille että ne tulisivat saamaan uuden isännän, joka vuoroltaan heitä hoitais ja rakastaisi. Jos hän meni kaupungille, piti hänelle välttämättömästi puhua hänen pojastaan, sillä sen oli Jumala velvollinen uskolliselle palvelijalleen antamaan. Ei mikään kauppiastamme niin hämmästyttänyt kuin nähdä kaikkein ihmisten hoitavan askareitaan niinkuin ainakin, koska kaikilla Djeddahin asukkailla olis pitänyt olla yksi ainoa ajatus vaan: että Jumala vanhurskaudessaan jo vihdoin oli siunaava viisaan ja onnellisen Mansurin kodon.

Egyptiläinen ei pettenyt toiveessaan, ja ettei mitään puuttuis hänen onnessaan, syntyi hänelle poika onnentuottavimman kuukauden myötäisimmällä hetkellä. Kun hänen kahdeksantena päivänä sallittiin nähdä tämä niin kauan ikävöity lapsi, läheni hän vapisevin polvin tuota palmupuun lehdestä muodostettua kehtoa, jossa, turpealla pumpuli vuoteella, kullalla kirjatun peiton alla, Mansurin nimen perillinen lepäsi. Hän kohotti hiljaa peittoa ja näki pienen heikon olennon, melkein yhtä

mustan kuin sen äiti oli, mutta vankkatekoisen, joka pienillä käsillään jo kiskoi pumpulia vuoteesta jolla lepäsi. Tämän nähtyään kauppias seiso äänettömänä ihmettelemisestä; isoja karpaloita vierähti hänen kasvoillaan; mutta rohkaisten mielensä otti hän äskensyntyneen syliinsä, ja nostaen hänet huultensa luoksi kuiskasi hänen korvaansa: "Jumala on sangen suuri; minä todistan ettei yhtään Jumalata ole paitsi Jumala; minä todistan että Muhammed on hänen profeetansa." Tästä rukouksesta levostuneena alkoi hän hellin silmin katsella poikaansa. "Sinä Jumalan lahja," sanoi hän; "tosin olet vaan kahdeksan päivän ikäinen lapsi, mutta kun näen kuinka vahva ja kaunis olet, luulisinpä sinua vuoden vanhaksi. Mutta", jatkoi hän äitin puoleen kääntyen, "minkä nimen olet hänelle antanut?"

-Jos Jumala olis rankaissut minua niin kovasti että olis antanut minulle tytön, vastasi Etiopian nainen, niin minä olisinkin antanut hänelle nimen; mutta koska olen ollut niin onnellinen että olen saanut pojan, niin se kunnia on sinun. Vältä vaan kovin kunnianhimoista nimeä, joka voisi nostaa pahan silmän kateutta.

Mansur seiso mietiskellen, kun äkkiä kuuli melskettä kadulta. Eräs persialainen dervishi[3] ajoi edellään ruokakasveilla kuormattua aasia, jota paitsi joukko poikia kulki tuon vääräuskoisen jäljessä, haukkuen ja pieksäen häntä minkä ennättivät. Niinkuin mies joka ei etsi eikä pelkääkään marttyrin kärsimistä, dervishi joudutti askeliaan, ehtimiseen pilkaton vihollisiansa. "Ole kirottu sinä, Omar!"[4] kiljui hän, "ja kirotut olkoot kaikki sinun kaltaisesi!"

-Tuossa, sanoi Mansur, on minulla uusi todistus onnen suosiosta. Se oikein ajelee minua. Poikani nimi tulee olemaan Omar. Semmoinen nimi on poistava pahan silmän ja suojeleva lastani kaikelta noituudelta.

Juuri kun hän laski äskensyntyntä kehtoon jälleen, astui eräs erämaan nainen huoneeseen, jolla niinkään oli lapsi sylissä. Nainen oli varteva ja ilman hunnutta, niinkuin tapa erämaassa on. Vaikka oli köyhän laatuun puettu, oli hänellä kumminkin semmoinen arvoisuus käynnissä ja ryhdissä että olis luullut häntä sulttaanittareksi.

-Halima, sanoi Mansur hänelle, minä kiitän sinua tulemastasi. Empä ole unhottanut että miehesi Jussuf kaatui minun palveluksessani, viimeisen karavaanini puolustuksessa, ja hetki on tullut jona minun tulee näyttää etten ole mikään kiittämätön katala. Sinä tiedät mitä minä odotan sinulta. Jos en voi saada pojastani sheriffiä eli hankkia hänelle vihriätä käärelakkia, niin saatanhan kumminkin kasvatuttaa häntä sheriffin pojan lailla jalojen Beni-

Ameurien luona ja heidän tunteissaan. Sinun perheesi otettuna ja yhdessä sinun poikasi kanssa kasvatettuna, rakas Omarini oppii puhtaamman kielen kuin minun puhumani on ja saapi omaisissasi ystäviä jotka toiste suojelevat häntä. Minä puoleltani olen osoittava kiitollisuutta uskollisuudestasi. Meidän lastemme ystävyys alkakoon jo tästä päivästä ja he nukkukoot samassa kehossa. Huomenna sinä otat heidät kanssas kotiisi, ja he kasvavat sinun heimokunnassasi. Omar olkoon sinun poikasi, niinkuin Abdallah on minun. Olkoon onni heille myötäinen!

-Olkoon Jumala heidän turvansa kirottua saatanata vastaan! vastasi nainen, päättään kumarruttaen. Me olemme Jumalan omat ja me palaamme hänen tykönsä.

Mansur katseli häntä hymysuin. Hän oli vapaa-uskoja, joka ei suuresti uskonut Jumalan päälle, vaikka alinomaa piti hänen nimeänsä huulillaan. Hän oli elänyt kovin kauan ja oppinut kovin likeisesti tuntemaan ihmisiä, taitaakseen uskoa että Jumala erittäin paljon puuttuisi tämän maailman asioihin; sen sijaan uskoi hän vahvasti perkeleen olemisen ja pelkäsi häntä suuresti. Ainoa teko koko hänen elämässään jonka hän itselleen viaksi luki oli se, että hän Mekkaan vaeltaissaan oli seitsemällä kivellä heittänyt isoa perkelettä Jamratissa. Aina hän pelkäsi tuon kivitetyin saatanan kostoja. Tosin hän suurenteli siitä että oli helpolla hinnalla saanut tuon komealta kuuluvan arvonimen Hadji, joka antoi hänelle jonkunlaisen arvon hänen turvattiensa silmissä, ja hartaudella mitä voimakkaimmalla hän puhuikin kaabasta,[5] tuosta paratiisin kalliista kivistä jonka isä Abrahami oli rakentanut tuolle pyhälle paikalle Mekassa; mutta oikeastaan ei hän ensinkään ollut tuon varomattomuutensa seurauksista levollinen ja hän olis mielellään luopunut tuosta Hadji-nimestäkin,[6] jos vaan perkele olis antanut hänelle rohkeutensa anteeksi.

TOINEN LUKU.

Horoskopo.

Vielä samana iltana juuri kuun noustessa ja molempain lasten toistensa sylissä makeasti nukkuessa, tuli viisas Mansur huoneesen jossa ne makasivat, laahaten muassaan erästä ryysyistä dervishiä, joka oli hyvin sen vääräuskoisen näköön jota poikalauma aamulla oli takaa ajanut. Se oli yksi noita hävyttömiä kerjäläisiä jotka kokevat keksiä muiden ihmisten onnenvaiheita, löytämättä niissä milloinkaan omaa onneansa, ja joita, alinomaa pois-ajetuita ja herjatuita ja alinomaa käytetyitä, tulee olemaan yhtä kauan kuin saatanan pahuutta ja ihmisten ahneutta ja kevytuskoisuutta. Ei olis Halima mielellään jättänyt lapsia tuon epäluulonalaisen kuvatuksen kanssa yhteen huoneesen, mutta Mansur vaati sitä ja hänen täytyi totella. Erämaan nainen oli tuskin lähtenyt huoneesta kun egyptiläinen vei dervishin kehdon luoksi ja pyysi häntä toimittamaan hänen poikansa horoskopoa.

Lasta tarkasti katseltuaan nousi dervishi huoneen katolle ja teki tähdistä vaarinottoja. Sitten otti hän hiilen, jonka jakoi useampaan "huoneesen", asetti niihin kiertotähdet ja selitti viimein että tähdet eivät olleet epäsuosiolliset. Vaikka Mars ja Venus olivatkin osan-ottamattomat, Merkuriö sitä vastoin esiintyi sitä suosivaisempana. Tässä oli kaikki mitä hän taisi sanoa niihin kahteen sekiiniin, jotka Mansur oli hänelle antanut.

Kauppias vei ennustajan jälleen huoneesen ja sanoi, pitäen hänen silmänsä edessä kahta isoa dubloonaa:

-Enkö millään keinoin saa tietää enempää. Ovatko tähdet jo ilmoittaneet kaikki salaisuutensa?

-Taito on ääretön, vastasi dervishi, halukkaasti käyden syöttiin jota hänen edessään pidettiin; vielä saatan sanoa sinulle minkä taivaanmerkin vaikutuksen alaisena lapsi täällä tulee elämään.

Tähtein-ennustaja veti nyt vyöltään salaopillisen taulun ja pronssisen piirustimen ja kirjoitti taululle äitin ja lapsen nimen, pannen joka kirjaimen eri riville. Sitten teki hän laskun kirjainten numero-arvosta ja lausui, katsellen Mansuria kiiluvain silmin:

-Onnellinen isä, poikasi on syntynyt Vaaka-merkin alla; jos hän saa elää, hän voi onnelta odottaa kaikkea.

-Kuinka, jos hän saa elää? huudahti Mansur. Mitä näet sinä tuosta kirotusta taulusta? Uhkaako poikaani mikään vaara?

-Uhkaa, vastasi dervishi, vaara uhkaa jota en saata likemmin ilmoittaa: hänen paraasta ystävästään tulee hänen suurin vihollisensa.

-Ah, kuinka varomaton olin olla! Tuostako erämaan lapsesta, jonka olen pannut tähän kehtoon, kerta tulisi minun poikani murhaaja? Jos sen uskoisin, kuristaisin sen heti paikalla.

-Jumalan tähden, kavahda toki mokomaa tekoa. Jos poikasi henki on tuon lapsen hengen varassa, niin siten tappaisit heidät molemmat. Ei ole mitään mikä varmasti sanoisi että tästä erämaan lapsesta, joka on määrätty elämään erämaan teltissä, kerta tulee Djeddahin rikkaimman kauppiaan paras ystävä. Voiko ihminen välttää kohtaloaan? Voiko hän muuttaa mitä enkelien kynä on kirjoittanut? Mitä on kirjoitettu, se on kirjoitettu.

-Kyllä vainenkin, sanoi kauppias, mutta Jumala (ylistetty olkoon hänen nimensä) on kirjain kirjassa sanonut: "Älkää omin käsin heittäytkö turmioon".[7]

-Kuoleman päivä, vastasi dervishi juhlallisesti, on yksi niistä viidestä salaisuudesta, joiden avaimet Jumala on itselleen pidättänyt. Muista kertomusta siitä miehestä joka istui Salomon vierellä kun Azrael tuli käymään kuninkaan luona. Kuultuansa että se oli kuoleman enkeli, sanoi hän Salomolle: "Näyttää niinkuin hän tahtois ottaa minut. Käske tuulen viedä minut Indiaan." Ja tuuli vei hänet pois. Azrael sanoi nyt kuninkaalle: "Minua hämmästyttää että näen tuon miehen täällä. Minulla oli käsky ottaa hänen sielunsa Indiassa ja nyt tapasin hänet Palestinassa." Kuolemata emme voi välttää. Menetellemme miten hyvänsä, ennen tahi myöhemmin tuo käsi, joka alati on lyömään valmiina, putoaa päällemme. Viisahin on se joka uskaliaasti katsoo häntä silmiin, pelkäämättä ja rohkeilematta.

Nämät sanat lausuttuaan tähtien-ennustaja kumarsi jättääkseen hyvästiä Mansurille, joka kumminkin tarttui häntä kaapuun ja pidätti häntä.

-Onko mitään muuta jota tahdot kysyä minulta? sanoi dervishi, tarkasti katsellen egyptiläistä.

-On, vastasi kauppias, mutta minä en rohkene puhua. Kuitenkin sinä näytät olevan minun ystäväni, ja koska poikani etu on kysymyksessä, tottapa annat isän heikkouden anteeksi. Tottapa mies noin viisas kuin sinä, joka ymmärrät mitä tähdet merkitsevät, on ulottanut tiedonhalunsa vieläkin edemmäksi. Sanotaan ihmisiä löytyvän, jotka tutkimuksillaan tiedon perään ovat onnistuneet keksimään Jumalan suuren nimen, tuon

nimen joka vaan on ilmoitettu patriarkoille ja profeetalle (olkoon hän siunattu!), tuon nimen jonka paljaalla lausumisella kuolleita herätetään ja eläviä tomuksi muutetaan, tuon nimen joka panee maailman perustukset tärisemään, joka lannistaa helvetin vallat, vieläpä itse Eblis'inikin, tottelemaan kuin orja. Tunnetko sattumoihin jonkun noista ylämaailman hengistä ja luuletko hänen kieltäyvän tekemästä erästä apua miehelle, jolla ei ole sitä mainetta että on kiittämätön?

-Sinä olet juuri viisus itse, vastasi tähtein-ennustaja masennetulla äänellä, astuen likemmä kauppiasta; sinuun käy luottaminen; mutta sanat ovat paljasta löpötystä, ja kauniimmat lupaukset ovat kuin unennäköjä, jotka jo aamulla ovat olleet ja menneet.

Mansur ei vastannut, vaan sen sijaan pisti oikean kätensä dervishin pitkään takinhihaan ja pani yhden sormistaan ennustajan käteen.

-Yksi kukkaro,[8] vastasi tämä ylenkatseellisesti liikahtaen, -se on juuri minkä kameeli maksaa. Ketä luulet niin mielettömäksi että henkensä uhalla vaivaa saatanata niin vähällä palkalla?

Egyptiläinen oikasi vielä yhden sormen, katsellen ennustajaa, jonka kasvot osoittivat kylmää välinpitämättömyyttä; vähän aikaa ääneti oltuaan veti hän syvän huokauksen ja oikasi vielä yhden.

-Kolme kukkaroa, sanoi ennustaja, se on orjan ja epäuskoisen hinta. Mahomettiläisen sielu ei tyydykään niin halpaan hintaan. Erotkaamme, Mansur, ja unhottakaamme ne varomattomat sanat jotka lausuit.

-Älä luovu minusta! huudahti kauppias, tarttuen dervishiä käsivarteen. Viisi kukkaroa on suuri summa, ja siinä on kaikki minkä saatan tarjota. Jos niin tarvitaan, annan sieluni kaupantekijäisiksi; yhteinen vaaramme on takauksena vaitiolostani.

-No niin, anna tänne ne viisi kukkaroa, vastasi velho, ystävytyeni sinuun saa täyttää mitä puuttuu. Minä tunnustan heikkouteni: en ole saattanut nähdä sinua tuntematta minuani vedetyksi sinun puoleesi. Kunpa vaan tämä löyhämielisyyteni ei tulis minulle kovin paljon maksamaan!

Mansur meni rahoja noutamaan: dervishi punnitsi niitä useita kertoja kädessään ja pisti ne vyöhönsä suuren sielun ylevällä välinpitämättömyydellä; sitten otti hän lampun, astui kolme kertaa kehdon ympäri, kummallisia sanoja mumisten, kuljetti valoa lapsen otsan ylitse ja heittäysi useita kertoja polvilleen huoneen joka neljään nurkkaan, pelvosta ja tuskasta vapisevan Mansurin häntä alinomaa seuratessa.

Suoritettuaan kaikki nämät seremoniat, jotka tuntuivat kauppiaasta jokseenkin ikävältä, velho asetti lampun penkille seinän viereen, otti sitten tyhjenemättömästä vyöstään vähäisen rasian, josta otti hyppysellisen mustaa pulveria, jonka nakkasi valkeanliekkiin. Heti täyttyi koko huone mustalla savulla, joka näytti tulevan seinästä, ja tämän savun keskellä luuli Mansur näkevänsä jonkun afrit'in[9] perkeleelliset kasvonmurteet ja liekitsevät silmät. Dervishi tarttui häntä kiivaasti käsivarteen, ja molemmat heittäysivät matolle, painaen kädet silmänsä eteen.

-Puhu, sanoi dervishi lähättävällä äänellä, puhu, mutta älä katso ylös, niin totta kuin henkesi pitää tahdot. Kolme asiata saatat sinulles toivottaa. Eblis on tullut, ja Eblis on kuuleva rukouksesi.

-Soisin pojastani tulevan rikkaan kaikeksi elinajakseen.

-Myönnetään, vastasi hautamainen ääni, joka tuntui tulevan huoneen kaukaisimmasta perästä, vaikka Mansur oli nähnyt hahmun ihan silmänsä edessä.

-Vielä soisin, jatkoi egyptiläinen, että pojallani aina olis hyvä terveys, sillä mitäpä on rikkaudesta ilman terveyttä!

-Myönnetään, vastasi ääni.

Nyt seurasi hetkisen äänettömyys. Mansur ei oikein tiennyt mikä hänen kolmas pyyntönsä tulis olemaan. Pyydänpö hänelle hyvää päätä? ajatteli hän. En pyydä, hän on minun poikani ja hänestä tulee yhtä viekas kuin minäkin olen. Yhtäkkiä johtui hänellä dervishin ennustus muistiin. Koska hänen paras ystävänsä on hänelle vaarallinen, sanoi hän itsekseen, hänellä on vaan yksi keino pelastukseen, ja se on ettei hän rakasta ketään eikä huoli kenestään muusta kuin itsestänsä. Ilmankin ihminen vaan häiritsee elämänsä nautintoa pitämällä muista murhetta, ja jos teemme ihmisille hyvää, saamme vaan kiittämättömyyttä palkaksi.

-Soisinpa, sanoi hän lopuksi, että pojastani tulisi oikein itsekäs ihminen.

-Myönnetään, vastasi hirveä kiljahus.

Tuo kiljahus pani egyptiläisen semmoiseen kauhistukseen, että hän pysyi samassa asennossa järkähtämättömänä, kunnes ennustaja nykäisi häntä takista ja käski hänen nousta ylös.

Samassa hulmahti tulta lampusta ja koko huone näytti olevan ilmivalkeassa. Varomattomuudesta säikähtynyt Mansur syöksähti ovesta ulos, nähdäkseen oliko hän enää hengissäkään ja oliko kaikki hänen kartanossaan vielä entisellään.

Sillä aikaa kun dervishi, mielenmaltilla miehen jonka tottumus on terästyttänyt pelkoa vastaan, otti kaapua ja varvikkaita päällensä, juoksi eräs nainen lasten kehdoille. Se oli Halima, joka kaiken ajan minkä lumousnäytelmä oli kestänyt oli seisonut juuri oven takana. Mansurin äkkipikainen hyökkääminen huoneesta ulos oli vielä enemmän säikäyttänyt häntä; hänen silmänsä olivat levottomat, ja tuskin oli hän ennättänyt kätkyen vierelle kun hän kasteli sormensa ja kuljetteli sitä lasten otsain päällitse, mumisten joitakin loihтусanoja taikausta ja noituutta vastaan. Dervishin maltillinen ja kunnioitusta vaikuttava katsanto asetti kumminkin kohta hänen levottomuutensa. Hän oli pahoillaan siitä että oli pitänyt epäluuloja noin hurskaasta miehestä, jonka kasvoissa pyhyiden tyyneys kuvastui. Hän meni kunnioittavasti esille ja suuteli hänen kaapunsa lievettä.

-Pyhä mies, sanoi nainen, poikani on isätön lapsi ja minä olen köyhä nainen; minulla ei ole muuta tarjota sinulle kuin kiitollisuuteni, mutta --

-Et tarvitsekaan enempää sanoa, huudahti tähtein-ennustaja; minä tiedän edeltäkäsini mitä aiot anoa. Sinä tahdot että pojastasi tulis rikas, eikös niin? Mutta siihen et tarvitsekaan minun apuani. Laita poikasi kauppiaksi ja anna hänen varastaa yhtä viekkaasti kuin Mansur vanhus on sitä tehnyt; laita hänet bashibutsuk'iksi ja anna hänen rosvota veljiänsä; laita hänet dervishiksi ja anna hänen imarrella ja valhetella. Kaikki paheet vievät rikkauteen kun vaan ovat ahneuteen, rumimpaan niistä kaikista, yhdistettyinä. Siinä on sinulle elämän salaisuus. Jää hyvästi!

-Sitäpä en haluakaan, huudahti hämmästynyt erämaan nainen; se on sinulta väärin tehty että noin pilkkaat minua. Pojastani pitää tulla rehellinen mies, niinkuin hänen isänsä oli; mitä pyydän on se, että hänestä tulis onnellinen täällä alhaalla.

-Siveellinen ja onnellinen! sanoi dervishi kummasti nauraen, ja minultako sitä pyydät? Nais-parka, nelilehtistäpä apilaa nyt pyydätkin; aina Aatamin ajasta asti ei ole kenkään sitä nähnyt. Hakekoon poikasi sitä, ja jos löytää, ole silloin vakuutettu ettei häneltä mitään tule puuttumaan.

-Nelilehtinen apila! Mikä se on? kysyi levoton äiti, mutta velho oli jo kadonnut palaamattomiin. Ihminen vai paha henkikö lienee ollut, ei kukaan ole häntä siitä ajasta nähnyt. Kauhistanut Halima kallistui kehdon päälle ja katseli poikaansa, joka unissaan näytti hymyilevän hänelle. -Nuku levollisesti, lapsukaiseni, sanoi hän, ja luota rakkauteeni. En tiedä mikä se taikakalu on josta dervishi puhui, mutta me tahdomme yhdessä etsiä sitä, ja minulle sanoo en tiedä mikä että sinä sen löydät. Saatana on kavala ja

ihminen on sula heikkous, mutta Jumala johdattaa uskollistensa sydämiä ja tekee mitä tahtoo.

KOLMAS LUKU.

Kasvatus.

Uskomallaan poikansa erämaan naisen hoitoon oli Mansur antanut todistuksen tavallisesta viisaudestaan. Aina ensimmäisestä hetkestä alkain kantoi Halima kasvattipoikaansa kohtaan kaikkea äitin hellyyttä; näyttipä pitävän häntä omaa poikaansa parempanakin. Jos hänen täytyi mennä pois teltistä, niin oli *pieni kauppias* -näin Omaria Beni-Ameurien luona kutsuttiin -aina se jota hän olallaan tahi sylissään kantoi. Ja kuitenkin mikä eroitus näiden veljesten välillä! Kasvannoltaan pitkä, hoikka, notkea, jäntevä Abdallah, kirkkaine silmineen ja pronssin-värisine ihoineen, olis ollut kaikkein isäin ylpeys, jota vastoin Mansurin poika, mustan ihonsa, paksun kaulansa ja pulloisen vatsansa kanssa, oli vaan egyptiläinen, joka erehyksissä oli erämaahan hairahtunut. Mutta mitäpä erämaan nainen tästä huoli? Eikö ollut hän samaa maitoa imettänyt heille kummallekin? Kenties hän myös, tosi äitin tavalla, salaa tunsii tykönään suuremman lemmen siihen lapseen, joka hänen lempeänsä enimmin tarvitsi.

Kasvaessaan osoitti Abdallah pian, että hän oli perinyt kansakuntansa kaikki jalot omaisuudet. Nähdessäs hänet egyptiläisen rinnalla, olisit luullut hänen jo tuntevan itseään herraksi teltissä ja isoilevan oikeudestaan saada vieraanvaraisuutta harjoittaa. Vaikka vaan kuutta kuukautta vanhempi Omaria, hän oli tekeytynyt veljensä holhojaksi ja suojelijaksi; hänen suurin ilonsa oli saada huvitella häntä, auttaa ja puolustaa häntä. Kaikissa leikeissä, kaikissa juhlatiloissa piti pienellä kauppialla olla ensimmäinen sija, ja jos jostain asiasta jankka nousi, oli Abdallah aina, ja hän yksinään se joka, sukkela, vahva ja rohkea kuin erämaan poika ainakin, tappeli heidän kummankin puolesta.

Omar salli mielellään Abdallahin olla häntä etevämpi arvossa, niinkuin hän myös oli jo käsittänyt kaiken sen hyödyn mikä hänellä tulis olemaan harkitsemattomasta rakkaudesta. Vitkallinen kuin kaupunkilainen ainakin, hän harvoin liikkui teltistä ulos; beduiini (erämaalainen) juoksenteli hevosten jaloissa, painiskeli nuorten varsain kanssa ja kiipeili kameelien selkään tarvitsematta pakoittaa heitä polvilleen rupeamaan, sillä aikaa kun egyptiläinen, istuen jalat ristissä matolla, kulutti suuren osan päivää nukkumalla. Tämä halveksi noita meluisia huvituksia, jotka olivat

Abdallahin ihastus. Jos hän oli leikkimässä muiden lasten kanssa, hän vaan tahtoi olla kauppias olevinaan: Mansurin pojalla oli merkillinen taito vaihtaa daadelia sitruunaan, sitruunaa apelsiiniin, apelsiinia korallipalaseen taikka muuhun koristukseen. Kymmenvuotiaana oli Omar jo keksinyt että hyödyllisin keino käyttää rukousnauhaa oli sen käyttäminen luvunlaskukoneeksi. Muuten hän ei millään muotoa ollut mikään kiittämätön olento; hän rakasti veljeään tavallansa. Tuhansilla hyväilemisillä otti hän vastaan Abdallahta, joka tuskin koskaan tuli kotiin tuomatta muassaan banaaneja, granaatteja, aprikooseja taikka muita hedelmiä, joita oli saanut lähiseudun naisilta, joiden tykönä hän, armaan ja vilkkaan luonteensa tähden, oli erinomainen lemmikki. Hellyyden osoituksillaan arvasi Omar aina saada hänet tarjoamaan mitä hänen mielensä milloinkin teki, mutta hänen tyytyväisyytensä sukkeluuteensa ei ollut suurempi kuin veljen ilo oli siitä että näin sai itseltään ryöstättää sille jota hän rakasti. Itsekukin meistä syntyy yhdessä onnensa kanssa, jota hän kantaa kaulassaan kuin raskaita vitjoja, jotka häntä muassaan vievät. Leijonan imettämä kettu pysyy aina kettuna, ja kauppiaan pojasta ei saada ikänä beduiinia.

Kun Abdallah oli täyttänyt kymmenen vuotta, hänen kasvatuksensa oli, Haliman huolenpidosta, loppuun saatettuna: hän tiesi kaikki mitä Beni-Ameurin tulee tietää. Jussufin poika tiesi luetella sukunsa ja heimokuntansa sukutaulun; hän tiesi kaikki hevosten syntyperät, nimet, liikanimet, karvan ja merkit; hän osasi tähdistä sanoa mikä tunti milloinkin yöllä oli, samoin kuin varjo sanoi hänelle päivän tunnit. Ei kukaan osannut paremmin kuin hän saada kameeleja polvilleen rupeamaan, ei kukaan laulanut heille maireellisemmalla äänellä noita surumielisiä lauluja jotka lyhyentävät heidän matkaansa ja kivottavat heitä, helteestä ja väsymyksestä huolimatta, jouduttamaan kulkuansa. Hän oli jo oppinut pyssyäkin käsittelemään ja hoiti miekkaa ja keihästä kuin jos jo olis ollut kymmenellä karavaanimatkalla. Ilokyyneliä vuodattaen Halima katselikin tätä nuorta miehuutta. Hän tunsu hänensä uljaaksi synnyttämästään miehen, ja iloiseksi näkemästään että lapsesta jota hän oli helmassaan kantanut kerta oli tuleva hänen kansansa kunnia ja hänen heimokuntansa rakkaus.

Halima oli oikea mosleminainen. Hän tiesi että viisaus, voima ja lohdutus ovat etsittävät Jumalalta yksistänsä. Lapset olivat parahiksi täyttäneet seitsemän vuotta kun hän jo opetti heidät toimittamaan heidän viisi jokapäiväistä rukoustaan ja pesuansa. Aamulla kun himeä siinne valaisi itäistä taivaanrantaa, keskipäivällä kun aurinko paistoi ylinnä

taivaalla, iltapäivällä kun varjot alkoivat pidentyä, illalla kun aurinko meni mailleen ilmanrannalla, yöllä kun pimeys peitti maanpiiriä, levittivät Omar ja Abdallah rukousvaippansa maahan ja lukivat, Mekkaan päin kääntyneinä, nuot pyhät, kaiken heidän uskontonsa sisältävät sanat: "Ei ole muuta Jumalata kuin Jumala, ja Muhamed on hänen profeetansa." Rukouksen jälkeen oli Haliman tapa kertoa lapsille Aisha'n opetuksia -opetuksia jotka hän oli ottanut ohjeeksi kaikessa elämässään.

-Sieluni lapset, sanoi hän heille, kuulkaat mitä Aisha, profeetan korkeasti rakastettu puoliso, se verraton neitsy, oikeauskoisten äiti, vastasi eräälle moslemille, joka pyysi neuvoa häneltä. Kätkekää visusti nämät pyhät sanat; ne ovat profeetan oma testamentti ja totuuden helmi:

"Tunnustakaat ettei ole useampaa kuin yksi ainoa Jumala, pysykää lujina uskonnossanne, valistakaat ymmärrystänne, hillitkää kielenne, alaspainakaat vihanne, kavahtakaat tekemästä sitä mikä paha on, pitäkää seuraa hyvän kanssa, peittäkää lähimmäisenne vikoja, lohduttakaat köyhiä almuillanne ja odottakaat ijankaikkisuutta palkaksenne."

Näin nämät kasvatettiin, molemmat samalla rakkaudella suosittuina, ja niin hellällä ja kumpaakin kohtaan yhtäläisellä rakkaudella, etteivät olleet aavistaneetkaan että olivat eri-verellisiä. Muuanna päivänä astui kumminkin telttiin vanhus, joka kantoi kädessään valkeaksi maalattua puutaulua, jolle kauniita mustia kirjaimia oli maalattu. Tämä sheiki[10] nautti suurta arvoa heimokunnassaan; hokuna oli että hän nuoruudessaan oli harjoittanut oppia Kairon loistavassa moskeassa El-Azhar'issa, tässä valonlähteessä joka on oikeauskoisten ylpeys ja uskottomain tuska. Hän oli niin oppinut että osasi koraania lukea ja ruokokynällä kirjoittaa Jumalan yhdeksänkymmentä nimeä ja koko Fattah'in.[11] Beduinin suureksi ihmeeksi omisti ukko, hiljaa puheltuaan Haliman kanssa, joka pisti kukkaron hänen käteensä, huomionsa vaan Mansurin pojalle. Hän taputti tätä pääläelle isällisellä hellyydellä, asetti hänet vierelleen istumaan, pani taulun hänen käsiinsä ja antoi hänen, näytettyään kuinka hänen tuli päätään ja ruumistaan heiluttaa muistoa helpoittaaksensa, laulaen kertoa koko kirjaimiston. Omar halustui niin tulisesti näihin harjoituksiin, että jo ensi päivinä oppi kaikkein puustavien numero-arvon. Myös lupasi sheiki, kun hän opetuksen päätettyään syleili häntä mennäkseen pois, että, jos hän pitkitti sillä tavoin, hänestä kerta tulis oppineempi kuin itse opetuisä oli. Sitten meni hän tiehensä, huolimatta edes katsahtaa Abdallahin puoleen.

Tämän ensimmäisen opetuksen jälkeen, joka hänen veljelleen oli annettu ja johonka hän niin mielellään olis tahtonut käydä osalliseksi, poika-raiska tunsu mielensä kovin raskautetuksi. Hänelläpä olikin uusi koetus varalla. Jo seuraavana päivänä hän lähetettiin aroille äitinsä lampaita paimentamaan. Ei hän kumminkaan yksinään ollut: hän oli pantu enonsa, erään vanhan nilkun ja silmäpuoli paimenen, mutta hyvin viisaan ja kokeneen miehen katsannon alle. Hafiz, tämä oli Haliman veljen nimi, oli urhoollinen sotija, siivo moslemi, joka oli paljon nähnyt ja kärsinyt, Jussufin, Abdallahin isän, entisenä toverina, ja hänen vierellään tullut haavoitetuksi, ja hän oli tämän miltei loppuneen suvun viimeinen turva. Yksinään ja lapseton kuin oli, hän rakasti sisarensa poikaa kuin isä poikaansa.

Hän se nyt oli joka oli vastustanut sitä tuumaa että Abdallahista tehtäisiin oppinut mies.

-Tahdotko sinä, sanoi hän nuorelle beduiinille, tahdotko tietää enemmän kuin profeeta (jota Jumala siunatkoon ja varjelkoon!)? Mitä tulee sinun siis lukea? Koraaniako? Ryysyrievulleko vai sydämeesikö sinun tulee tuo pyhä sana piirustaa? Ulkonaiset kirjat, mitä hyvää niistä on? Eikö kaikki ole koraanissa sanottuna? Eikö juuri noille ajattelelemattomille sieluille jotka etsivät totuutta muualta ole kirjoitettu: "Jotka etsivät muita suojelijoita kuin Jumalata, ovat hämähäkin kaltaiset joka pesäänsä rakentaa; onkopa mitään heikompa pesää kuin hämähäkin on? Jospa vaan sen tietäisivät!"[12] Kaikki nuot ihmiset joiden sielut asuvat kirjoissa ovat kuin aasit jotka ovat kuormatut toisen rikkaudella: se vaan painaa heitä maahan alas. Ihminen ei ole syntynyt toisten ajatuksia keräämään ja arkkuun kätkemään; hän on syntynyt toimimaan. Käy eteenpäin, poikani, rehellisellä sielulla ja jumalanpelvolla sydämessä. Mieheksi tultuasi Jumala on antava sinulle viisautta ja oppia niinkuin hän ennen vanhaan antoi Jaakopin pojalle. Tällä tavalla hän hurskaita palkitsee; hän itse on sen sanonut.[13]

Nämät sanat panivat Abdallahin sydämen liekkiin. Joka päivä, kun helle pakoitti heitä teltissä pysymään, luki Hafiz Jussufin pojalle ulkoa muutamia värsyjä pyhästä kirjasta, antaen hänen sitten aina kertoa niitä ulkomuistilta. Tällä tavalla opetti hän hänelle vähitellen koko koraanin, alkaen *Fattah'ista* ja noista lyhivistä luvuista joissa puhutaan *Ihmisistä*, *Aamuruskosta* ja *Jumalan ykseydestä*, ja lopettaen noihin pitkiin ja kauniisiin opetuksiin joita luvut *Naisista*, *Amramin perheestä* ja *Lehmästä* sisältävät. Poika oli kuin erämaan hieta, joka imee kaikki sateenpisarat,

antamatta ainoankaan mennä hukkaan; hän ei koskaan kyllästynyt kuulemasta enon laulavan tuota tahdillista prosaa, joka on runollisuutta yhtä paljon ylempää kuin Jumalan sana on ylempää kuin ihmisen sana. Öin ja päivin kertoili hän itsekseen noita sääntöjä, joissa kaunopuheisuus ja viisaus yhtä tiheässä seuraavat toisiaan kuin helmet kaulanauhassa. Kun joku kunnan moslemi aikoi antaa juhlapidot tovereilleen tahi kunnioittaa jonkun ystävä vainajan muistoa, ainapa silloin käännyttiin tämän ontuvan vanhuksen ja hänen opetuslapsensa puoleen, saadakseen koko koraani, taikka joku sen kolmestakymmenestä osastosta, muistosta luetuksi. Istuen kehässä kentällä mestarin ja opetuslapsen ympärillä, Beni-Ameurit ihastuksella kuuntelivat tuota jumalallista sanaa. "Jumala on suuri!" he huusivat. "Gabriel ei ollut tätä nuorukaista ihanampi, silloin kun hän profeetan sydämeen laski ilmoitetun pyhän sanan."

Eikä ainoastaan koraanin tekstiä Hafiz opettanut sisarensa pojalle; hän tutustutti hänet myöskin niihin profeetan lauseisiin jotka hänen ystävänsä ovat meille säilyttäneet. Hän opetti hänelle ne neljä suurta velvollisuutta joihin Jumala sitoo kaikki jotka pelastua tahtovat, viisi jokapäiväistä rukousta, almuin annot, paaston ramadan aikana, Mekkaan vaelluksen. Hän opetti hänet vihaamaan seitsemää kuolemansyntiä, noita syntiä jotka synnyttävät satoja muita ja kuolettavat sieluja: epäjumalanpalvelusta, tuota rikosta jota Jumala, nimenomaisen sanan mukaan,[14] ei koskaan anna anteeksi, murhaa, väärää syytöstä avioliiton rikkomisesta kunniallista naista vastaan, vääryyttä isättömiä ja äitittömiä kohtaan, koron kiskomista, karkausta sotarekeltä uskottomia vastaan, tottelemattomuutta vanhemmille.

-Oi poikani, sanoi hän hänelle joka opetuksen lopulla, sinä joka Jumalan päätöksen voimasta olet tullut luetuksi niiden joukkoon jotka ovat raamatut vastaanottaneet, kerro itselles joka päivä tämä jumalallinen lupaus jossa täällä alhaalla on koko meidän väkevyytemme ja kaikki meidän toivomme: "Joka tottelee Jumalaa ja profeetaa, hän on vaeltava niiden kanssa joille Jumala on armollinen ollut, profeetain kanssa, rehellisten kanssa, marttyrein kanssa, hurskaiden kanssa. Mikä jaloinen seura! Semmoinen on Jumalan hyvyys, ja Jumala tietää kaikki!"[15]

Ettei Abdallahta kyllästyttäisi, kertoi Hafiz vaihetuksen vuoksi myöskin historian jostakusta noita lukemattomia profeetoja, joihin Jumala, Muhamedin tuloa odottaessaan, oli totuutta istuttanut. Niissä oli Aatami, jolle Jumala hyvydessään opetti kaikkein olentoin nimet. Enkelien herran käskystä nämät tulesta syntyneet olennot kumarsivat maan mudasta

vedettyä ihmistä; yksi ainoa ei tehnyt sitä. Se oli kiittämätön Eblis, jonka kopeus syöksi perikatoon. Kovaksi onneksi Aatami ja Eeva antoivat vihollisen vietellä heitänsä ja maistivat kiellettyä hedelmätä. Rangaistukseen heitä tästä tottelemattomuudesta Jumala ajoi heidät pois paratiisista. Aatami heitettiin Serendib saarelle, jossa vieläkin nähdään hänen jalkansa jälki; Eeva putosi Djeddahiin, elääkseen siellä kaksisataa vuotta yksinäisyydessä; mutta Herra armahti viimein molempia puolisoita ja Gabriel yhdisti heidät jälleen Arafat vuorella, lähellä tuota ihmetekojen paikkaa, jossa Abrahamin ja Ismaelin sittemmin oli perustus pyhälle Kaaballe laskettava.

Eräällä toisella kerralla jutteli raajarikko, kuinka Jumala näytteli Abrahamille taivasten ja maapiirin valtakuntaa, että tämä oppisi tuntemaan totisen ja varman tieteen. Isiensä jumalanpalveluksessa kasvatettu Azarin poika kunnioitti ja palveli tähtiä. Kun yö oli peittänyt hänet varjoihinsa, hän sai nähdä tähden ja huudahti: "Katso, minun herrani!" Tähti katosi, ja hän sanoi nyt: "Ne eivät ole mieleeni jotka katoavat." Kuu nousi ja Abrahami sanoi: "Katso, minun herrani!" Mutta sen mentyä alas huusi hän: "Ellei minun Herrani olis johdattanut askeleitani, olisin eksynyt." Hän näki auringon nousevan ja sanoi: "Tämä on minun herrani, tämä on paljoa isompi!" Mutta auringon laskettua huusi hän: "Oi kansani, minä olen syytön siihen epäjumalanpalvelukseen, jotas harjoitat." [16] Azarin poika oli käsittänyt että taivaankannella kiertävät tähdet ilmoittavat ylintä hallitsevaa kättä, niinkuin jalanjäljet hiedassa ilmaisevat että vaeltaja on siitä kulkenut.

Tosi moslemin tavoin tuskin oli Abraham totuuteen jälleen palannut, ennenkuin hän löi rikki kansansa epäjumalat, säästäen Baalia ainoastaan, jonka kaulaan hän ripusti hävityksen kirveen. Ja kun tästä vimmastuneet kaldealaiset kysyivät häneltä kuka oli ollut niin rohkea että oli tuolla lailla menetellyt heidän jumaliensa kohtaan, sanoi Abraham: "Se on Baal; kysykää häneltä vaan, kyllä kuulette vastaako." -"Ei jumalankuva vastaa:" huusivat kaldealaiset, ja he sanoivat keskenään: "Sinä olet jumalankieltäjä." Mutta kukapa voi valistaa niitä joilla on silmät eivätkä näe? Itse totuuskin on valkeus joka heitä sokaisee. Vimmoissaan siitä kun näki lapsen voittaneen hänet, heittäi Nimrod, kaldealaisten kuningas, Abrahamin palavaan pätsiin. Turhaa julmuutta! Hän se iankaikkinen antaa elämän ja kuoleman. Jumalan käskystä tuli vaan kulutti nuot uskottomat. Abrahamille muuttui rovio vihannaksi niityksi ja häntä peittävä liekki virvoittavaa

siimestä antavaksi pensaaksi. Näin Herra korottaa vanhurskaan ja lannistaa kopean.

Kukapa voinee kertoa kaikkia niitä pyhiä legendoja joita koraani ja muinaismuisto on meille säilyttänyt! Ne ovat lukuisimmat ja ihanimmat kuin tähdet kesäisellä taivaalla, Hafiz kertoi niitä niinkuin hän ne oli esiltään perintönä saanut, ja Abdallah jutteli niitä jälleen samalla hartaudella ja samalla uskolla. Niissä oli Taavitti, aseseppä kuningas, jonka Jumala opetti takomaan teräksisiä sota-asuja suojaksi oikeauskoisille; niissä oli Salomo, jolle Jumala teki tuulet, linnut ja henget alamaiseksi; niissä oli Balkis, Saban kuningatar: kultaisella ja hopeaisella, hohtokivillä ympärinsä koristetulla valtaistuimellaan istuva, ottaa hän vastaan kuningas Salomon kirjeen, jonka lintu tuopi hänelle; hän suutelee tuota sinettiä joka panee saatanan vapisemaan, ja menee Mahometin uskoon tämän viisahimman kuninkaan kehoituksesta. Entä vielä sotijat luolassa jotka, uskollinen koira El-Rakim jalkain juurella, nukkuivat kolmesataa vuotta totuuden valtakunnan odotuksessa! Entä pyhä naaras-kameeli, jota kallio elättää, kun Saleh tahtoo vaientaa thalmuditien heikkouskoisuuden! Milloinpa lienee Jumala väsynyt tekemästä ihmeitä uskollistensa avuksi?

Kaikissa näissä ihmeellisissä kertomuksissa, joita tekis mieli alinomaa kuulla uudestaan juteltavan, oli erittäinkin yksi jota Halima usein käski poikansa uudestaan kertoa: se oli historia Joobista, tästä hurskaasta Jumalan palvelijasta, joka tuskainsa ylimmillään ollessa kääntyi Jumalan puoleen. Turhaan suostui hänen vaimonsa, joka ei kauemmin jaksanut nähdä hänen kärsimistänsä, että Joob palvelisi Eblastä saadaksensa kadonnut onnensa jälleen. Joob ei myöntynyt ottamaan apua tuolta kirotulalta kädeltä. Jos hän tunkiolle pystytti toukkain kalvaaman ruumiinsa, hän sen teki huutaakseen Herralle tätä hellyttävää rukousta, joka pakoitti Jumalan armahtamaan onnetonta: "Kova onni lyö minut maahan, mutta sinä olet laupiaampi kaikkia jotka laupiutta osoittavat."[17] Ihanat sanat, jotka vaan oikeauskoinen taisi lausua.

Hafiz oli oikeauskoinen, mutta myös oli hän beduiini, heimokunnastaan ylpeilevä, ruutinhajua ja taistelua rakastava sotija. "Muista, poikani," sanoi hän usein Abdallahille, "muista mitkä etuisuudet profeeta on meille valloittanut, joita meidän tulee puolustaa viimeiseen verenisaraan asti. Tehdäksensä elämämme helpoksi ja suloiseksi on Jumala antanut meille yrttitarhoja, puroja, lukemattomia karjalaumoja, durrhania ja daadelipalmuja. Tehdäksensä elämämme kunniarikkaaksi on

hän antanut meille jalon veren, maan jota ei koskaan ole valloitettu, vapauden jota ei yksikään valtija ole tahrannut. Me olemme erämaan kuninkaita. Käärelakkimme ovat meidän diadeemamme, telttimme ovat meidän hovilinnamme, miekkamme ovat meidän linnoituksemme, Jumalan sana on meidän lakimme. Isäsi kaatui taistelussa; hän on marttyri. Esi-isistäsi on, paitse yhtä joka sattumuksesta kuoli teltissä, kolme kaatunut erämaassa miekka kädessä. He osoittavat sinulle tien jota sinun tulee noudattaa; he ovat ymmärtäneet näiden jumalallisten sanain merkityksen: Jotka uhraavat henkensä täällä alhaalla tulevaisen elämän vuoksi, ne kilvoittelevat Jumalan tiellä. Joka taistelee uskonnon puolesta, hän kaatukoon tahi voittakoon, sille annamme suuren palkinnon. Nykyisen elämän nautinto on lyhyt. Tulevainen elämä on tosi hyvä niille jotka Jumalata pelkäävät." [18]

Oletko nähnyt sotahevosta, kun se torven äänelle kuopii hietaa kaviollaan ja purskuttaa tulta sieramistaan? Semmoinen oli Abdallah kun Hafiz hänelle taistelusta puhui; hänen sydämensä löi, hänen silmänsä sähköivät, hänen poskensa leimahtivat tulipunaisiksi: "Oi hyvä Jumala," huusi hän, "suo kohta minun vuoroni tulla, suo minun musertaa uskottomat ja tee minut mahdolliseksi kuulumaan siihen kansaan johonka kuulun."

Kuinka ihana hän oli tämä erämaan poika! Olisitpe nähneet hänet pitkässä sinisessä kaapussa hihnapalmikko vyöllä, kymmeneen kertaan kiertävä hänen ohimoltaan! Pitkät mustat kiharat varjosivat hänen kasvojaan, rippuen hänen kaulallaan. Kaapun päähineen alta vilkahteli hänen silmänsä kiillolla lauhkeammalla kuin on sinertävästi kimelteleväin kiertotähtien kiilto jotka taivaalla tuikkivat. Keihäs kädessä, jonka varsi pitkin pituuttaan oli hopealangalla kierretty ja jonka kärki välkkyi kuin miekanlape, astui hän verkalleen, suloisesti kuin lapsi ja vakaisesti kuin mies, harvoin puhuen, ei koskaan nauraen. Kun hän laitumelta palasi, pieniä karitsoita kaapunsa helmassa kantaen, jonka ohessa lampaat määkien seurasivat häntä ja hyväillen päillään sivelivät hänen kättänsä, muut paimenet seisahtuivat katsomaan hänen sivumenoaan; olisitpa luullut näkeväsi yksitoista tähteä Jooseppia kumartamassa. Ja kun hän illan tultua kaivolla, voimalla enemmällä kuin hänen ikäisellään tavallisesti onkaan, nosti raskaan kiven pois ja juotti karjalaumoja, silloin naiset unhottivat täyttää ruukkunsa ja sanoivat keskenään: "Hän on kaunis kuin hänen isänsäkin oli," ja miehet lisäsivät: "hänestä tulee urhoollinen kuin hänkin oli."

NELJÄS LUKU.

Kiitollisuuden osoitus.

Aikaa oli kulunut siitä päivästä kun Halima vei rikkaan Mansurin perillisen kanssansa erämaahan. Omar oli viisitoista-vuotias tietämättä vielä syntynsä salaisuutta. Useammin kuin kerran oli hänen toveriensa nenäkkäät pilapuheet antaneet hänen tuntea ettei hän ollutkaan beni-ameur ja että hänen suonissaan liikkuva veri ei ollut yhtä puhdas kuin Abdallahin. Mutta vaikka Omaria kutsuttiin pieneksi kauppiaksi, ei kukaan heimokunnassa sentään tiennyt kenenkä poika egyptiläinen oli; itse hän luuli olevansa orpolapsi, jonka Halima hyvydestä oli ottanut luoksensa ja jonka osa tuli olemaan erämaassa eläminen kaiken elinajan.

Eräänä iltana kun veljekset tulivat kotiin arolta, heitä hämmästytti kun teltin oven edustalla näkivät komeasti satuloittuja kameeleja ja näiden edessä korealla ratsuvaipalla huolitetun hevosaasin, jota valkeaksi puettu neekeri piti kiini.

-Mistä tämä hevosaasi tulee ja kuka on sen isäntä?

-Se on isäsi hevosaasi, vastasi orja, joka kasvoista helposti tunsu Mansurin pojan; me olemme tulleet tänne Djeddahista sinua noutamaan.

-Kuka siis isäni on? kysyi egyptiläinen, mielenliikutuksella mitä vilkkahimmalla kasvoissansa.

-Isäsi, vastasi neekeri, on rikas Mansur, ruhtinas Djeddahin kauppiasten joukossa ja Egyptin poikain sulttaani. Ei yhtään tavarapakkaa, olkoon iso tahi pieni, tule ankkuripaikalle eikä mene kaupungin kolmen portin kautta ulos, jota ei ensin hänelle tarjota ja jonka kanssa hän ei menettele miten tahtoo ja hyväksi näkee. Yambossa, Suez'issa, Khartum'issa, Kairossa isälläsi on suuri joukko orjia jotka hoitavat hänen asioitaan. Ja niin suuri on hänen rikkautensa, että hänen palvelijansa eivät kysy hänen ajatustaan mistään asiasta joka ei nouse sataantuhanteen piasteriin.

-Oi isäni, missä olet? huusi nuorukainen, samassa telttiin syöksähtäen. Kiitetty olkoon Jumala, joka on antanut minulle rakkauttani niin ansaitsevan isän!

Ja hän heittäysi Mansurin syliin hellyydellä joka ihastutti vanhaa kauppiasta ja saatti kunnon Haliman syvästi huokaamaan.

Huomen-aamulla lähdettiin, beduiini-naisen suureksi suruksi, matkalle Djeddahiin. Hän oli kovin murheissaan siitä kun hänen täytyi erota tästä lapsesta jota hän niin monta vuotta oli rakastanut ja hoitanut. "Hyvästi, poikani, sinä joka olet minusta poikaakin rakkaampi," nyyhkytti hän, ylenmäärin itkien ja hyväillen häntä. Omar oli rohkeampi. Hän erosi äitistään iloisena kuin vanki joka saa vapauden ja rikkauden yhtä haavaa jälleensä. Abdallah saatti veljeään aina kaupunkiin asti. Niin oli Mansur tahtonut. Näyttää beduiinille mikä arvo seuraa rikkautta kaupungissa semmoisessa kuin Djeddahissa ja kuinka äärettömästi tämä arvo korottaa kauppiaan ylemmä erämaan paimenia, antaa hänen huomata kuinka hänen äitinsä ja hänen itsensä tulis arvata heitänsä erinomaisen onnellisiksi saamasta viidentoista vuoden kuluessa rakastaa ja palvella Omaria, tämä oli Mansurin laatu maksaa kiitollisuus-velkansa. Vasta toisellapa puolen hautaa rikas huomaakin hulluutensa ja turhamielisyytensä.

Djeddahiin tultua laski Omar ihastuksensa oikein valloillensa. Hän oli syntymämaahansa palannut maanpakolainen. Kaikki ihastutti häntä: ahtaat kadut isoine kivihuoneuksineen, satama, jossa sokeriastioita laivoista purjettiin, kahvisäkit, pumpulipakat, kirjava, basaariin vievillä kaduilla liikkuva väestö; turkkilaiset, syrialaiset, greikalaiset, arabialaiset, persialaiset, hindut, neekerit kaikkia vaiheväriä, juutalaiset, pyhiin-vaeltajat, dervishit, kerjäläiset, komeasti satuloituilla hevosaaseilla ratsastavat rikkaat kauppiaat, aasin-ajajat jotka ohjista taluttivat eläimiään, joiden seljässä istui suuriin mustiin mantteleihin peittäyneitä naisia kuin kummituksia joista vaan silmät olivat nähtävänä, kameelin-ajajat jotka kiljuen vaativat väkijoukkoa edestään siirtymään, röyhkeän-ja uhkaavan-näköiset, kirjotaotuista sota-aseistaan ja liehuvasta fustanellastaan ylpeilevät arnautit; rauhalliset tupakoitsijat jotka, jalat ristissä aliansa, istuivat kahviloiden ulkopuolella, markkinoille vietävät orjat, - kaikki nämät olivat Omarille paratiisi ihanampi kuin hän vielä oli unissaankaan nähnyt. Tämmöisessä paikassa mitä kävi myöminen, mitä kaikkea ostaminen! Eikö ollut hän jo matkalla tänne isältään oppinut mitä mikin kalu maksoi? Eikö hän jo tietänyt taksaa jonka mukaan kaadin lahjomattomuuden, sheikien arvelukset ja itsepä pashankin omantunnon sai ostaa?

Erään ahtaan ja synkän kadun päässä tultiin Mansurin kartanoon. Huoneus oli ulkoa halvan-näköinen; kadulle näkyi vaan pimeä kellarikerta; muutamat pitkin kalkittuja seiniä ripustetut kahilamatot olivat sen ainoa koristus. Mutta ensimmäisessä kerrassa, jonka akkunat olivat varustetut

visusti ummistetuilla peitteillä, aurinkoa ja uteliaita silmiä vastaan, oli suuria loistoisia huoneita, joiden lattiat olivat peitetyt turkkilaisilla matoilla ja joiden seinä-vierustoilla oli hopeakirjaisella sametilla peitettyjä turkkilaisia sohvia. Tuskin olivat matkustajat ennättäneet yhteen näistä huoneista istua kun jo heidän eteensä asetettiin siseleerattu pöytä täynnä maljoja, jotka sisälsivät hedelmä-hyytelöitä mitä valituimpia. Sillä aikaa kun toinen orja valoi ruusuvettä Abdallahin käsille ja ojensi hänelle kultahipsuilla reunustetun salvetin, poltteli toinen suitsutetta Mansurvanhuksen edessä, joka käsillään löyhytteli tätä hyvänhajuista savua partaansa ja vaatteisinsa. Sitten tuotiin kahvia pienissä kiinalaisissa kupeissa kultaisilla, reijitellyillä vatiloilla. Kahvin jälkeen tarjottiin imannetta sorbettia, orvonkukkain ja granaatti-omenain mehusta tehtyä. Lopuksi sytyttivät pienet neekeripojat, tulipunaisissa vaatteissa ja oikein peitetyt rannerenkailla ja kaulaketjuilla, kolme pitkää jasmiini-piippua, jotka he ojensivat itsekullekin seurassa, jonka perästä kaikki kolme istuivat lattialle.

Kauan nyt tupakoittiin sanaakaan virkkamatta. Mansurin mieltä hyvitti se ilo jonka hän näki poikansa kasvoissa ja se ihastus jonka hän luuli keksivänsä Abdallahin silmissä. Beduiinin kasvot ei kumminkaan olleet vähääkään muuttuneet; kaiken tämän ylellisyyden keskellä oli hän yhtä vakainen ja välinpitämätön kuin lammastensa keskellä. Mitäpä onkaan maailman korskeus ja komeus sen mielestä joka odottaa niitä pysyväisiä palkinnoita joita Jumalalla on varalla oikeauskoisille.

-No poikani, sanoi vihdoin vanha Mansur, kääntyen Abdallahin puoleen, oletko matkaasi tyytyväinen?

-Isä, vastasi nuorukainen, minä kiitän sinua vieraanvaraisuudestasi. Sydämesi on vielä rikkaampi kuin rahastuhuoneesi.

-No niin, no niin, vastasi kauppias; mutta sitäpä en sinulta kysynytäkään; tahdoin vaan tietää mitä pidät Djeddahista; etkö haluaisi jäädä meille?

-En. Tämä kaupunki on inhottavainen. Ilma täällä on myrkytetty, vesi pilautunutta. Minä en suvaitse noita laiskoja dervishejä, jotka kaikkein silmäin eteen levittävät julkeutensa ja ahnautensa. Entä nuot sotamiehet, joiden hävyttömyyttä ei saa miekanlyönnillä häikäistä! Ja nuot orjat sitten jotka vaan näyttävät olevan sitä varten olemassa että veisivät meiltä meidän omain kättemme käytännön ja jotka nuuskivat intohimojamme, käyttääkseen niitä eduksensa! Ei, toista toki erämaa on! Minä pidän

tuhansia kertoja enemmän hirmuisista myrskytuulistamme kuin kuumasta ja helteisestä ilmasta tässä vankeudessa. Teltissä on vaan miehiä. Keihäs kädessä itsekukin siellä näyttää mistä hän käypi. Sieltä ajetaan pois se katala koira joka laiskana kerjää, siellä lyödään kenttään se röyhkeä joka ei tiedä osoittaa kunnioitusta paremmillensa.

-Sinä puhut kultaa, poikani, sanoi Mansur, kädellään kampaillen pitkää partaansa; vahabiti tuskin olis ankarampi.

Kun lasna ollessani luin ulkoa imettäjältäni opituita läksyjäni, minä ajattelin niinkuin sinä nyt. Jää meille vähäksi aikaa ja rupea kauppiaaksi. Nähtyäsi kuinka rikkaus antaa halvimmallekin ihmiselle mahtia, nuoruutta, siveyttä; kuinka päivän valtijattaret, naiset, vieläpä pyhimyksetkin polvistuvat tuon metallin eteen jota sinä halveksit, tulet toisin ajattelemaan ja kaupunkien iljettävä hajukin on tuntuva sinusta suloiselta. Kyllähän ihanata on elää kuin pääsky vapaana avaruudessa, mutta ennen tahi myöhemmin siinä, niinkuin hän, kiini joudutaan. Duro on maailman kuningas, ja päivä on tuleva jolloin urhoollisimmat, samoin kuin oppineimmatkin, ovat vaan rikkahimpain palvelijoita.

-Minä tiedän, vastasi Abdallah ylevästi, ettei mikään muu kuin haudan multa voi tukahuttaa kullaan himoa Aatamin lapsissa; mutta erämaassa käy toki unssi kunniaa enemmän kuin leiviskä kultaa. Jumalan avulla tahdon elää niinkuin esi-isäni ovat eläneet. Joka ei mitään halua on aina vapaa. Hyvästi siis Mansur, hyvästi veljeni; tänäpäni tiemme eroavat; jospa se tie jonka valitset veisi sinut siihen tarkoitusperään johon jokaisen oikeauskoisen tulee pyrkiä.

-Hyvästi, hyvä Abdallah, vastasi Omar; itsekukin meistä menee minne sallimus viepi; mitä kirjoitettu on, se on kirjoitettu; sinä olet syntynyt teltissä elämään ja minä kauppiaaksi. Hyvästi, lapsuutemme ystävyyttä en ole unhottava; ole varma siitä että jos joskus tarvitsen voimakasta kättä, niin sitä sinulta pyydän.

-Kiitoksia, veljeni, huudahti beduiini, ja käyden Mansurin poikaa vyötäisiin käsin, syleili hän häntä hellästi, pidättämättä ja salaamatta kyyneliään.

Omar otti nämät ystävyysosoitukset huoletonnan vastaan, ja kun Abdallah, allapäin ja pahoilla mielin, oli lähtenyt huoneesta ja poismennessään useita kertoja oli katsonut taaksensa, puhkesi egyptiläinen sanomaan:

-Mitä ajattelit sinä, isäseni, kun annoit minun noin kauan olla tuon beduiinin luona. Jos olisit kuollut ja minä olisin esiintynyt sinun perillisenäs, kaupungin vanhukset olisivat sanoneet: "Emme ole ikäpäivinäme kuulleet sanottavankaan että vanhalla Mansurilla on ollut poikaa tahi tytärtä," ja kukapa muu kuin pasha olis silloin tullut sinun perilliseksi. Vie minua hetikohta basaariin, esitä minua kaikille kauppiaille, jotka ovat ystäviäsi, ota minut edellä kaikkia kumppanikses ja anna minulle omituinen myömämakasiina hoidettavakseni. Minä tunnen tykönäni äärettömän halun kultaa käsitellä, minä olen jo teltissä laskuni tehnyt, minä tiedän kuinka tulee kohdella ihmisiä että vähällä vaaratta paljon voitettaisin. Et tarvitse poikaasi hävetä.

-Poikani, huudahti Mansur, ojentaen vapisevat kätensä, viisaus puhuukin suusi kautta; mutta nyt on jo myöhäinen mennä enää ulos, eikä ole sinulla soveliasta pukuakaan. Mutta huomenna menemme basaariin, ja huomenna pitää onneni ja kunniani koko Djeddahissa olla tietona.

Kaiken yön näki Omar unissaan kultaa ja hopeata, kaiken yön heittelehti Mansur sinne tänne vuoteellaan, saamatta silmiänsä umpeen: hänestä tuntui niinkuin hän alkaisi elää uudestaan pojassaan, joka oli vielä kavalampi ja neuvokkaampi, vielä itarampi ja ahneempi kuin hän. "Ah!" huudahti hän iloissaan, "minä olen onnellisin kaikista isistä! Eipä dervishi minua pettänyt; jos poikani välttää tuon häntä uhkaavan vaaran, kukapa saattanee rajaa määrätä sukuni rikkaudelle?"

Mieletön! Sinä unhotit, että jos kulta onkin siunaus sille joka sitä antaa, se on myrkky sille joka sitä kätkee. Joka ottaa ahneuden sydämeensä asumaan, se ottaa siihen ihmisten vihollisen, ja voi sitä joka valitsee saatanan majatoverikseen!

VIIDES LUKU.

Uusi Salomo.

Varhain aamulla seuraavana päivänä vei Mansur poikansa kylpylaitokseen ja puetti hänet niin kuin hänen uusi säätynsä vaati. Raitainen, heleävärinen silkkitakki, avara kauhtana pehmeimmästä ja hienoimmasta verasta, valkoinen kirjailtu lakki, jonka ympärille musliininen turbaani oli käärittynä, tällainen oli se pönäkkä asu minkä Djeddahin taitavin räätäli toi Omarille. Tässä puvussa egyptiläisen kasvot näyttivät vielä jäykemmiltä ja hänen ihonsa vielä mustemmalta kuin tavallisesti. Räätäli oli kumminkin toista mieltä; hän ei osannut kyllin kiittää Omarin suloista näköä ja surkutteli suuresti niitä kaupungin naisia jotka taitaisivat välinpitämättömästi nähdä noita kasvoja, täyttä kuuta kauniimpia. Kun ei ollut enää mitään tähteinä eilisen päivän beduiinista, laitettiin aamiainen ja tarjottiin sorbettia, jonka perästä, sittenkun vanha Mansur vielä oli antanut muutamia isällisiä neuvoja, Omar istui hevos-aasin selkään ja, nöyrästi pysyen muutamia askelia jäljempänä isäänsä, lähti hänen kanssansa basaariin.

Egyptiläinen vei poikansa eräisen kauppapuotiin joka, niinkuin kaikki muutkin, oli ahdas, mutta täynnä kalliita tavaroita. Indian saaleja, Kiinan silkki- ja kultakirja-vaatetta (brokaadia), Bassoran mattoja, jataganneja siseleeratuissa hopeatupeissa, ambra-munstykkisiä ja rubiineilla istutettuja piippuja, rukousnauhoja mustasta korallista, kaularihmoja sekiineistä ja helmistä, -sanalla sanoen kaikkea mikä viekoittelee naisia ja köyhyttää miehiä oli tässä tavaramakasiinassa. Puodin eteen oli tehty kivinen korkopaikka; Mansur istui tyynylle, jalat ristiin, ja sytytti piippunsa. Omar otti rukousnauhansa ja alkoi, huolimatta katsahtaakaan väkijoukkoon, ääneen lukea rukouksiansa. Tällä nuorukaisella oli vanhuksen viisaus.

Päällysmiehensä nähtyään kauppamiehet nousivat istuimiltaan ja menivät kaikki hänen luoksensa *fattah'iansa* lukemaan ja hyvää huomenta hänelle toivottamaan. Kaikki katselivat hämmästyksellä äskentullutta, ja itsekukin kysyi kuiskien viereiseltään kuka tuo muukalainen oli. Oliko hän sukulainen egyptiläiselle? Oliko hän nuori orja, komeaan pukuun laitettu ostajia houkuttelemaan? Mansur huusi isolla äänellä sheikin luoksensa ja sanoi, osottaen Omaria:

-Tässä näet minun poikani, kauppakumppanini ja liikkeeni jatkajan.

-Sinun poikasi! sanoi sheiki. Kuka on kuullut mainittavankaan että rikkaalla Mansurilla on perillinen?

-Minä olen tahtonut pitää häntä poissa pahan silmän vaikutuksesta, sanoi ukko; siinä syy minkä tähden olen salaa kasvatuttanut häntä kaukana täältä. Tarkoitukseni oli ensin etten esittäisikään häntä teille ennenkuin hänen kävisi partaansa kouriminen; mutta minä alan vanhata, odotus on käynyt minulle ikäväksi ja minä aion tänäpäpä, teidän luvallanne, asettaa hänet omaksensa basarissa, että hän teiltä oppisi myönnin ja oston taidon.

-Mansur on aina viisas, vastasivat kauppiaat, ja kaikki riensivät onnittelemaan isää tämmöisen pojan vuoksi. "Allah," huusivat he, "varjelkoon sekä runkoa että oksaa!"

Näiden onnentoivotusten ohessa, jotka tietysti himartelivat egyptiläisen ylpeyttä, otti sheiki puhuakseen:

-Meillä, sanoi hän Mansurille, on tapana että kun poika tahi tyttö syntyy, köyhäkin kutsuu veljensä käymään iloonsa osalliseksi; oletko siis unhottanut meidät?

-Kunnioittakaa minua tänä iltana tulemalla luokseni, vastasi ukko, ja te olette tervetulleet.

Tunnin kuluttua tämän perästä kierteli orja, kukka kimppu kädessä, basaaria ja sanoi, ojentaen kukan siitä kullekin kauppiaalle:

-Lue *fattah* profeetalle, ja kauppiaan luettua rukouksensa lisäsi sanansaattaja:

-Mene tänä iltana Mansurin kotiin kahvia nauttimaan,

-Mansur on kaikkein jalomielisten ruhtinas, vastasivat kutsutut. Jumalan avulla olen tänä iltana tuleva kantamaan hänelle kunnioitustani.

Määrätyllä ajalla vastaanotti egyptiläinen poikansa kanssa kauppamiehiä vähäisessä puutarhassaan, jossa loistavat laitokset odottivat vieraita. Manteleilla ja pistaasia-hedelmillä täytettyä karitsanpaistia, riisiä safranin kanssa, pippurilla maustettua kermakastaketta, ruusuhyytelöä, kaikenlaisia pasteijoja, sanalla sanoen: ei mitään ollut säästetty näin arvosain vierasten kunnioittamisessa. Ensi kerran eläissään tahtoi Mansur että köyhät kävisivät hänen iloonsa osallisiksi; heille jaettiin ovenpielissä atrian jäännöksiä ja vähäisiä hopealantia. Tässä oli kyllä täyttämään koko kadun ilohuudoilla ja siunauksilla ja viemään anteliaan Omarin ja rikkaan Mansurin nimet Djeddahin joka neljään kulmaan.

Kahvin juotua ja piiput sytytettyä, kävi sheiki Omarin käteen ja sanoi kauppioille:

-Minä saan tässä esittää teille ystävämme pojan; hän anoo saadakseen astua meidän kunnioitettuun kauppaseuraan. Minä kehoitan teitä kutakin lukemaan *fattah'insa* profeetalle.

Rukousta kolmeen kertaan luettaissa satoi sheiki saalin Omarin vyölle ja teki sitten solmun joka *fattah'ille*. Juhlamenon päätettyä nuorukainen suuteli sheikiä ja jokaista toimituksessa läsnäolevaa kädelle, alkaen vanhimmasta. Hänen silmänsä kiiluivat ihastuksesta; hän oli nyt kauppias Djeddahissa, hän oli rikas, maailma aukesi hänelle.

Jälkiosa iltaa vietettiin haasteluissa, jotka kaikki koskivat samaa ainetta: kauppa-asioita. Omar ei avannut suutansa, hän istui vanhusten vierelle ja nämät eivät voineet kyllikseen puhutella tätä nuorta miestä joka kuunteli heitä semmoisella tarkallisuudella ja kunnioituksella. Hänelle sanottiin kuinka viisaan kauppiaan aina tulee pyytää neljä vertaa enempää kuin kalun oikea hinta onkaan eikä koskaan kadottaa mielenmalttiaan, kauppa-ammatin avainta. Myöä on sama kuin kalastaa koukulla: ostajaa pitää houkutella ja mairitella, kunnes hän viimein, tuskastuneena ja häikäistynä, ei voi enää vastustaa. Leikitellä rukousnauhalla, tarjota kahvia tahi piippua, puhua vähäpätöisistä asioista, varoa ettei ainoakaan jäntäre kasvoissa värähdä, mutta yhtäkaikki sytyttää halua ostajan mielessä, se on vaikea konsti jota ei ensi päivänä opitakaan. "Mutta," he sanoivat Omaria imarrellen, ja päähän taputellen, "sinä olet hyvässä koulussa; ei löydy yhtään juutalaista, eipä armenialaistakaan, joka siinä konstissa vetäis viisaalle Mansurille vertoja."

-Eikö kauppa mitään muuta olekaan? sanoi nuorukainen itseksensä, sittenpä en teitä tarvitsekaan, vanhat tolvanat. Että aina ja ainoastaan itseään ajatellaan, että muiden intohimoja tahi heikkouksia imarrellaan houkutellakseen hulluilta sitä rikkautta joka estää heitä järkeään käyttämästä, ne kaikki tiedän minä kuin viisi sormeani; enhän ole muuta koko tuolla ajalla minkä erämaassa vietin harjoitellutkaan. Opettajani täytyy olla oikein mestarit konstissaan, jos en kuukaudessa jätä heitä kauas jälkeeni.

Parin päivän perästä tämän jälkeen lähti Mansur kadin (tuomarin) luoksi, erään riita-asian vuoksi, jonka lopullisesta päättymisestä hän kuitenkin oli jotensakin huoleton. Salainen kanssapuhe kadin kanssa oli antanut hänelle vähän luottamusta asiansa oikeisuuteen. Ukko otti pojan

mukaansa, ajoissa totuttaaksensa häntä oikeuden kanssa tinkimään. Kadi istui tuomiota erään moskean kartanolla. Hän oli ruumiikas, suopean näköinen mies, joka ei koskaan ajatellut ja harvoin puhui, jotka asianhaarat, yhdessä hänen ison turbaaninsa ja aina hämmästelevän katsantonsa kanssa, tuottivat hänelle suurta mainetta oikeudenpidosta ja majesteetillisesta mahtavuudesta. Lukuisa kuulijakunta oli tullut saapuville. Etevimmät kauppiat istuivat maahan levitetyillä matoilla puolikehässä tuomarin edessä. Mansur meni istumaan sheikin vierelle ja näiden keskelle Omar, joka oli erinomaisen halukas näkemään kuinka tarpeen vaatiessa lakia noudatetaan taikka ylenkatsotaan.

Ensimmäinen esiin astuva riitapuoli oli eräs nuori, iholtaan ruskeankeltainen baniani, avarassa puvussa ja vähän naisellinen käytöksessään. Se oli äskettäin Indiasta tullut muukalainen, joka valitti, että eräs Mansurin kilpailija oli pettänyt hänet.

-Isäni jälkeenjääneissä kapineissa Delhissä, sanoi nuori mies, tapasin minä lippaan täynnä timantteja; minä matkustin Egyptiin, toivossa että siellä, niillä summilla jotka näitä kalliuksia myömällä saisin, eläisin päiväni ylellisyydessä. Myrskyn tähden pakoitettuna tulemaan Djeddahiin, minut tänne pidättivät ne huvitukset ja nautinnot joita kaupunki niin runsaasti tarjoaa. Minä jouduin kohta rahapulaan. Minulle sanottiin, että jos tahtoisin panna timanttini menemään, minä täällä olisin tilaisuudessa edullisesti muuttaa ne rahaksi. Meninpä siis basaariin ja pyysin että minulle osoitettaisiin joku kalliiden kivien ostaja. Rikkahin, sanottiin minulle, on Mansur, rehellisin sitä vastoin juveeli-seppä Ali. Minä käännyin tätä puhuttelemaan. Kuultuansa asiani hän kohteli minua niinkuin olisin hänen poikansa ollut; hän ei ensinkään sallinut minun puhua kauppa-asioista basaarissa, vaan vei minut kotiinsa. Useina päivinä kohteli hän minua erinomaisen hyvätahtoisesti, voitti kaikenlaisella huomaavaisuudella minua kohtaan luottamukseni ja antoi minulle rahaa niin paljon kuin tahdoin. Vihdoin erään päivällisen jälkeen, jota syödessä kenties kyllä liiaksi join, tuotatti hän lippaan esille, ja sittenkun hän hyvin tarkasti oli tutkinut jokainoan timantin, sanoi hän, surkuttelevinaan ollen:

-Poikani, Arabiassa ja Egyptissä näillä kivillä ei ole paljo arvoa; erämaan kalliot antavat meille niitä tuhansittain. Minulla on niitä kokonaisia arkullisia.

Todeksi näyttääkseen mitä sanoi, avasi hän rasian, otti siitä timantin joka oli vielä isompi kuin yksikään minun timanteistani, ja lahjoitti sen

minua saattelevalle orjalle.

-Mitenkä minun nyt käypi! huudahdin minä; näissä timanteissa on kaikki mitä minulla on. Minä luulin minuani rikkaaksi, ja nyt! nyt olen köyhä, yksinäinen, kaukana suvustani ja isänmaastani.

-Poikani, vastasi minulle tuo ilkeä petturi; ensi hetkestä kun näin sinut, minusta tuli ystäväsi. Lieköpä koskaan kuultu moslemin hyljänneen ystäviään heidän hädässänsä. Anna minulle tämä lipas ja minä sulasta ystävydestä maksan sinulle summan jota ei kukaan sinulle tarjoa. Hae ja valikoitse sinulle mitä ikänä tahdot Djeddahissa, olkoon se kultaa, hopeata tahi korallia, ja minä sitoudun ennen kahden tunnin kuluttua antamaan sinulle indialaisista kivistäsi niiden täyden painon niissä kaluissa joita haluat.

Kotiin tultuani ja saatuani yön rauhassa miettiä asiata, minä kohta huomasin että Ali oli ilvehtinyt kanssani. Tuo kaunis timantti jonka hän antoi orjalle olikin ainoastaan lasipalanen; timantit ovat harvinaisempia Djeddahissa kuin Indiassa ja kymmentä vertaa korkeammassa arvossa kuin kulta. Minä vaadin lipastani takaisin, mutta Ali ei antanut. Kunnian arvoinen tuomari, sinun oikeudenpitoosi nyt turvaan. Ota muukalaisen asia huostaasi, ja saakoon tuo ilkiö, joka on koettanut onnettomuuttani hankkia, saakoon hän kaikessa iankaikkisuudessa juoda kiehuvaa vettä.

Nyt oli Alin vuoro puhua.

-Avaralta ylistetty Jumalan palvelija, sanoi hän kadille, koko tuossa pitkässä jutussa jonka tämä nuori mies on esiin latonut on vaan yksi asia tosi, ja se on että me olemme tehneet kauppasopimuksen ja että minä olen valmis siinä pysymään. Kaikki muu on sulaa valhetta. Jos olen antanut orjalle lahjan, mitä se tähän asiaan kuuluu? Saattaako kukaan mielellinen ihminen siinä nähdä muuta kuin leikintekoa? Olenko pakoittanut tätä muukalaista antamaan minulle lippaansa? Onko syyni minun että rahapula saapi hänet suostumaan ehtoihini? Miksi syyttää hän minua petollisuudesta? Minäkö tässä sanani syön? Hänkö tässä sanansa pitää?

-Nuori mies, sanoi kadi banianille, onko sinulla todistajia siihen että Ali on kavaltanut sinulta kaluisi hintaa? Muuten annan syytetyn tehdä valansa, sillä niin laki säätää.

Koraani tuotiin esiin, Ali laski oikean kätensä tälle pyhälle kirjalle ja sanoi kolmasti: "Suuren Jumalan nimessä ja Jumalan sanan kautta, joka on tässä kirjassa kirjoitettuna, vannon minä etten ole pettänyt tätä muukalaista. Minä vannon sen tänä päivänä, lisäsi hän, kääntyen kuulijain puoleen,

niinkuin olen sen vannova tuomiopäivänä, jolloin Jumala on kadina ja enkelit todistajina."

-Onneton! huusi baniani, sinä olet yksi niitä joiden jalat lipuvat perikatoon. Sinä syökset sielusi turmioon.

-Tuo on mahdollista, sanoi sheiki hyvin hiljaa Omarille, mutta hän voittaa mahdottoman suuren omaisuuden. Ompa oikea mestari-konna tuo Ali!

-Ei se ole mikään tavallinen mies, lisäsi Mansur, tuopa oli sukkelasti ajateltu.

Omar naurahteli, ja Alin iloitessa petöksensä menestymisestä, meni hän kokonansa itkun valloissa olevan muukalaisen luoksi. "Tahdotko," sanoi hän hänelle, "että autan voittamaan asiasi?"

-Tahdon, huudahti hindu, muserra tuo katala, ja vaadi siitä mitä tahdot. Mutta lapsipa vaan oletkin, sinä et voi mitään.

-Minä en vaadi mitään muuta kuin että luostat minuun hetkisen aikaa, vastasi egyptiläinen. Suostu Alin tarjoukseen, ja anna minun valita sinun sijassasi äläkä mitään pelkää.

-Mitäpä enää pelkäisinkään kun olen kaikki kadottanut? jupisi muukalainen, allapäin niinkuin se jolla ei enää toivoa ole.

Kuitenkin meni hän vielä kadin eteen ja sanoi, kunnioittavasti kumartaen:

-Minun herrani ja isäntäni, orjasi rukoilee sinulta viimeistä suosion-osoitustasi: anna kaupasta tosi tulla, koska laki niin säätää, mutta salli että tämä nuori mies minun sijassani valikoipi mitä Alin tulee maksaa minulle.

Sikeä hiljaisuus seurasi nyt kokouksessa kun Omar, tervehdettyään kadia, näin aloitti puheensa:

-Ali, sanoi hän juveeli-sepälle, epäilemättä lipas on sinulla muassasi ja sinä saatat siis sanoa meille mitä se painaa.

-Tässä se on, vastasi kauppias; se painaa kaksikymmentä naulaa; minä sanon sen vieläkin kerran: hae ja valikoitse mitä tahdot; jos kalu jota haluat on Djeddahissa saatavissa, sinä saat sen ennen kahden tunnin kuluttua, jos ei ole, kauppa purkautuu. Kyllä tietään että sanani on pyhä ja etten koskaan luovu siitä.

-Se mitä haluamme, sanoi Omar, koroittaen ääntänsä, on muuriaisien siipiä, toiset puolet koiraksilta, toiset naaraksilta. Sinulla on kaksi tuntia aikaa suorittaaksesi meille ne kaksikymmentä naulaa jotka olet luvannut.

-Mutta tuohan on sulaa hulluutta! huusi juveeli-seppä. Se on mahdotonta! Minä tarvitsisin kymmenen henkeä ja kuuden kuukauden työn täyttääkseni tuota hullua vaatimusta. Tuoda esiin mokomia lapsen-oikkuja on leikintekoa oikeuden kanssa.

-Onko siivellisiä muuriaisia Djeddahissa? kysyi kadi.

-Ompa niinkin, vastasivat kauppiaat nauraen. Ne ovat meidän maan-vaivamme. Huoneemme oikein vilisevät niitä, ja olisipa tosi hyväteko jos joku meidät pelastaisi niistä.

-Niinpä siis, jatkoi kadi, täytyy Alin pitää lupauksensa taikka antaa lipas takaisin. Tämä nuori mies on menetellyt mielettömästi myödessään timanttinsa painomitan mukaan, ja tuommoisen maksun vaatiminen on mieletöntä. Sitä parempi Alille ensi kerta, sitä pahempi toinen. Oikeudella ei ole kahtalaisia painoja eikä kahtalaisia mittoja. Kaikkinaiset kauppasopimukset pysyvät lujina lain edessä. Anna banianille kaksikymmentä naulaa muuriaisien siipiä taikka lipas takaisin.

-Se on viisaasti tuomittu, huusivat kuuntelijat, ylenmäärin ihmetellen niin suurta oikeudenpitoa.

Ylen-onnellinen biani heittäysi sylin Omarin kaulaan, sanoen häntä pelastajakseen ja vallitsijakseen. Mutta ei hän antanut kiitollisuutensa jäädä sanoihin, vaan otti lippaastaan kolme timanttia mitä kirkkahinta, isoja kuin satakielen munat, ja likisti ne Omarin käteen. Egyptiläinen pisti ne vyöhönsä, suuteli nöyrästi banaanin kättä ja meni jälleen istumaan isänsä viereen, ilman että sinne kokoontuneiden häneen kiinitetyt silmät saaneet hänen yksitotisuuttansa vähääkään järkähtämään.

-Vallan hyvästi, poikani, sanoi Mansur, mutta Ali on vasta-alkaja konstissaan; jollei vaan olis laiminlyönyt kadia, hän olis voittanut. Nyt on vuoro minun; ota nyt vaari, niin annan sinulle opetuksen josta saattaa olla sinulle hyvää.

-Jää vielä tänne vähäksi aikaa, nuori mies, sanoi hän hindulle, joka lähti menemään timantti-lippaansa kanssa; meillä on eräs luvunlasku keskenämme päätökseen saattamatta. Minä pyydän korkeasti valistunutta kadia vielä vähäksi aikaa ottamaan lipasta talteen. Ehkäpä täällä on semmoisia joilla on siihen suurempi oikeus kuin tällä muukalaisella taikka viisaalla kadilla.

Yleinen hämmästys nousi läsnäolevissa. Jokainen kuunteli kiinteällä tarkkaavaisuudella tätä uutta vaatimuksen tekijätä.

-Toissa-päivänä, sanoi Mansur, tuli eräs hunnallinen herrasnainen puotiini. Ei mikään mitä minä näytin hänelle ollut hänestä mieleen, mutta juuri mennessänsä keksi hän puodin nurkasta sinetillä varustetun rasian, jota käskei minun avaamaan. Tämä rasia sisälsi topaasi-reunuston, joka ei enää ollut minun. Se oli myöty Egyptin pashalle. Sen sanoin tälle hunnuliselle herrasmaiselle, mutta hän tahtoi ainakin että kumminkin näyttäisin hänelle tuon sulttanittareille määrätyn lahjan. Naisen halua ei ole helppo vastustaa. On, sanotaan, kolmenlainen uppiniskaisuus jota on mahdoton saada taipumaan; ruhtinasten, lasten ja naisten; olinpa kyllä niin heikko että myönnyin. Tämä tuntematon katseli kaularihmaa, koetteli sitä kaulalleen ja sanoi minulle sitten että hänen täytyi saada se, maksoi mitä maksoi. Kun edelleen kielsin meni hän tiehensä, purkaen minua vastaan uhkauksia ja kirouksia. Tunnin perästä sen jälkeen astui tämä nuori mies puotiini; hän sanoi tuon hunnullisen naisen ja hänen oman henkensä olevan tämän kaularihman varassa; hän rukoili minua, suuteli minua, itki ja huusi useampia kertoja: "Vaadi, isäseni, mitä tahdot, mutta minun täytyy saada tuo reunusto, muuten se tuottaa minulle kuoleman." Minä tunnustan että minä suuresti hemmoittelen nuorta väkeä, ja vaikka minä kyllä ymmärsin kuinka vaarallista se oli jos loukkaisin herrani pashan mielen, niin en sittenkään voinut näin monia rukouksia vastustaa. "Ota se siis," sanoin minä muukalaiselle, "ja lupaa antaa minulle siitä mitä tahdon." -"Annan päänikin, jos niin tahdot," vastasi hän, "sillä sinä pelastat henkeni"; jonka perästä hän otti rasian reunuston kanssa ja meni tiehensä. "Todistajia meillä ei kyllä ole", lisäsi Mansur, kääntyen banianin puoleen, "mutta eikö niin ole kuin sanon."

-On, sanoi nuorukainen, suo anteeksi etten ole ennen maksanut sinulle. Syyn tiedät sinä. Mutta nyt, kun poikasi avulla olen saanut omaisuuteni jälleen, vaadi vaan ja sinä saat mitä tahdot.

-Se mitä tahdon, sanoi Mansur, antaen pään nyökäyksellä merkin kadille, joka tarkasti katseli kartanolla kasvavan palmupuun varjoa, se mitä tahdon on tuo lipas ja kaikki mitä siinä on. Se ei ole liiaksi miehelle joka panee henkensä vaaraan tottelemattomuudella pashaa kohtaan. Korkeasti valistunut tuomari, teidän ylhäisyytenne sanoi äsken että kaikkinaiset kaupat pysyvät lujina lain edessä; minulle on luvattu mitä tahdon; nyt sanon että vaan tahdon nuot timantit omikseni.

Kadi nosti päänsä ja katsoi kuuntelijoihin, ikäänkuin kysyäkseen neuvoa heidän kasvoiltansa; sitten hän kampaili partaansa sormillaan ja

vaipui jälleen mietteisinsä.

-Ali on voitettuna, sanoi sheiki mielihyvissään Omarille. Sitä kettua ei ole vielä syntynyt joka kavaluudessa pääsee kunnioitettavan Mansurin rinnalle.

-Voi minua onnetonta, huudahti baniani. Omar, oletko pelastanut minut ainoastaan syöstäksesi minut vielä syvempään perikatoon! Toimita niin että isäsi säästää minua, niin saan vielä kerran kiittää sinua hengestäni.

-No, poikani, sanoi Mansur, luuletko osaavasi tehdä samaten. Kekseliäs pää kyllä olet, mutta tämä näyttäköön sinulle että isäsi toki tietää hieman enemmän kuin sinä. Kadi julistaa kohta ikään päätöksensä; koeta sitten vielä määrätä se hänelle.

-Eikö mitään muuta, sanoi Omar kohauttaen hartioitaan, sehän on vaan lapsenleikkiä; mutta koska niin tahdot, isä, niin menköön. Pidä varasi, sillä sinä tappaat.

Näin puheihin nousi hän ylös, otti yhden piasterin vyöstään ja pisti sen käteen hindulle, jonka vei tuomarin eteen.

-Korkeasti valistunut kadi, sanoi hän, tämä nuori mies on mieluinen täyttämään lupauksensa, ja kas tässä mitä hän tarjoaa Mansurille. Se on yksi piasteri. Itsessään se kyllä on vähäarvoinen,[19] mutta huomatkaa että se on varustettu sulttaanin, meidän kaikkein armollisimman herramme, nimimerkillä (Jumala musertakoon ja hävittäköön kaikki jotka eivät ole hänelle kuuliaiset!)

-Juuri tätä kallista nimimerkkiä, lisäsi Omar, kääntyen Mansurin puoleen, me nyt tarjoamme sinulle. Jos se kelpaa sinulle, no niin, silloin olet saanut maksusi; jos sitä vastoin rohkenet sanoa ettei se kelpaa sinulle, niin se on häväistys padishah'ta kohtaan, rikos joka tuottaa kuoleman: tottapa kunnioitettava kadimme ei rupea sinulle rikoskumppaniksi, hän joka aina on ollut ja aina tulee olemaan kaikkein sulttaanien uskollinen palvelija.

Omarin herjettyä puhumasta kaikkein silmät kääntyivät kadiin; hän oli läpitunkemattomampi kuin koskaan ennen, ja nosti verkalleen kätensä huulilleen, odottaen vanhaa kauppiasta avuksensa. Mansur oli kokonansa ällistyksissä ja hämmennyksissä. Kadin ja kuuntelijoiden äänettömyys peljätti häntä ja hän katsahti rukoilevasti poikaansa.

-Isä, sanoi Omar, salli tämän nuoren miehen kiittää sinua siitä opetuksesta varovaisuuden asiassa jota olet tahtonut antaa hänelle peloittamalla häntä hiukan. Hän ymmärtää hyvin kyllä että sinä juuri olet lähettänyt minut hänen avuksensa ja että koko tämä asia on vaan ollut

leikkiä. Siitä ei ole saattanut erehtyä kukaan joka on nähnyt pojan astuvan isäänsä vastaan. Kukapa on koskaan epäillyt Mansurin jalomielisyydestä ja kokemuksesta?

-Ei kukaan, puuttui nyt kadi puheesen, niinkuin se joka yhtäkkiä herää, ja minä vähemmin kuin kukaan. Senpä tähden olenkin antanut sinun, nuori Salomo, puhua. Minä olen tahtonut sinussa kunnioittaa isäsi viisautta, mutta karta toiste Hänen korkeutensa nimeen koskemasta. Ei ole leikkikaluksi leijonan kypälästä. Asia on päätetty. Tämän kaularihman arvo on satatuhatta piasteria, eikö niin Mansur? Siispä pitää tämän nuoren vintiön antaa sinulle satatuhatta piasteria, ja sillä tavoin tulemme kaikki tyytyväisiksi.

Vaikka ujelias, ei Omar tainnut välttää hindun kiitollisuutta ja kauppiasten ylistyksiä. Muukalainen tahtoi välttämättömästi häntä ottamaan hänen lippaansa huostaansa: häntä ei voitu edes estää tarttumasta hevosaasia, jolla Omar ratsasti, ohjaksiin ja taluttamasta kotiinsa sitä miestä jota hän sanoi jalomielisimmäksi ja viisahimmaksi ihmisistä. Kauppiaat kohdaltaan eivät kyllästyneet Mansuria onnittelemasta, ja vielä tänä päivänä puhutaan Djeddahissa siitä mainiosta oikeuden istunnosta, jossa tuon miehen viisaus, jota syvämielinen kadi niin sattuvasti oli nimittänyt nuoreksi Salomoksi, ensi kerran ilmaantui.

Kotiin tultuaan Mansur laski tunteensa valloilleen.

-En ymmärrä sinua, poikani, sanoi hän; minä pitelen kokonaista omaisuutta käsissäni, ja sinä tempaat sitä minulta pois. Tuollako lailla kauppa-asioita käsität? Tuoko se kunnioitus johon olet velvollinen isällesi?

-Malttakaa, isä, vastasi Omar tyveneesti. Minä olen tänäpäpä saanut maineen viisaudesta ja rehellisyydestä. Se maine tulee pysymään; tämä on ensimmäinen tunne, ja se ei saa hävitä. Nimi ja maine ovat arvo jota ei mikään voi korvata; se on pääoma joka on tuhansia kertoja suurempi arvoinen kuin sinun timanttisi. Kaikki pitävät epäluuloa viekkaasta Mansurista, mutta kaikki tulevat, niinkuin tuo muukalainen, saamaan luottamusta Omarin rehellisyyteen ja voitonpyytämättömyyteen. Koukku on heitetty ulos, kalat tulkoot!

Mansur seiso i äänettömänä hämmästyksestä. Hän oli toivonut poikaa itsensä kaltaista; hän alkoi peljätä että Eblis oli kovin paljon kuullut hänen rukouksiansa. Hän oli kyllä Omariin ihastunut; noin paljo miettiminen noin nuorella iällä ei saattanut muuta kuin ihastuttaa miestä joka kaiken elinaikansa ei ollut muuta tehnyt kuin miettinyt. Mutta vanhuksen häpeäksi meidän täytyy tunnustaa, että tuo aikaisin kypsytty kokemus löi hänen

sydämensä kylmäksi. Lyhyesti sanoen, tämä viisitoista vuotias viisas peloitti häntä.

KUUDES LUKU.

Palkittu hyve.

Ei mitään puuttunut Mansurin onnessa. Niinä viitenä vuotena jotka hän vielä eli taisi hän täysin määrin iloita poikansa taidonlahjoista ja menestyksistä. Hän näki kaiken kauppatoimensa siirtyvän Omarin käsiin. Mansurin kauppahuoneen rikkaus kävi suunnattomaksi, ja yleinen arvo kasvoi niinkuin tavallisesti rinnatusten rikkauten kanssa. Kuinkapa taisi toisin käydäkään kuin että Omarin elämänretki tuli olemaan loistava. Hänellä oli kaikki edut puolellansa: paljon rahaa, harvat intohimot, omantunnon vaivoja ei ensinkään. Ei ollut vielä kukaan samassa määrässä tykönään yhdistänyt niitä omaisuuksia jotka yhdistyneinä ovat toimintomiehen nero: kultan halu ja ylenkatse ihmisiä kohtaan. Mansur taisi siis huoletti päivänsä päättää, hän oli elänyt kauan, hänen vanhuutensa oli säästynyt taudeista, hänen unelmansa olivat täyttyneet, hän oli varma siitä että hän jätti jälkeensä perillisen joka oli säilyttävä ja lisäävä tätä näin paljolla vaivalla koottua rikkautta; ja yhtäkaikki sanotaan täyttä totta että egyptiläinen kuoli sydämen vimmoissa, huutaen ettei yhtään ollut joka häntä rakasti, kiroten mielettömyyttensä ja vapisten aarteitaan nähdessään, ikäänkuin tuo perikadon liekissä tulisteltu kulta jo olis polttanut hänen rintaansa ja otsaansa.

Täydellisellä malttavaisuudella vastaanotti Omar sanoman isänsä kuolemasta. Kauppa-asiat olivat pitäneet häntä kaukana kuolevan vuoteelta ja kauppa-asiat olivat hänen lohdutuksensa. Hänellä oli ihmeteltävä mielenlujuus. Piasterin paljaassa näkemisessä oli kyllä pyyhkimään pois hänen kyynelensä ja asettamaan hänen surunsa.

Jäätyään yksinään näin komean omaisuuden isännäksi, Mansurin poika ei enää tahtonut tietääkään mistään rajoista himollensa. Ei mikään asia jäänyt pois hänen vertomisistaan ja yhteenlaskemuksistaan. Pienestä vähäpätöisestä kartanostaan Djeddahissa, niinkuin hämähäkki verkkonsa keskeltä, veti hän näkymättömiin verkonsilmiinsä kaikkia maailman rikkauksia. Indian riisiä ja sokeria, Yemenin gummia ja kahvia, Abyssinian elehvantinluuta, kultahietaa, orjia, Egyptin jyviä, Syrian kankaita, laivoja ja karavaania, kaikkea lähetettiin hänen myötäväkseen. Muuten ei ole rikkautta vielä milloinkaan kannettu enemmällä vaatimattomuudella. Kun

näki hänen vähäiseen turbaaniin ja vanhoihin kuluneihin vaatteisiin puettuna, astuvan katua eteenpäin, silmät alaspäin ja rukousnauha kädessä, ei olis luullut häntä kahdenkymmenenkään tuhannen piasterin mieheksi. Hänen puheessaan ei ollut mitään mikä olis häntä rikkaaksi osoittanut; hän oli tuttavallinen alhaisten kanssa, suora ja jäykkä ammattiveljilleen, kiertelevä ja imarteleva niille joiden apua hän tarvitsi ja kunnioittavainen kaikkia kohtaan jotka voivat vahingoittaa häntä. Jos sai uskoa häntä itseään, erehdyttiin joltisestikin jos luultiin hänellä olevan melkeämpää omaisuutta: kaikki nuo tavarat eivät muka olleet hänen; niitä oli muukalaiset jotka häneen luottivat lähettäneet hänen myötävikseen; mutta tuo luottamus tuli hänelle paljon maksamaan ja hän valitti alinomaa tappioitansa. Jos hän osti orjia kauniimpia, hajuvesiä komeimpia, tupakkia erinomaisinta, kankaita harvinaisimpia, se aina oli jonkun pashan tahi jonkun muukalaisen kauppiaan varalle. Kuiskittiin hyvin hiljaa, että nuo kalliit tavarat eivät enää lähteneet egyptiläisen taloudesta -kukapa voi estää ihmisiä loruamasta -mutta ei mitään tietty visseydellä: Omarilla ei ollut yhtään ystävää, hän sopi kaikista asioistaan basaarissa eikä nähnyt koskaan ketään luonansa. Oliko hän rikas vai köyhä, viisas vai itsekäs, nöyrä vai ulkokullattu? Se eli saatanan salaisuus.

Hänen viisautensa oli yhtä suuri kuin hänen pöyhkeilemättömyytensä. Pashasta aina tullitarkastajaan asti, ei ollut Djeddahissa yhtään virkamiestä, ei ylhäisempää eikä alhaisempaa, jonka lempiorjaa Omar ei tuntenut. Hänestä ei ollut mieluista antaa ja hän kertoi usein noita koraanin sanoja, että tuhlaajat ovat saatanan veljiä; mutta hän ymmärsi avata kätensä kun tarvittiin, eikä koskaan kukaan katunut apua jonka oli tehnyt tälle kunnan miehelle. Pashat seurasivat tiheään toisiansa Djeddahissa; turkkilaisen käsi on raskas ja rikkaimpain kauppiasten täytyy usein maksaa lunnaita. Mansurin poika oli ainoa joka pääsi näistä lainoista joita ei koskaan maksettu. Kahdeksassa päivässä oli hänestä, tavalla tahi toisella, tullut uuden pashan ystävä, vieläpä hänen pankkiirinsakin; myrsky joka oli uhannut häntä ärjähti aina muiden pään päälle eikä hänen. Myös oli hän kaikkein ammattiveljiensä kateuden ja kummastuksen esineenä.

Tuli kumminkin päivä jona hänen tähtensä peittyi pilveen; eräs pasha, joka kolmessa kuukaudessa kovin nähtävällä tavalla oli koonnut näppärän omaisuuden, kutsuttiin takaisin Konstantinopeliin; hänen jälkeisensä oli saanut käskyn olla rehellinen mies; tahdottiin kaiken mokomin olla mieliksi ranskalaisille, joita kovaksi onneksi tarvittiin ja jotka silloin nostivat suurta

huhua itsestensä. Turkkilainen kuin oli, uusi pasha hyvin hyvästi tiesi kuinka ylemmässä paikassa suosioon päästään. Päivällä tulonsa jälkeen otti hän valepuvun päällensä ja teki itse ostoja Djeddahin etevimmiltä leipureilta ja teurastajilta. Torin katsastajalla oli edeltäkäs tietoa tästä päätöksestä; hän odotti kadulla painomittoineen ja palvelijoineen, ja väestön nähden nyt punnittiin mitä pasha vastikään oli ostanut. Olipa kaksi unssia vaille kahdestatoista naulasta leipää ja yksi unssi lihaa vankasta lampaanpuoliskosta. Rikos oli silminnähtävä ja oikeus ei itseään odottanut. Pasha nuhteli ja torui kovasti noita kataloita jotka lihoittivat heitensä kansan hiellä; oikeutetussa vihassaan ei hän edes kuunnellut mitä he puolustukseksensä sanoivat. Hän antoi omain silmänsä edessä riisua, köyhtää ja hosua heitä, jonka tehtyä, hänen käskystään, leipuri naulattiin korvasta puotinsa oveen ja lahtari sidottiin moskean akkunaan kiini, sittenkun hänen nenänsä läpi oli pistetty rautalanka jossa hänen varastamansa lihapalanan rippui. Ei ole sitä häväistyksen laatua jolla ei väkijoukko herjannut noita kahta onnetonta, mutta koko kaupungissa viritettiin kiitosvirsiä uuden pashan kunniaksi. Häntä kutsuttiin kansan ystäväksi, suureksi lainkäyttäjäksi, uudeksi Harun-al-Rashidiksi, ja maine tästä jalomielisestä teosta tunki, sittenkun se oli sulttaanin korvia riemastuttanut, aina länsimaihinkin asti, uskottomia siellä hämmästyttämään.

Vielä samana iltana vuokrasivat muutamat kauppiaat aluksen Egyptiin. He olivat yhtäkkiä tulleet tietämään että heidän läsnäolonsa Kairossa oli välttämättömästi tarpeen. Kaukana siitä että yleinen pelko olis Omariinkin tarttunut, tämä vaan itsekseen naurahteli: "Hyve," ajatteli hän, "on tavara jolla ei ole kurssia markkinoilla; myös on se tarvittaissa kalliisti maksettava;" jonka perästä hän lähti basaariin, kohtasi siellä pashan sihteerin, kutsui tämän istumaan puotiinsa ja ojensi hänelle erehyksestä piipun jonka hän oli aikonut sulttaanille.

-Tehdä kansalle oikeutta on aina vika, sanoi Omar sihteerille; jos se kerta vaan on pahoihin tapoihin totutettu, se alkaa kopeilla. Tämä on suurten toimintoasiain turma.

Sihteerin katseli kaunista piippuaan ja ajatteli että olipa tuo Omar älykäs mies.

Egyptiläinen sai vaan liiaksi oikeutta. Ensimmäisenä toripäivänä huomattiin yleinen mielten kuohu kaupungissa. Jyvän hinta oli noussut kymmenen piasteria ja pahansuovat ihmiset väittivät sitä Omarin syyksi,

joka oli pannut allensa kaiken jyvavaraston. Väestö oli kiukustunut ja erittäinkin oli kaksi miestä jotka ylen kiivaasti puhuivat tästä asiasta: toinen oli tuo teurastaja jolta nenä oli puhki pistetty, toinen leipuri jolla ei ollut enää kuin yksi korva. Eilispäivän varkaista oli tullut päivänsankarit; heitä surkuteltiin marttyreinä, ja jota kovemmasti he huusivat, sitä enemmän heidän hyveitään ylistettiin.

Tuumista toimeen on yhteisessä kansassa yksi askel vaan. Jo oltiin koettamassa lyödä Omarin kartanon portteja sisään, kun poliisin päällysmies tuli sotamiesten kanssa noutamaan kauppiasta ja pashan eteen viemään. Omar otti oikeuden palvelijan helposti ymmärrettävällä mielenliikutuksella vastaan ja suuteli hänen kättänsä innolla semmoisella ettei enää olis luullut hänen saavankaan huuliaan siitä erilleen. Mutta poliisin päällysmies nykäsi nyrkkinsä äkisti pois ja pisti sen vyöhönsä, ikäänkuin pahantekijän suun-anto olis sen saastuttanut. Kuitenkaan ei hän mitenkään pahoin pidellyt eikä haukkunut Mansurin poikaa, joukon suureksi harmiksi, joka harrastaa oikeutta eikä ensinkään pahastu jos syytetty kerrassa muserretaan, olletikin jos hän on rikas. Päinvastoin kuultiin poliisin päällysmiehen kehoittavan vankia luottamaan kuvernöörin oikeudentekoon. "Mitä on kirjoitettu se on kirjoitettu," vastasi egyptiläinen, antaen palloksen toisensa perään rukousnauhassaan livahtaa sormiensa välitse.

Palatsin portit olivat auki, väestö hyömäsi kartanolle, jossa pasha istui yksitotisena ja liikahtamattomana, käden viittauksilla asetellen tuota kuohuista mielenkiihkoa. Molemmat syyttäjät saivat astua esille; kuvernööri käski heidän puhua pelkäämättä: "Oikeus kaikille," sanoi hän kovalla äänellä, "se on minun velvollisuuteni. Ei yhdelläkään varkaalla, olkoon rikas tahi köyhä, ole minulta armoa odotettavana."

-Jumala on suuri ja pasha on oikeudenpitäväinen, kiljui joukko.

Nyt vietiin tuomioistuimen eteen neljä hätäilevää kauppiasta, jotka kaikki suutelivat koraania ja vannoiivat että Omar oli ostanut heiltä kaikki Egyptistä tulleet jyvät.

-Kuolemaan, kuolemaan! kiljui väkijoukko. Pasha antoi kädellä merkin että hän tahtoi kuulla syytettyä ja nyt oltiin taas ääneti.

-Herrani ja valtijani, huusi Omar, heittäyten maahan kasvoilleen, orjasi laskee päänsä sinun käsiisi. Jumala rakastaa anteeksi antavia; kuta halvempi rikoksen alainen on, sitä kauniimpi on ettei häntä perin muserreta. Säästihän itse Salomokin muuriaista. Tosi on että olen ostanut moniaita Djeddahin

satamaan määrätyitä jyvälastia, niinkuin se on jokaiselle kunnialliselle kauppiaille luvallista, mutta jos vihamieheni luetaan pois, jokainen täällä tietää että olen herrani sulttaanin varalle tehnyt tämän oston. Nämät jyvät ovat niitä sotajoukkoja varten, jotka teidän ylhäisyytenne on asettanut Mekkaan menevän tien varrelle pyhiinvaeltajia suojelemaan. Niin on ainakin sihteerisi sanonut minulle, kun hän sinun puolestas antoi minulle ne rahat, joita minä, köyhä mies en tainnut hyljätä. Valtijani antakoon orjalleen anteeksi etten ennen ole lähettänyt hänelle niitä tuhatta mittaa jyviä jotka hän on tahtonut minulta; poliisin päällysmies on sanova teidän ylhäisyydellenne että pelkkä väkivalta on estänyt minut tottelemasta.

-Mitä tuo on jota sinä puhut tuhannesta mitasta jyviä? huusi pasha hirmuisella äänellä.

-Antakaa anteeksi, valtijaizeni, vastasi kauppias vapisevalla äänellä, mieleni on hämmennyksissä niin etten kykene oikein lukuja laskemaan. Niinkuin luulen, lisäsi hän, katsellen pashan ryppyyn vedetyitä kulmia, niitä onkin tuhat viisisataa mittaa, ellei liene kaksituhattakin.

-Niitä on kolmetuhatta, sanoi sihteerisi, ojentaen paperin kuvernöörille. Tässä on käsky jonka mies on saanut. Se on minun kirjoittamani ja varustettu teidän ylhäisyytenne sinetillä.

-Ja rahat on annettu tälle kauppiaille? kysyi pasha leppeämmällä äänellä.

-Niin on, teidän ylhäisyytenne, sanoi Omar, taas kumartuen. Saapuvilla oleva poliisi-päällysmies tietää sanoa, että hän on antanut minulle tämän käskyn, ja sihteerisi antoi minulle edeltäpäin kaksisataa tuhatta piasteria, jotka ostoihini tarvitsin. Siis olen kaksisataa tuhatta piasteria eli kolmetuhatta mittaa jyviä velkaa.

-Mistä siis tässä elämää pidetään? huusi pasha, iskien hurjasti silmänsä molempiin kokonansa hätäytyneihin päällekkäisiin. Tämäkö se kunnioitus mikä osoitetaan herraani sulttaania kohtaan? Pitäisikö sotamiesten jotka suojelevat jumalasia pyhiinvaeltajia kuolla nälkään erämaassa? Ottakaa kiini nuot molemmat koirat ja antakaa heille kummallekin kolmekymmentä kepin lyömää. Oikeutta kaikille, ei yhtään armoa panettelijoille. Syyttää viatonta, se on enempi kuin ottaa hänet hengiltä.

-Kunnon lailla puhuttu! huusivat kuulijat; pasha on oikeassa.

Tuomio pantiin hetikohta täytäntöön. Teurastajan otti neljä sotamiestä kiini, jotka eivät suinkaan epäröineet käyttää oikeutta omassa asiassa. Rangaistavan jalat pistettiin paaluun sidottuun juoksu-silmukkaan, jonka

perästä kepillä varustettu arnauti alkoi kaikista voimistaan pieksää hänen jalkopohjiaan. Teurastaja oli sankari tavallansa: hän luki isoon ääneen joka lyönnin jonka sai ja meni, rangaistuksensa saatuaan, tiehensä valittamatta, ystäväinsä olkapäillä kannettuna ja hurjia silmäyksiä Omariin iskien.

Mies, jonka korva oli haavoitettu, ei ollut niin miehuullinen. Joka kerta kun keppi häneen kävi, parkasi hän sydäntä vihlovasti *Allah!* Kahdennentoista lyönnin perästä heittäysi Omar maahan pashan eteen ja rukoili armoa pahantekijälle, mikä armollisesti myönnettiin. Mutta hän ei siihen tyytynyt. Hän painoi kaikkein nähden yhden duron tuon raukan käteen ja ilmoitti että hänellä vielä oli kolmekymmentä mittaa eloa, jotka hän aikoi lahjoittaa kaupungin enimmäin tarvitseville köyhille. Häntä saateltiin sitten koko matkan hänen kotiinsa noiden samain ihmisten siunauksilla jotka tuntia sitä ennen olisivat hänet palasiksi raastaneet. Mutta, niin ylistykset kuin uhkauksetkin otti hän vastaan samalla nöyryydellä tahi samalla täydellisellä välinpitämättömyydellä.

-Jumala olkoon kiitetty! sanoi hän, astuessaan huoneesensa, pasha oli vähän vaikea saada taipumaan, mutta nyt on hän minun vallassani.

Päästyään huolettomaksi tältä taholta, ryhtyi Mansurin poika nerollisiin asioimisiinsa jälleen. Hänen kauttansa Djeddah päivä päivältä rikastui. Eräänä aamuna saivat orjakauppiat herätessään sen sanoman, että heidän kalunsa hinta oli noussut tasalleen sata prosenttia. Kovaksi onnekseen olivat he kahta päivää sitä ennen myöneet kaiken varastonsa Omarille, joka Egyptistä tulleiden käskyin mukaan oli ostanut kaikkityyni. Kuukautta myöhemmin tuli riisivaraston vuoro, sitten tupakin, vahan, kahvin, sokerin, ruutin y.m. Kaikki nousi hinnassa, mutta aina olivat Omarin asian-antajat ne, joille tämä äkillinen hinnan-nousu oli voitoksi. Djeddahista tuli tällä lailla rikas yhteiskunta: rikkaus oli siellä niin suuri, että vähävaraisten ei käynytäkään siellä eläminen, mutta kekseliäät ja neuvokkaat, jotka osasivat ostaa egyptiläisen suosion, keräsivät siellä piankin kauniin omaisuuden.

Hänen itsensä nähtiin, nöyrempanä ja simasukaisempana kuin milloinkaan ennen niille joita hän tarvitsi, joka päivä istuvan tavaramakasiinissaan basaarissa ja kuluttavan aikaansa rukousnauhan avulla laskemalla niitä miljoonia piastereita joita hän joka haaralta suuriin kasoihin keräsi ympärilleen. Itsekseen hän arveli, että jos häntä ylenkatsottiinkin, hän yhtähyvin oli ihmisten valtija, ja että, jos hän asioissaan onnistuakseen tarvitsi sulttaania, hänellä oli tarpeeksi asti rahaa

ostaakseen sekä sulttaanin että vielä päällisiksi koko seraljin (sulttaanin linnan).

Rikas ei pääse kurittamatta. Rikkautta ei käy paremmin kuin savuakaan salaaminen. Niin vaatimaton kuin Omar olikin, hän eräänä päivänä sai kutsumuksen Mekkan suur-sheriffiltä. Häntä käskettiin Taifiin erään avunteen vuoksi jota ei kukaan muu kuin hän voisi tehdä profeetan jälkeläiselle. Kauppiaan mieltä ei niinkään liikuttanut hänelle osoitettu kunnia kuin hän säikähti häneltä pyydettävää apua. "Rikkaalla", sanoi hän itseksensä, "on kahdenlaisia vihollisia: köyhät ja mahtavat. Edelliset ovat kuin muuriaiset: jyvä jyvältä he talon tyhjentävät. Jälkimäiset ovat kuin leijonat, tuo varasten kuningas: yhdellä ainoalla käpälän lyönnillä ne raastavat meidät palasiksi. Mutta malttavaisuudella ja viekkaudella pääsee helpommasti leijonasta kuin muuriaisesta. Saapa nähdä mitä sheriffi tahtoo. Jos tahtoo pettää minua, en aiokaan antaa kavaluudessa voittoa; jos tahtoo maksaa, hän saa arvo-aineen rahoistaan."

Tällä ei juuri erittäin kunnioittavalla mielialalla oikeauskoisten päämiestä kohtaan lähti nyt Omar matkalle Taifiin. Kun hän näki erämaan, hänen ajatuksensa saivat uuden suunnan. Teltit, nuot hietalakeudella siellä täällä olevat palmumetsiköt muistuttivat hänelle hänen lapsuuttansa. Ensi kerran muisti hän veljensä Abdallahin. Kukapa tietää, ajatteli hän. enkö saattais tulla häntä tarvitsemaan.

SEITSEMÄS LUKU.

Barsim.

Sillä aikaa kun Mansurin poika yhä antausi voitonhimon valtoihin niinkuin ei kuoleva olisikaan, kasvoi Abdallah jumalisuudessa, viisaudessa ja hyvissä avuissa. Hän oli valinnut isänsä elinkeinon ja opasti karavaaneja Yamhon, Medinan ja Mekkan välillä. Urhokas ja tulinen, kuin nuori hevonen jonka harja liehuu tuulessa, ja viisas kuin harmaaparta, oli hän saavuttanut arvokkaimpain kauppiasten luottamuksen. Niin nuori kuin hän olikin, häntä kuitenkin parhaiten puolustettiin pyhiinvaeltajille oppaaksi, kun pyhällä kuulla oikeauskoisia kaikista maailman osista virtasi maahan, vaeltaakseen seitsemän kertaa pyhän Kaaban ympäri, kiivetäkseen Arafat vuorelle ja uhratakseen Mina-laksossa. Nämät retket eivät olleet vaaroittansa: useammin kuin kerran oli beduiini pannut oman henkensä alttiiksi pelastaakseen niitä jotka hän oli suojellakseen ottanut; mutta hän oli tapellut niin urhoollisesti, että häntä oli aljettu pitkin tietä peljätä ja kunnioittaa. Vanha Hafiz ei luopunut opetuslapsestaan. Vaikka raajarikko, hän ei sentään ollut hänelle hyödytön. Joka paikassa missä ihmisiä on, tavataan miehuullisia sydämiä ja urhoollisia käsiä, mutta uskollista ystävää ja viisasta neuvoa ei aina löydetä.

Tämä milloin levollinen ja milloin levoton, milloin rauhallinen ja milloin vaarallinen elämä oli Jussufin pojasta mieleen. Elää urhoollisen miehen lailla ja kuolla soturin kuolemalla, se oli Abdallahin ainoa kunnianhimo. Sen edemmä hänen ajatuksensa eivät ulottuneet. Ja yhtäkaikki oli pilvi tässä selkeässä sielussa. Halima oli puhunut hänelle dervishistä, ja erämaan poika ajatteli alinomaa tuota salaista yrttiä joka antoi onnea ja hyviä avuja.

Hafiz, ensimmäinen jolle Abdallah avasi sydämensä, näki tuossa ajatuksessa ainoastaan saatanan paulan.

-Miksi vaivaat mieltäsi mokomilla joutavilla heureilla? sanoi hän tuotuostakin nuorukaiselle. Jumala on koraanissa sanonut meille kuinka meidän tulee tehdä että hänelle kelpaisimme; ei Jumalalla ole kahta tahtoa; tehkäämme mitä hän käskee ja jättäkäämme kaikki muut asiat hänen huostaansa; ei hän meitä tarvitse johdattaessaan asioita päämääräänsä.

Nämät sanat eivät voineet rauhoittaa Abdallahin levottomia ajatuksia. Hafiz oli jutellut hänelle niin monta ihmeellistä asiata, joiden todellisuutta hän ei ollut epäillyt; minkätähden ei tuo taikakalukin voisi olla olemassa? Minkätähden ei oikeauskoisen onnistuisi sitä löytää? "Me erämaan lapset," ajatteli beduiini, "olemme sangen tietämättömiä; mikäpä estänee minua pyhiinvaeltajilta kysymästä tätä asiata? Jumala on kylvänyt totuuden kaikelle maanpiirille, kukapa tietää eikö joku hadji itä-tai länsimaista tuntisi etsittämäni salaisuutta. Ei sattumuksesta dervishi antanut äitilleni tuota vastausta; Jumalan avulla kyllä löydän oikean tien."

Joku aika tämän jälkeen saatti beduiini vartiojoukolla Mekkaan erästä karavaania Egyptistä olevia pyhiinvaeltajia. Joukon etupäässä ratsasti eräs lääkäri, joka ehtimiseen puheli ja nauroi. Se oli, niin sanottiin, eräs ranskalainen joka oli valalla kieltäynyt pois uskottomain erhetyksistä ruvetakseen pashan palvelukseen. Abdallah päätti kysyä tältä.

Heidän kulkiessaan erään kukkaisen nurmilakeuden poikki otti hän maasta apilan ja sanoi, ojentaen sen muukalaiselle:

-Onko tätä kukkaa sinun maassasi?

-Ompa niinkin, vastasi lääkäri; se on se jolla teillä on nimenä barsim ja meillä trifolium. Se on Aleksandrianapila, leguminosae heimoa, kupu pillikkeinen, lehdet kolmena pikkulehtenä, välistä neljänä tahi viitenä, mutta tämä on harvinaisuus.

-Sinun maassasi ei siis ole apilaa jolla aina on neljä lehteä?

-Ei ole, nuori luonnontutkijani, ei minun eikä missään muussa maassa. Mutta miksi sitä kysyt?

Saatuansa kuulla Abdallahin tarkoituksen hän remahti suureen nauruun. "Poikani," sanoi hän, "dervishi on ottanut luvakseen tehdä pilkkaa äitistäsi. Äitisi pyysi häneltä mahdottomia, ja mahdottomia dervishi onkin hänelle luvannut."

-Minkätähden ei Jumala, jos tahtois, voisi luoda nelilehtistä apilaa? kysyi beduiini, joka loukkautui muukalaisen pilkallisesta naurusta.

-Minkätähden, nuori mies? Joo, sentähden että maa, tuotantovoimalla joka nyt on tyhjennetty, aikanaan on tuottanut kaikki kasvit. Aina kuningas Salomon ajasta ei ole mitään uutta auringon alla.

-Entä jos Jumala nyt tekis ihmeen, sanoi Hafiz, joka tällä aikaa oli lähennyt molempia puhelevia. Onkohan Jumalakin tyhjentänyt voimansa? Hän joka kahdessa päivässä kutsui maailmansavusta esiin seitsemän taivasta ja seitsemän maata ja asetti ne viidensadan päiväyksen päähän

toisistaan, hän joka käski yön peittää päivää, hän joka yleensä on kylvänyt elinvoimaa, eikö voisi hän lisätä yhtä kasvinkortta noihin miljooniin kasveihin, jotka hän on luonut ihmisten ravinnoksi ja iloksi!

-Epäilemättäkin, vastasi lääkäri pilkallisella äänellä; minä olen kovin hyvä moslemi tahtoakseni toisin väittää. Jumala voisi niinikään lähettää ukonleimauksen piippuani sytyttämään, joka nyt on sammumaisillaan; mutta eipä Jumala tahdo. Hän tahtoo sitä vastoin että pyydän sinulta hitusen taulaa ja piitä, johon lyön tulta, jonka sanottua hän alkoi pistää piippuunsa ja vihellellä erästä ulkomaista laulun nuottia.

-Kirottut olkoot jumalattomat! huudahti vanhus. Tule, poikani, eroa tuosta uskottomasta, jonka hengitys tuottaa kuoleman. Syntejämme rangaistakseen on Jumala antanut ranskalaisille tuon tiedon joka on heidän voimansa, mutta myös on hän sen antanut kurittaakseen noiden koirain kopeutta ja sitä pikemmin syöstäksensä heidät turmion perikatoon. Hyi mielettömiä jotka, kieltäessään Jumalan, käyttävät hyväkseen juuri hänen voimansa ja hyvyytensä alituisia ihmeitä! Mene, uskonon, lisäsi hän, kohottaen kätensä taivasta kohti, ikäänkuin manatakseen ukkosta uskonhylkääjän päälle, mene, kiittämätön, joka käännät selkäsi valtijain valtijalle! Jumala näkee sielusi pohjan, sinä olet kuoleva epätoivon vimmassa, ja helvetinpuu karvaine hedelmineen ja myrkyllisine piikkineen on oleva sinun iankaikkinen ravintosi.

Toisessa päässä karavaania ratsasti eräs harmaaparta persialainen, korkea musta lammasnahka-lakki päässä. Hän oli joukon köyhin ja vanhin ja samalla enimmin ylenkatsottu, sentähden että oli harhauskoista kansaa. Ei iästä, ei köyhyydestä eikä yksinäisyydestä näyttänyt äijä olevan minäänkään. Hän ei puhutellut ketään ihmistä, söi vaan vähän ja poltti piippua kaiken päiväkauden. Istuen ristissä jaloin laihan kameelin seljässä, vietti hän aikaansa pyörittämällä rukousnauhansa yhtä vaille sataa pallosta sormiensa välissä, nostellen vapisevaa päätänsä taivasta kohti ja mumisten salamielisiä sanoja. Vanhuksen jumalisuus ja lauhkea mielenilmaus hänen kasvoissaan oli liikuttanut Abdallahin sydäntä. Kovin nuori vielä ketään vihataksensa, Jussufin poika etsi nyt tämän hairauskoisen tykönä turvaa tuota uskotonta vastaan.

Nuoren päällysmiehen vilkkaat kasvot ja säihkyvät silmät kävivät dervishin sydämeen: suopeasti hymyillen kävi hän vastaamaan luottamukseen jota aavisti.

-Poikani, sanoi hän, Jumala antakoon sinulle Platon neron, Aristoteleen oppisuuden, Aleksanderin tähden ja Kosroeen onnen!

-Isä, huudahti nuori mies, sinä puhut kunnan lailla; juuri oppiapa tarvitsenkin; en kuitenkaan pakanan, vaan tosi moslemin, jolle usko avaa totuuden aartehiston.

-Puhu siis, poikani, vastasi vanhus; kenties saatan olla sinulle joksikin avuksi. Totuus on kuin helmi: ainoastaan sillä se on joka on sukeltanut elämän pohjaan ja haavoittanut kätensä ajan kallioihin. Sen, jota sinä etsit, minä kenties olen jo löytänyt. Ehkäpä voinen antaa sinulle tuota valoa jota noin hartaasti haluat ja jolla minun silmissäni ei ole enää mitään arvoa.

Näin paljolla hyväntahtoisuudella houkuteltu Abdallah purki nyt sydämensä dervishille, joka ääneti kuunteli häntä. Beduiinin lopetettua, otti vanhus vaipasta jonka päällä hän istui vähäisen valkean villatukkosen irti, jonka nakkasi ilmaan, jossa tuuli sieppasi sen mukaansa. Sitten alkoi hän huojua edes takaisin kuin juopunut, ja kummallisesti katsellen Abdallahta puhkesi hän suorasta päästä näin laskettelemaan:

"Uljas sypressi, tummateräinen tulpaani, nuorukainen yötä mustempi- ja lauhkeampi-silmäinen, näetkö tuon valkoisen villatukon joka kuin lumihöytyvä lentää ilmassa? Samalla tavalla päivämme katoavat. Ne ovat katoavainen unennäkö. Erämaahan putoava sateenpisara ei kuiva niin äkisti, lehtensä pudottava ruusu ei niin pikaa lakastu. Kaikki vilpistyy tahi luopuu meistä, ja ihaninkin elämä on vaan ikuisen jäähyvästin pitkällistä nyhkytystä. Jumala vaan on totinen, Jumala vaan on suuri, Jumala vaan on Jumala! Jos siis, poikani, tahdot että suojeleus enkelisi pyhän kirjan lehteen kirjoittaa siunatun nimen, niin karta sitä aistien myrkkyä jonka haju hurmaa sielusi. Ei Jumala tahdo sydäntä jonka maailma on tahronut. Tämä ruumis on vaan hauta; onnellinen se joka vapauttaa hänensä siitä ja kokonansa vajoaa iäiseen rakkauteen. Elää Jumalassa, se on kuolla; kuolla Jumalaan, se on elää!"

-Sanasi lämmittävät minua, vastasi Abdallah, mutta sinä et vastaa.

-Mutta etkö siis ymmärrä, poikani, että olen jo vastannut sinulle, huudahti salaopillinen vanhus. Nelilehtistä apilaa ei ole maan päällä; muualla tulee sinun sitä etsiä. Nelilehtinen apila on vaan vertauskuva. Se on mahdottomuus, selittämättömyys, äärettömyys. Sitäkö haluat? Minä annan sinulle avaimen. Hervahduta aistisi, rupea sokeaksi, mykäksi ja kuuroksi, luovu olemisen kaupungista ja rupea vaeltajaksi olemattomuuden valtakuntaan, vajoa viehtymyksen horrokseen, ja kun ei mikään enää voi

saada sydäntäsi kiirehtimään tykytystään, kun olet asettanut kuoleman ihanan kruunun päähäsi, silloin, poikani, löydät iäisen rakkauden, ja sinä vajoat häneen kuin vesipisara äärettömään valtamereseen. Tämä on elämä! Kun ei vielä mitään ollut, oli rakkaus olemassa; kun ei enää mitään ole, on rakkaus kumminkin oleva. Hän on ensimmäinen, hän on viimeinen, hän on Jumala, hän on ihminen, hän on luoja, hän on luotu kappale, hän on korkeus, hän on syvyys, hän on kaikki.

-Vanhus, sanoi peljästynyt beduiini, vanhuus heikontaa ymmärrystäsi; sinä et huomaakaan että herjaat; Jumala vaan oli ennen maailmaa, hän vaan on oleva kun taivaat ovat musertaneet maan pudotessansa. Hän se on joka on ensimmäinen ja viimeinen, näkyväinen ja salattu, hän, se väkevä ja viisas, se on joka tietää kaikki ja voipi kaikki.[20]

Vanhus ei kuullut mitään mitä nuorukainen oli puhunut; olis luullut hänen uneksivan; hänen huulensa vavahtelivat, hänen silmänsä seisoivat liikkumattomina; silminnähtävää oli että joku näky viehätti tätä saatanan petoksen uhria loitolle maan päältä. Abdallah palasi surullisena Hafizin luoksi ja kertoi hänelle tämän uuden pettymyksensä.

-Poikani, sanoi vanhus, karta noita mielipuolia, jotka hurmaavat mielensä unelmilla kuin opiumilla tahi hadshishilla. He ovat epäjumalanpalvelijoita, jotka vaan itseänsä kumartavat. Voi houkkioita! Onkohan silmä se joka luo valkeuden? Onko ihmisen ymmärrys se joka luo totuuden? Voi sitä onnetonta joka aivoistaan lappaa maailmaa, joka on saippua-kuplaa keveämpi ja ontompi! Voi sitä onnetonta joka asettaa ihmisen Jumalan istuimelle! Jos vaan kerran on pantu jalkansa unelmain kaupunkiin, ollaan hukassa: Jumala pyyhittää pois, usko haihtuu, tahto sammuu, sielu tukehtuu, pimeyden ja kuoleman valtakunnassa ollaan.

KAHDEKSAS LUKU.

Juutalainen.

Nuoruus on halun ja toivon aika. Huolimatta vastuksistaan Abdallah ei väsynyt tiedustelemasta niiltä pyhiinvaeltajilta joita hän vartijainsa avulla saatteli Mekkaan. Yhä edelleen toivoi hän onnellista sattumusta. Mutta Persia, Syria, Egypti, Turkinmaa, India olivat mykkiä. Ei kukaan ollut kuullut nelilehtisestä apilasta puhuttavan. Hafiz oli vihoissaan tuosta uteliaisuudesta jonka hän katsoi synnilliseksi, ja Halima lohdutteli poikaansa uskottelemalla että hänkin vielä toivoi poikansa kanssa.

Eräänä päivänä kun Abdallah, tavallista surullisempaan, oli poistunut telttiinsä ja hiljaisuudessa mietiskeli eikö hänen olis parasta luopua heimokunnastaan ja lähteä maailmalle hakemaan tuota taikakalua joka häntä pakeni tuli sinne eräs juutalainen vieraanvaraisuutta pyytämään. Se oli pienoinen äijä, ryysyinen ja niin laiha että vyö oli hänet kahtia leikata. Sauvaan nojautuva, hän verkalleen laahasi verisillä rievuilla kääriytyä jalkojaan. Tuotuostakin nosti hän päänsä ylös ja katseli ympärilleen säälimistä rukoilevaisena. Ryppyinen otsa, tulehtuneet silmät, ohuet huulet jotka tuskin voivat peittää hampaatonta suuta, vanukkeinen, aina rinnalle asti rippuva parta, koko hänen muotonsa osoitti kipua ja puutetta. Muukalainen huomasi Abdallahin ja ojensi häntä kohti vapisevan kätensä, heikolla äänellä mumisten!

-Oi, teltin herra, Jumalan vieras!

Ajatuksiinsa kokonaan vajonnut Jussufin poika ei kuullut häntä. Äijä oli jo kolmasti uudistanut rukouksensa kun hän kovaksi onnekseen käänsi kasvonsa läkeistä telttiä kohti, jossa eräs neekeri-nainen parastaikaa lasta imetti.

Juutalaisen nähtyensä nainen pisti lapsensa kiireesti kätköön, suojellakseen sitä tuolta pahalta silmältä, juoksi teltistä ulos ja huusi pyhiinvaeltajalle: "Menetkö tiehesi, ilkeä ukko; aiotko tuoda tänne onnettomuutta? Kirotkoon Jumala sinua yhtä monasti kuin sinulla on karvaa parrassasi!"

Sitten kutsui hän koirat luoksensa ja usutti niitä muukalaisen päälle. Ukko koetti paeta, mutta hänen jalkansa takertuivat hänen pitkään takkiinsa,

ja hän kaatui, suureen ääneen voivotellen, ja kykenemätönnä häätämään pois noita vihollisia jotka nyt hyökkäsivät häntä palasiksi repimään.

Nämät voivotukset havauttivat Abdallahin: juosta ukolle avuksi, hankäistä koiria, varoittaa naisorjaa, oli nuorelta mieheltä vaan silmänräpäyksen teko. Hän nosti ylös kerjäläisen, otti hänet syliinsä ja kantoi telttiinsä. Kohta tämän jälkeen hän jo pesi hänen käsiään ja jalkojaan ja hoiteli hänen haavojaan, sillä aikaa kun Halima pani esiin daadeleita ja maitoa.

-Salli minun siunata sinua, poikani, sanoi vanhus. Halvimmankaan ihmisen siunaus ei ole halpa iankaikkisen silmissä. Jumala antakoon sinulle viisautta, kärsivällisyyttä ja rauhaa; hän poistakoon sinusta luulevaisuuden, surun ja kopeuden. Nämät ovat ne tavarat jotka hän on luvannut jalomielisille, moisille kuin sinä ja kaltaisesi ovat.

Illalla kohtalaisen atrian ympärillä istuessaan puhelivat Abdallah. Hafiz ja juutalainen kauan keskenänsä, vaikka raajarikko ei saattanut salata vastenmielisyyttään tuohon Israelin poikaan. Abdallah sitä vastoin kuunteli vanhusta mielellään, sillä vieras puhui matkoistaan, ja oli käynyt joka paikassa. Hän tunsu Maskatin, Indian ja Persian; hän oli käynyt ranskalaisten maassa ja vaeltanut kautta Afrikan erämaiden. Nyt tuli hän Sudanista ja Egyptistä ja oli paluumatkalla Syriaan ja Jerusalemiin.

-Ja se, mitä olen etsinyt, rakas isäntäni, sanoi juutalainen, ei ole rikkaus; useammin kuin kerran olen sen nähnyt tien vieressä odottavan ja olen mennyt hänen ohitsensa. Köyhyys, niin ovat viisaamme sanoneet, sopii Abrahamin lapsille kuin punaiset suitset valkealle hevoselle. Se, mitä viidenkymmenen vuoden kuluessa, erämaissa ja merillä, vaivoissa ja vaurioissa olen etsinyt, on ollut Jumalan sana, pyhät muinaistarut. Tuon kirjoittamattoman sanan jonka Jumala antoi Moosekselle Sinailla, Mooses uskoi Josuah'lle. Josuah jätti sen perinnöksi seitsemällekympmenelle vanhimmalle, nämät profeteoille, ja profetat synagogalle; Jerusalemin hävityksen jälkeen meidän kirjanoppineet ottivat ne talmudiin; mutta kuinka paljo puuttuu siitä että ne meillä kaikki olisivat! Isäimme syntejä rangaistakseen Jumala löi totuuden pirstoiksi ja lähetti hituset kaikille ilman neljälle kulmalle. Onnellinen se joka voi koota nuo hajalliset hituset, onnellinen se joka voi löytää jumalallisen kunniakehän säteen! Maailman lapset kenties ylenkatsovat tahi vihaavat semmoista ihmistä, mutta heidän väärintekonsa ovat hänen sielulleen ainoastaan mikä myrsky on maalle: samalla kun he häntä rikki raastavat, he häntä virvoittavat ja hedelmöittävät.

-Ja sinäkö arvoisa vanhus, olet se mies? sanoi Abdallah, johon vieraan sanat niin pystyivät, ettei hän enää muistanutkaan että hän puhutteli uskotonta. Sinäkö siis olet tuon kalliuden löytänyt? Sinullako on siis kaikki totuus?

-Minä olen vaan maanmato, vastasi juutalainen; mutta lapsuudestani alkain minä olen kysynyt kirjanoppineilta neuvoa; minä olen pyytänyt heitä ilmoittamaan minulle lain salaisuuksia, minä olen kabbalasta[21] urkkinut rikkauksia, joilla ei ole maailman markkinoilla käypää arvoa, minä olen kokenut oppia tuota numerolukujen kieltä joka antaa avaimen kaikkiin totuuksiin. Kuinka pitkälle olen ennättänyt? Jumala sen tietää; hänelle ainoalle tulee siitä kunnia. Yhden asian tiedän kumminkin, ja se on että enkeli Raziel opetti Aatamille luomisen salaisuudet. Onko tämä ilmoitus mennyt kadoksiin? Kukapa sitä uskaltais sanoa? Ihmisellä, joka on nostanut yhdenkään siekaleen tätä peitettä pois, jos semmoista ihmistä löytynee, ei ole enää mitään toivomista eikä pelkäämistäkään maan päällä; hänellä ovat päivänsä olleet, hän saattaa kuolla.

-Arvoisa isä, kysyi beduiini vapisevalla äänellä, onko tieteelläsi jotain kerrottavaa eräästä pyhästä yrtistä, joka antaa sekä viisautta että onnea?

-Ompa niinkin, vastasi ukko hymysuin. Zohar'issa on, paitsi muista ihmeistä, siitäkkin luettavana.

-Se on nelilehtinen apila; eikö niin?

-Jospa lienee, vastasi juutalainen, kulmiaan rypistäen. Kuinka se nimi on tullut sinun korviisi?

Jussufin pojan päätettyä kertomuksensa, juutalainen katseli häntä armain silmin.

-Poikani, sanoi hän, köyhä voi monasti paremmin kuin rikas maksaa osoitetun vieraanvaraisuuden, sillä köyhän ja hyljätyn edestä Jumala maksaa. Salaisuuden jota etsit minä jo ammoin olen löytänyt syvältä Persiasta; jos Jumala on johtanut minun askeleeni sinun telttiisi, se epäilemättä on sen vuoksi että hän on valinnut minut tuomaan sinulle totuuden. Kuule siis ja piirrä sydämehesi mitä nyt käyn sinulle ilmoittamaan.

Hafiz ja Abdallah siirtyivät likemmä vanhusta, joka matalalla ja salamielisellä äänellä kertoi mitä tässä seuraa:

-Te tiedätte että Jumala, ajaessaan kantaisämme Aatamin paratiisista, salli hänen viedä muassaan daadelipalmun, joka oli hänelle ravintoa antava,

ja kameelin, joka muodostettiin samasta savesta kuin ihminenkin ja joka ei voi elää ilman ihmistä.

-Se on totta, sanoi Hafiz. Nuoret kameelini, tultuaan maailmaan, kuolisivat jo toisena päivänä, ellen kannattais heidän päätänsä ja veis sitä emän nisille; kameeli on luotu meitä varten niinkuin me häntä.

-Kun välkkyvä miekka ajoi näitä ensimmäisiä pahantekijöitä edellensä, loi Aatami tuskallisen silmäyksen tuohon asuinpaikkaan josta hänen oli lähteminen ja taittoi myrtin lehväsen, viimeiseksi muistoksi mukaansa ottaakseen. Enkeli ei estänyt häntä; hän muisti että hän vastikään Jumalan käskystä oli kunnioittanut ja palvellut tätä kuolevaista, jota hänen nyt kävi sääliksi.

-Se on totta, sanoi Hafiz. Se on sama myrtin lehvä jonka Choib kauan jälkeenpäin antoi vävyllään Moosekselle; se on se sauva jolla profeeta vartioitsi karjojansa ja jota hän sittemmin käytti tehdessään ihmeitä Egyptissä.

-Eikä saanut, jatkoi äijä, katkerasti itkevä Eevakaan silmiään erilleen noista kukkasista, noista puista joita hän ei ikänä enää ollut näkevä. Mutta miekka oli jäykkä, kirous hääsi häntä yhä edelleen. Kun hänen juuri piti mennä portista ulos, hän sivumenessään sieppasi yhden paratiisin kukan; enkeli ei ollut tästä milläänkään niinkuin ei ollut Aataminkaan teosta. Mikä kasvi se oli? Eeva ei sitä tiennyt. Hän oli paetessaan sen ottanut ja heti puristanut kätensä kiini. Hän olis tehnyt viisaasti jos olis sitä edelleen näin kantanut, mutta uteliaisuus voitti hänet vieläkin kerran; ennenkuin astui tuon kohtaloa ratkaisevan kynnyksen yli, kanta-äitimme avasi kätensä. Kukka jonka hän oli ottanut oli ihanin kaikista paratiisin kasveista; se oli nelilehtinen apila. Yksi sen lehdistä oli punainen kuin vaski, toinen valkoinen kuin hopea, kolmas keltainen kuin kulta, neljäs vilkkuva kuin timantti. Eeva oli seisahdunut kalliuttansa katselemaan kun samassa välkkyvä miekka koski häneen; väristys karsi hänen ruumistaan, hänen kätensä vapisi, timanttilehti putosi paratiisiin; kolme lehteä vei tuuli ja hajoitti maan päälle. Minne ne putosivat? Se on Jumalan salaisuus.

-Kuinka? huudahti nuori mies, eikö ole sitä sitten enää löydetty?

-Ei sen mukaan kuin minä tiedän, vastasi juutalainen, ja se on hyvin mahdollista että tämä kertomus vaan on vertaus joka kätkee syvää totuutta.

-Ei, ei, sanoi Abdallah, niin se ei saata olla. Kysypä muistoltasi, isäseni; ehkäpä niistä löydät uuden johtolangan. Minun täytyy, maksakoon

mitä maksaa saada se yrtti; minä tahdon, ja Jumalan avulla minä sen saankin.

Äijä laski kätensä otsalleen ja istui kotvan aikaa syvissä ajatuksissa, Abdallah ja Hafiz tuskin tohtivat hengittää, pelvosta että häiritsisivät häntä hänen mietinnöissään.

-Jos kuinkakin urkin muistostani, sanoi hän vihdoin, en löydä mitään. Kenties kirjani sanoo minulle jotain enempeä. Ja hän otti vyöstään kellastuneen käsikirjoituksen, joka oli mustassa ja rasvaisessa nahkakotelossa. Hän selaili sitä verkalleen lehti lehdeltä, tarkasti katsellen mittaustieteisiä neliöitä, samakeskisiä ympyröitä, numeroilla seoitettuja kirjaimistoja, joissa muutamissa oli *aleph*, toisissa *thau* ensimmäisenä kirjaimena.

-Kas tässä, huudahti hän, neljä värsyä, joita kuulin luettavan Sudanissa ja jotka kenties ovat mieleesi; mutta niiden ajatus ei ole minulle selvä.

Yks' ihmeellinen yrtti on,
Ei silmä sitä keksi.
Maan päältä ei se löydy, ei;
Taivaassa vaan se löytyy.

-Malta, poikani, lisäsi hän, nähtyään Abdallahin innostuksen; sanoissa saattaa olla enempi kuin yksi merkitys; pinnalta vaan tietämättömän suku totuutta onkii; viisaat sitä vastoin ajavat sitä aina valtameren syvyyteen asti ja saavat sen siellä pyydetyksi pyydöksellä kaikista lujimmalla, *sephireth'in* pyhällä kymmen-luvulla. Kuule mitä eräs kirjanoppineistamme, rabbi Halaphta, Dozzan poika, lausuu:

"Älä etsi taivasta tuolta ylhäältä, sinilaelta, kussa kuu levittää vaaleata valoansa, tahi aurinko hohtaa; taivas, poikani, on omassa sielussasi. Paratiisi on puhdas sydän."

-Niin, sanoi hän, korottaen äänensä, minä näen valkeuden joka valistaa polun edessäni. Jos Jumala on sallinut meidän toisiimme yhtyä, niin se epäilemättä on sen vuoksi että hän tahtoo antaa sinulle mitä haluat; mutta varo käymästä hänen tahtonsa edelle turhamielisellä ja synnillisellä uteliaisuudella. Seuraa hänen lakiansa, elä hänen käskyinsä jälkeen, siirrä taivas sieluusi, niin kenties jonakin päivänä kun vähimmin odotat löydät sen palkinnon josta uneksit. Siinä on kaikki mitä ainakin minun tieteeni osaa sinulle sanoa.

-Kunnon lailla puhuttu, vanhus, sanoi Hafiz ja lisäsi, laskien kätensä Abdallahin olalle: Poika sisareni, Jumala on tunnin ja päivän valtija; tottele

ja odota!

YHDEKSÄS LUKU.

Zobeyden kaivo.

Yö oli suloinen ja ihana Abdallahilla, useita kertoja näki hän unissaan tuon kummallisen nelilehtisen apilan; myös tahtoi hän herättyänsä pidättää luonansa sitä ystävää joka oli antanut hänelle toivon jälleen, mutta juutalainen ei mitenkään siihen myöntynyt.

-Ei, poikani, sanoi hän; siinä on kyllä kun olen yhden yön teltissäsi viettänyt: ensi päivänä ollaan vieras, toisena ollaan takka, kolmantena rutto. Sinulla ei ole enää mitään minulle opetettavaa, minulla ei mitään sinulle sanottavaa ja sentähden on aika että eroamme. Salli minun vaan vielä kerran kiittää sinua ja rukoilla Jumalata edestäsi. Jos ei meillä enää olekaan sama kibla,[22] niin olemme toki kumpikin Abrahamin lapset ja palvelemme samaa Jumalata.

Kaikki mihin Jussufin poika sai juutalaisen myönnetyksi oli se että tämä istui kameelin selkään ja salli molempain ystävain saatella häntä päivän-matkan. Hafiz oli mielistynyt muukalaiseen ja Abdallah toivoi saattavansa houkutella häneltä jotain uutta valistusta sydämensä asiassa, mutta erämaan esineet saattivat vanhuksen toisiin ajatuksiin eikä hän enää ajatellut eilispäivän kertomuksia.

-Ellen pety, sanoi muukalainen vanhalle Hafizille, me tällä tiellä tulemme kulkemaan niiden kaivoin ohitse jotka sulttaani Zobeyde kaivatti Mekkaan vaeltaessaan.

-Niin, vastasi ontuva, se on se muisto jonka Harun-al-Rashid on jättänyt jälkeensä tähän maahan. Juuri tätä kaliifia ja hänen puolisoaan me saamme kiittää kauniimmista puutarhoistamme.

-Ihana muisto, sanoi juutalainen, ja muisto joka pysyy kun jo kaikki muu on unhotettu mitä ihmiset kunniaksi sanovat, se on hyödyttömästi vuodatettu veri ja mielettömästi tuhlatu kulta.

-Se on oikean Israelin pojan puhetta, vastasi Hafiz. Te olette kansa joka vaan on kauppiaita; noin ei kukaan beduiini ajattele eikä puhu. Sota on paras mitä maailmassa löytyy. Joka ei ole katsonut kuolemata silmiin, se ei tiedä onko hän mies. Ihanata on kun saa huimia, omaa henkeään alttiiksi pannen; ihanata on lyödä vihollinen kenttään ja kostaa sen puolesta jota rakastamme. Sisarenpoikani, etkö ajattele niinkuin minäkin?

-Sinä olet oikeassa, enoseni, mutta taistelu ei ole puhdasta iloa. Muistanpa kuinka minä kerran, kun eräs beduiini kävi henkeni päälle ja asetti pistoolin ohimoni eteen, syöksin sapelin hänen rintaansa. Hän kaatui; iloni oli kiihkeä, mutta lyhyt. Nähdessäni nuot raukeavat silmät, tuon suun vaahtoa ja verta täynnä, en saattanut olla ajattelematta että tällä miehellä oli äiti, ja että, niin ylpeä kuin tämä mahtoi olla olemastaan urhoollisen miehen äiti, hän nyt oli yksinään ja turvaton, niinkuin minun äitini jos hänen poikansa surmattaisiin. Ja tämä mies oli moslemi, se on veli.

-Kenties olet oikeassa, lisäsi nuori mies, kääntyen juutalaisen puoleen. Sota on epäilemättä ihanata, mutta taistella erämaata vastaan niinkuin kaliifi teki, pakoittamalla aavikkoa peräytymään ja joka paikkaan levittämällä viljavuutta ja eloa, se on suurenmoista! Onnelliset ne jotka saivat elää hyvän Zobeiden ajalla!

-Minkätähden ei pyydetä olla niinkuin ne joita ihastellaan? kysyi vanhus matalalla äänellä, niinkuin vaan tarkoittaen Abdallahta puhutellakseen.

-Selitä tarkemmin, sanoi beduiini, en ymmärrä sinua.

-Ja minä yhtä vähän, sanoi ontuva.

-Se tulee siitä että nuori väki ei ole vielä saanut silmiään auki ja että tottumus sokaisee vanhuuden. Kuinka on selitettävä tuon akaasia-puiston olemus, kun koko seutu yltympäriinsä on paljas ja hedelmätön? Kuinka on selitettävä että lampaat tuolla syövät melkein vihriätä nurmea, vaikka hieta muuten on vallannut joka paikan? Kuinka selittää että linnut tuolla, jotka hyppivät lammasten jaloissa, nokkivat vihantaa maata? Te näette sitä joka päivä ja juuri sentähden että joka päivä näette sitä te ette sitä ajattele. Mokomia ovat ihmiset: he ihailisivat aurinkoa ellei aurinko joka aamu palajaisi.

-Sinä olet oikeassa, sanoi Abdallah, tässä on maan alla vettä, kenties joku kaliifin entisistä kaivoista.

-Kuinka sen sais tietää? kysyi ontuva.

-Tuota kysymystä, vastasi juutalainen, et olisi tehnyt, ellet sinä niinkuin minäkin olis harmaantunut talmudin tutkimisessa; kuule mitä yksi meidän kirjanoppineista sanoo, ja opi siitä että meidän lakimme sisältää kaiken tiedon:

"Miksi on verrattava lain sana ennen Salomoa? Se on verrattava kaivoksi jonka raitis vesi oli syvyydessä haudattuna, niin ettei kukaan saanut sitä juodaksensa. Minkä teki silloin eräs viisas mies? Hän satoi

köyden köyteen ja nuoran nuoraan, nosti niin vettä ylös ja joi. Juuri tällä tavoin Salomo siirtyi vertauksesta niin vertaukseen, numeroluvusta numerolukuun, kunnes pääsi lain sanan syvyyteen asti."[23]

-Joka sen lähteen löytäis hän löytäis aarten, sanoi paimen; jää meillä olemaan, muukalainen, niin etsimme yhdessä; sinä autat meitä oppisuudellasi ja me annamme sinulle osasi voitosta.

-Ei, vastasi juutalainen. Joka vihkiytyy tieteen kanssa yhteen, hän vihkiytyy köyhyyden kanssa. Viisikymmentä vuotta olen minä tutkimuksen kanssa kovin hyvästi menestynyt että nyt eroaisimme toisistamme. Rikkaus on ankara valtija. Se tahtoo olla yksinään herrana ihmisen sydämessä ja sielussa. Jättäkäämme se nuorisolle.

Aurinko aleni taivaanrannan puoleen, vanhus astui kameelinsa seljästä, kiitti molempia saattajiansa ja syleili heitä herttaisesti, mutta ei sallinut heidän tämän edemmä tulla.

-Älkää minusta huolehtiko, sanoi hän, eipä ole mitään pelkäämistä kun köyhyys on kantamuksena, vanhuus vartijana ja Jumala matkakumppanina.

Ja hyvästellen heitä vielä kerran kättä antamalla, lähti vanhus rohkeasti aavikolle astumaan.

KYMMENES LUKU.

Vaskilehti.

Ei ollut mikään vaikeus saada ostaa se maatilkkunen jossa pyhiinvaeltajan tarkka silmä oli lähteen-suonen aavistanut; muutamilla tynnyrin-aloilla hedelmätöntä hietamaata ei ole paljo arvoa aavikolla; kahdessakymmenessä durossa, jotka Halima useita vuosia tätä ennen oli saanut Mansurilta ja joita hän oli huolellisesti vanhassa kiviruukussa tallehtinut, oli enempi kuin Abdallah ostoon tarvitsikaan. Hafiz, aina varuisa, pani semmoisen puheen kulkemaan että hän tälle paikalle aikoi rakentaa suojuksen karjalleen, ja vei sinne jo samana päivänä ison kasan kuivia oksia, tällä peittääkseen kaikkein silmiltä sen salamielisen työn joka nyt oli aloitettava.

Joka paikassa missä on naisia ja lapsia ollaan uteliaat ja on asioita kerrottavana; niinpä oli kohta nytkin yleisenä puheen-aineena heimokunnassa, että Hafiz ja hänen sisarenpoikansa öillä kävivät aarteita maasta kaivamassa. Eikä puuttunut pilkkapuheitakaan ilvehtijöiltä, kun nämät iltasilla, käydessään karjoja juottamassa, kulkivat noiden hiedassa yleensä olevain ystävain ohitse. -Mikä tuo on? kysyttiin; sakaaliko (koirasusi), pesäänsä kätkeytynyt? Dervishikö, joka kaivaa hänelleen kammiota? Vanhusko, joka luo hautaansa? -Ei, vastasivat toiset, he ovat velhoja, jotka kaivavat reikää päästäkseen siitä helvettiin alas. -Oh, sitä varten heidän ei tarvitse heitäänsä vaivata, huusivat taas toiset; pian he sinne ilmankin pääsevät. Ja toiset nauramaan ja pilkkaa tekemään! Ei ole vielä onnistunut keksiä suitsia semmoisia joilla tietämättömäin ja kateellisten suut hillittäisiin.

Enemmän kuin kuukauden ajan kaivoi Abdallah ja hänen enonsa innolla mitä kiihkeimmällä, mutta eipä työ sittenkään edistynyt; hietaseinät lohkeilivat alinomaan ja yö hävitti päivän työn. Halima oli ensimmäinen jolta kärsiväisyys loppui; hän soimasi veljeään myöntymästä lapsen mielettömyyteen. Hafizikin kävi vähitellen pahoille mielin, tunnusti sisaren moitteet oikeiksi ja luopui yrityksestä. "Jumala minua heikkoudestani rangaiskoon. Se oli suuri vika minulta että kuuntelin tuota heittiötä ja petturia, joka lystikseen teki meille tämän kepposen. Sopiko muuta odottaakaan noilta profeetan ja totuuden ikuisilta vihollisilta!"

Abdallah yksinään ei hätäillyt. "Jumala on minun todistajani," oli hänen tapansa sanoa, "että teen tätä työtä kansani hyväksi enkä vaan omaksi hyväkseni. Jos työni menee hukkaan, mitäpä vaivoistani! Jos taas onnistuu, mitäpä siitä kuinka kanan olen työtä tehnyt?" Hän käytti koko kuukauden ajan laudoittaaksensa kaivoa ettei hieta vierisi, ja kerta siltä kohdalta turvattuna ryhtyi hän uudestaan kaivamaan innolla suuremmalla kuin koskaan ennen.

Viidentenätoista päivänä kolmannessa kuukaudessa tahtoi Hafiz, Haliman kehoituksesta, viimeisen kerran koettaa saattaa mielelle tuota jurripäätä sisarenpoikaa, joka oli niin mieletön että toivoi, vaikka hänen enonsa oli hänellä noin kauniina esimerkkinä viisaudessa ja kieltämyksessä. Pitää puhetta Abdallahille ei ollut mikään helppo asia; kaivo oli jo edistynyt kolmekymmentä kyynärää syvälle ja työntekijä oli kaivon pohjalla. Hafiz paneusi pitkäkseen maahan, pani kasvonsa ihan kaivon suulle ja huusi niin kovasti kuin jaksoi:

-Hullupää, hevos-aasia äkäisempi, oletko siis suoraan vannonut tahtovasi haudata itses tähän lemmon kuoppaan?

-Eno, vastasi Abdallah, äänellä kuin manalasta, koska olet siellä ylähällä, niin tee minulle se hyvä että lapat köyden ylös ja tyhjennät vasuni; työ käypi minulta siten joutuisammin.

-Onneton, vastasi Hafiz äänellä yhtä vihaisella kuin sääliväisellä, oletko siis unhottanut ne opetukset joita annoin sinulle lapsuudessasi? Niinkö vähän kunnioitat äitiäsi ja minua että tahdot pahentaa mielemme? Etkö muista noita kauniita sanoja koraanissa: "Jotka sydämensä varjelevat ahneudelta, tulevat onnellisiksi?" Luuletko...

-Eno, eno! huusi Abdallah yhtäkkiä, jalkani tuntuvat märjältä, vettä tulee, minä kuulen sen. Auta! Hilaa vasu ylös, muuten olen hukassa! Hafiz tarttui silmänräpäyksessä köyteen käsin ja nyt tarvitsi hän kaiken käsivoimansa, sillä vaikka hän ponnisti kaikkia voimiaan, oli hänen sisarenpoikansa, päivänvaloon tultuansa, yleensä mudalla peitettynä, tunnottomana ja miltei tukehuksissa. Vesi kohisi ja pulppusi kaivossa. Toinnuttuansa Abdallah kuunteli ihastuksella tuota yhä kovemmaksi käypää kohinata. Hänen sydämensä sykytti ankarasti. Hafizilla oli kyynelet silmissä. Yhtäkkiä herkesi pauhina, nilkku vanhus viritti valkean kouralliseen kuivia ruohoja, nakkasi sen kaivoon ja näki sen valossa, ei täyttää kymmentä jalkamittaa maanpinnasta, porehtivan, kirkkaasti kiiluvan vesipeilin. Laskea ruukku alas ja nostaa se jälleen oli tuokion teko. Vesi oli

suolatonta. Abdallah heittäysi hiedikolle, kasvot maata vasten; eno teki samaten, mutta syleili ylösnoustuaan sisarenpoikaansa ja pyysi anteeksi.

Tunnin perästä tämän jälkeen olivat beduiinit, huolimatta puolenpäivän helteestä, jo asettaneet kaivolle nostolaitoksen rattaineen ja ämpärineen. Kaksi härkää väänsi sitä ja kitisevä *sakieh* valutti vettä runsaasti tuolle kellastuneelle nurmelle, antaen maalle keväimen vihannan jälleen.

Illan tultua ei enää mentykään vanhalle juottopaikalle. Paimenet ja karjat seisahtuivat kaivolle. Ne, jotka päivällä ennen olivat tehneet pilkkaa Abdallahista, nyt eivät osanneet kyllin häntä kiittää. "Emmekö aina tuota sanoneet?" vanhukset lausuivat. "Onnellinen se äiti jolla on tuommoinen poika!" naiset sanoivat. "Onnellinen se nainen josta kerran tulee tuon urhoollisen ja komean nuorukaisen vaimo!" ajatteli nuoret tytöt. Ja kaikki lisäsivät: "Siunatut olkoot Jumalan palvelija ja hänen lapsensa kolmanteen ja neljänteen polveen!"

Heimokunnan kokoontuneena ollessa täytti Jussufin poika ruukun tällä vedellä, joka oli yhtä kirkasta ja raikasta kuin Zem-Zem[24] kaivon, ja ojensi sen ensiksi äitilleen juoda; sitten kävi se vuoroon kaikilla heimokunnan jäsenillä; Abdallah itse joi viimeiseksi.

Viedessään ruukun suullensa ja nostaessaan vähän ylös sitä tyhjentääkseen, tunsu hän jotain kylmää huulillaan: se oli vähäinen, veden muassa tullut metalli-lehti.

-Mikä tämä on, eno? kysyi hän Hafizilta; saattaako vaski piillä noin syvällä maassa?

-Oi poikani, huudahti vanhus, varo visusti tätä lehteä; se on kallihin aarteista. Jumala lähettää sen sinulle palkinnoksi rohkeudestasi ja työstäsi. Etkö näe että se on apilanlehti? Itse maa avautuu lähettääkseen sinulle sisimmistä kätköistään tämän paratiisin yrtin. Kaikki on näkynyt olevan totta mitä kunnon Israelita meille sanoi. Toivo, poikani, toivo! Kunnia olkoon Jumalalle, ainoalle, verrattomalle, kaikkivaltiaalle! Hän yksinään on suuri.

YHDESTOISTA LUKU.

Iremin puutarhat.

Puutarhoja puuhevasti vihannoitsevia, raikkailla lähteillä kostutettuja, hedelmiä käsiin notkuvia, palmu- ja kranaatti-puita, iäistä siimestä, semmoinen on se paratiisi jonka totuuden kirja lupaa oikeauskoiselle. Tästä paratiisista oli Abdallah jo täällä maan päällä saanut esimaun. Muutamain vuosien kuluttua ei ollut mitään kauniimpaa kuin hänen istutusmaansa, puutarha raikkautta ja rauhaa täynnänsä, hekuma silmille ja sydämelle. Valkeakukkaisia köynnöskasvia suikerteli akaasia- ja öljypuiden ympäri, myrttihäkit alati viheriöine lehtineen ympäröitsivät nelikulmia joissa durrak ja melooni kasvoivat; iloisesti loriseva oja, joka haarautui useammiksi pienemmiksi puroiksi, kostutteli nuorten pomeranssi-puiden juuria; keväiseen aikaan siellä oli rusinoita, banaaneja, aprikooseja, kranaatteja, ja kukkia kaiken vuotta. Tässä onnellisessa turvapaikassa, jota suru ei lähestynyt, näytti ruusu, jasmiini, menthani, narsissi harmaine silmineen, sininen maruna hymyilevän, ja niiden suloinen lemu hajahteli vielä hyvältä kun jo silmä oli kyllästynyt niitä ihastelemaan. Mikä rehevä lehto välttyy linnun terävältä silmältä? Kaikilta ilman kulmilta oli näitä kukkasten ja hedelmien ystäviä saapunut. Olis tehnyt mieli sanoa, että he tunsivat käden joka heille ruokaa antoi. Aamusilla, kun Abdallah meni teltistään levittämään rukous-vaippaa heleistä kasteenpisaroista kimeltelevälle nurmelle, tervehtivät häntä varpuset iloisella sirkutuksellaan; hänet nähtyään kuherteli viikunapuun suurten lehtien seassa piileskelevä kauluskyyhky hellemmästi, mehiläiset tulivat hänen pänsä päälle istumaan, perhoset liipoittelivat hänen ympärillään, kukat, linnut, surisevat hyönteiset, lorisevat lähteet, kaikki joissa henki oli näyttivät häntä kiittelevän; kaikki ylensi Abdallahin sielua hänen tykönsä joka oli lahjoittanut tätä runsautta ja rauhaa.

Ei vaan itseään varten ollut Haliman poika rikkautta halunnut, hän oli jakanut sitä väellensäkin. Puutarhan toiseen päähän oli hän kaivanut syvän vesisäiliön, jossa juokseva vesi kesän kauniimpana aikana pysyi raittiina. Linnut, jotka suurissa parveissa lentelivät sen ympärillä, houkuttelivat karavaaneja tänne poikkeamaan. "Mikä vesi tämä on?" sanoivat kameelin-ajajat. "Niinä monina vuosina kuin olemme aavikon kautta matkustaneet

emme ole koskaan nähneet tätä säiliötä. Olisimmeko eksyneet oikealta suunnalta? Me täytimme vesisäkkimme seitsemän päivän varalle, ja nyt tapaamme jo kolmantena päivänä vettä. Ireminkö puutarhat[25] meidän on suotu tässä nähdä? Onko Jumala antanut anteeksi tuolle röyhkeälle joka tahtoi loihtia paratiisin keskelle erämaata?"

Mutta Halima vastasi kameelin-ajajille: "Ei, ei nämät ole Iremin puutarhat. Mitä tässä näette on työn ja rukouksen tekoa. Jumala on siunannut poikani Abdallahin."

Ja kaivoa ruvettiin kutsumaan Siunauksen kaivoksi.

KAHDESTOISTA LUKU.

Molemmat veljekset.

Kolme asiata silmää ihastuttavat: loriseva vesi, tuore vihannus ja kaunis nainen. Halima huomasi mitä puuttui tässä näin hyvästi kastellussa puutarhassa. Hän sanoi yhä tuotuostakin pojalleen, että mies ei saa antaa isänsä nimen kuolla, mutta Abdallah ei kuunnellut häntä; naida, sitä hän vähimmin kaikesta ajatteli. Hänen ajatuksensa olivat toisaalla. Hän katseli alinomaa tuota vähäistä vaskilehteä, ja alinomaa kysyi hän itsekseen, millä uroteolla, millä hyveellä hän saattais Jumalalle kelvata ja häneltä saada tuon ainoan jota hän pyyteli. Ihmisen sydämeen kahta intohimoa ei mahdu yhtä aikaa.

Muuanna iltana kun vanha Hafiz tuli sisarelleen avuksi ja ponnisti kaikkea kaunopuheisuuttansa saadakseen tuon hillittömän varsan ottamaan suitset suuhunsa, kuultiin pyssynlaukauksia etäältä. Se oli merkki että karavaani läheni. Abdallah nousi heti ylös mennäkseen kohtaamaan matkustajia, jättäen Haliman lohduttomaksi ja Hafiz-paran nulostuneeksi.

Hän tuli kohta takaisin tuoden muassaan telttiin erään vielä nuoren, mutta jo jokseenkin ruumiikkaan miehen. Muukalainen tervehti raajarikkoa ja sen sisarta, tarkasti katsellen heitä. Sitten loi hän pienet tirkistelevät silmänsä beduiiniin ja sanoi:

-Eikö tämä ole beni-ameurien heimokunta, ja enkö ole nyt Abdallahin, Jussufin pojan, luona?

-Abdallah se on jolla on kunnia ottaa sinua vastaan matalan kattonsa alla, vastasi nuori mies; kaikki mitä täällä on, on sinun, herrani.

-Kuinka! huudahti vastatullut, onko siis kymmenen vuoden poissa-olo niin muuttanut minut, että olen muukalainen tässä teltissä? Onko Abdallah unhottanut veljensä? Yksikö poika äitilläni nyt vaan onkin?

Suuri ilo nousi kun näin pitkällisen eron perästä jälleen nähtiin toisensa. Abdallah ei saanut kylläänsä Omaria syleilemästä; Halima liikkui toisen poikansa luota toisen luoksi; Hafiz sanoi hiljaa itsekseen, että ihminen on häyry eläin. Luulla Mansurin poikaa kiittämättömäksi, se oli rikos, ja kuinka monasti tämä vanha paimen oli tehnyt hänensä tähän rikokseen vikapääksi!

Atrioittua ja piiput esiin kannettua, otti Omar pulmaksensa, lämpöisesti likistäen veljensä kättä.

-Kuinka onnellinen olen kun näen sinut, sanoi hän, ja sitä onnellisempi kuin tulen sinulle erästä hyvää tekoa tekemään.

-Puhu, veljeni, sanoi Jussufin poika. Koska minulla ei ole mitään toivottavaa eikä peljättävää keneltään muulta kuin Jumalalta, niin en tiedä minkä hyvän sinä voisit tehdä minulle; mutta vaara lähenee meitä monasti huomaamattamme, eikä voi mikään olla ystävän silmän veroinen.

-Tässä ei ole puhe vaarasta, vaan onnesta, vastasi Mansurin poika. Kuulesta mikä minut on tänne saattanut. Minä tulen Taifista, jonne suursheriffi käsketti minut. "Omar, sanoi hän minulle, minä tiedän että sinä olet rikkahin, ja viisahin Djeddahin kauppamiehistä; sinä olet tunnettu aavikoilla; ei ole yhtään heimokuntaa joka ei kunnioita nimeäsi ja joka, nähtyänsä sinettisi, ei ole altis varustamaan sinua kameeleilla tavaroidesi kuljetukseen ja urhoollisilla miehillä niitä suojelemaan. Minäkin suuresti kunnioitan sinua, ja antaakseni sinulle todistuksen siitä olen minä käskettänyt sinut luokseni."

-Minä kumarsin nöyrimmästi, odottaen että saisin kuulla sheriffin tahdon. Hän siveli kotvan partaansa ennenkuin jatkoi:

"Egyptin pasha," sanoi hän viimein, niinkuin se joka ei tiedä aikooko puhua vai olla puhumatta, "Egyptin pasha, joka pitää minun ystävyuteni yhtä suuressa arvossa kuin minä pidän hänen, lähettää minulle nais-orjan, josta tulee minun vaimolani kaunistus ja jota minun, kunnioituksesta sitä kättä kohtaan joka hänet on valinnut, ei käy muuksi kuin lailliseksi vaimokseni vastaanottaminen. Pasha tahtoo minulle kunniaa osoittaa; minä otan sen kiitollisuudella vastaan, vaikka olen vanha ja minun iälläni, olletikin kun minulla jo on vaimo jota rakastan, kenties olis viisahimmasti tehty etten antaisi kotorauhaani häiriön alttiiksi. Mutta puheen-alainen nais-orja ei ole täällä, ja juuri saadakseni hänet tänne tuoduksi minä tarvitsen sinun viisauttasi ja kekseliäisyyttäsi. Hänen ei sovi Djeddahissa maihin nousta, siellä vallitsee turkkilainen; muuta neuvoa ei siis ole kuin että hän tulee maihin Yambossa, joka on minun alueellani. Yambosta Taifiin matka on pitkä. Aavikko vilisee kuljeksivia joukkioita ja kopeita heimokuntia, jotka välistä eivät tahdo tunnustaa minun ylivaltaani. Lähteä sotaan heitä vastaan ei sovi tätä nykyä tuumiini; toiselta puolen ei sovi myöskään arvoisuuteeni että annan itseni loukkaukselle alttiiksi. Sentähden tarvitsisin viisasta ja kekseliästä miestä, joka omissa asioissaan lähtisi Yamboon. Se

matkustus sinun on helppo tehdä eikä sitä kukaan pidä minään kummana. Mikä on siis luonnollisempaa kuin että sinä lähdet sinne tähdellistä laivanlastia vastaanottamaan. Ja kukapa sinua, halpaa kauppiasta, ahdistaisikaan, maassa jossa sinulla on niin suuret apukeinot ja niin paljo ystäviä?"

Nämät olivat sheriffin sanat. Minä tahdoin poistella tätä vaarallista suosion osoitusta, mutta valtija loi minuun hirveän silmäyksen. Ruhtinaan viha on sama kuin leijonan kiljuna; härsyttää häntä on syöstä itsensä perikatoon. Minä myönnyin siis siihen mitä en kieltää voinut.

"Ruhtinas oikeauskoisten," vastasin minä, "se on tosi että Jumala on siunannut ahkeroimiseni ja että minulla on muutamia ystäviä erämaassa. Komenna ja minä tottelen."

-En tahdokaan sen enempää tietää, sanoi Abdallah, siinä on vaaroja ylenkatsottavana ja kunniata voitettavana.

-Senpä tähden olenkin etupäässä sinut etsinyt, jatkoi Mansurin poika. Kenellepä antaisinkaan osan tässä kunniarikkaassa yrityksessä, jollen sinulle, veikkoseni, urhoollisten urhoollisimmalle, jollen viisaalle ja mielevälle Hafiz'ille, jollen urheille tovereillesi? Beduiinit tien varrella Yamboon eivät ole milloinkaan nähneet minua, he tuntevat vaan minun nimeni, ja muutenkin saattais hyvin helposti tapahtua että he, sen sijaan että suojelisivat matkuettani, rupeaisivat sitä ryöstämään, niinkuin monasti ennenkin on tapahtunut. Mutta jos sinä väkesi kanssa olet muassamme, he kyllä miettivät ennenkuin mitään tekevät. Rupea sinä siis tämän yrityksen johtajaksi ja ota siitä kaikki kunnia. Niinkuin näet minä puhun julkisuoraan. Minä olen vaan kauppias, mutta sinä viisaan neuvonpidon ja toimeenpanon mies. Erämaassa minua hoetaan rikkaaksi ja minun kultaani halutaan: tämä maine on enemmän vaara kuin suojelus; sinua taas kunnioitetaan ja peljätään. Nimi Jussufin poika on mahti, ja sinä olet yksinäsi miltei kuin kokonainen armeija. Ilman sinua en voi mitään; sinun kanssasi olen varma että onnistun tässä seikkailuksessa jossa panen pääni alttiiksi. Olenko väärin tehnyt että olen apuusi luottanut?

-Et, sanoi Abdallah, me olemme samain vitjain renkaita. Voi sitä joka sen rohkenee rikkoa! Me lähdemme huomenna matkaan ja tapahtukoon mitä ikänä, niin minut näet vierelläsi. Veli on saatu pahain päiväin varalle.

KOLMASTOISTA LUKU.

Karavaani.

Jo samana iltana oli kaikki lähdeksi valmiina: vesisäkit täytettynä, eväs pantuna, rehutukot luettuna, hihnat tarkastettuna. Abdallah valitsi luotettavimmat kameelit ja uskollisimmat kuljettajat. Paitse näitä valitsi hän kaksitoista nuorta miestä, kaikki urheita tovereita ja tietävästi rohkeita, joiden mielestä vaivassa ja vaarassa oli jotain houkuttelevaista. Kukapa ei olis isoillut saamasta seurata Jussufin poikaa? Hänen katsantonsa vaati kunnioitusta, hänen sanansa valtasivat sydämen. Miekka aina paljastettuna ja käsi aina avoinna, hän oli uljahin johtajista ja herttaisain ystävistä. Hänen rinnallaan olo tuntui yhtä turvalliselta kuin haukasta pilvissä tahi vainajasta haudassa. Hafiz ei sinä yönä uinahtanutkaan. Puhdistaa kiväärejä, koetella ruutia, valaa luoteja, hioa miekkoja ja väkipuukkoja, se oli työtä hänen mieleistään, huvitusta jota hän ei aikonut toiselle luovuttaa.

Niin pian kuin tähdet alkoivat vaaleta lähti karavaani astumaan, Abdallah etunenässä ja Omar hänen vierellään, Hafiz viimeisessä rivissä pitävä kaikkea silmällä ja, sen mukaan kuin tarvittiin, virkkava sanan nuhteeksi tahi kehoitukseksi. Kameelit astuivat verkasti jäljetysten, laulelevat ajajat takana. Lauman keskellä astui uljaasti komea, pitkästä, sievämuotoisesta päästänsä merkillinen dromedaari Oman-rotua, kullalla, silkkivaatteella ja loistavilla sulilla yleensä koristettuna se kantoi palankiinia, prokaatilla ja sametilla vaatehdittua: tämä oli tuon uuden lemmetyisen ajoneuvot. Kahdentoista oivallisilla hevosilla ratsastavan matkakumppanin hopeoitettut miekat, kirjotaotut aseet ja kullalla kirjaillut abajat[26] välkkyivät aamu-auringossa. Sitten tuli Abdallahin ratsutamma, jota orja kuljetti. Kauniimpaa juoksijaa kuin tämä oli tuskin lienee. Se oli heimokunnan uljuus ja kaikkein beduiinien kateus ja tuska. Sitä kutsuttiin *Hamamaksi*:[27] se oli valkoinen, masea ja nopea kuin tuo metsien ruhtinatar.

Abdallah, halvan kameelin-ajajan puvussa ja pitkällä rautakärkisellä sauvalla varustettuna, kulki jalan Omarin hevos-aasin rinnalla. Vielä oltiin ystävään luona, ei mitään ollut pelkäämistä ja molemmat veljekset taisivat huoleti puhella menneistä ajoista. Mutta kun auringon säteet alkoivat pystysuoraan iskeä ja paahtava ilma raukasi sekä ihmisiä että eläimiä, meni

Jussufin poika etummaisena kameelin-ajajan rinnalle ja lauloi verkallisella ja juhlallisella äänellä yhden noita aavikon hymnejä jotka keventävät matkan yksimuotoisuutta:

Suur' on vaan Jumala!
Mi käsi maata täristää?
Ken ukon-nuolen lähettää?
Ken hiedan antaa tupruta?
Ken lähteen käskee lorista?
Mi on hän nimeltä?
Myrsky riehuva siihen vastaa:
Suur' on vaan Jumala!
Suur' on vaan Jumala!
Ken merta syvää vyöryttää?
Ken pilvillä juottaa auringon?
Ken rantaa aallolla nuolettaa?
Mi on hän nimeltä?
Rientävä tuulonen laineelle kuiskii:
Suur' on vaan Jumala!

Mikä ihmeellinen voima jumalallisessa nimessä! Tämän ylistysveisun kuuluessa eläinkin unhotti uupumuksensa ja astui lujin askelin, kameelin-ajaja nosti alaslasketun päänsä, kaikki virkistyivät noista sanoista kuin kirkkaasta lähteensilmästä. Sielun voima on ruumiin voima, ja sielun ainoa voima on Jumalassa.

Näin kului ensimmäinen päivä. Päivällä sen jälkeen käytiin muutamiin varokeinoihin: Hafiz meni ennakolta vakoilijaksi, heti kuun noustua lähdettiin matkaan, suurinta hiljaisuutta vaarinetettiin, kulkemasta herjettiin aikaisemmin kuin edellisenä päivänä, mutta ei ketään nähty. Seuraavat päivät menivät yhtä rauhallisesti, ja yhdeksäntenä päivänä illalla saatiin vihdoinkin Yamhon muurit ja torni näkyviin.

NELJÄSTOISTA LUKU.

Kafur.

Karavaanin olo kaupungissa ei tullut olemaan pitkällinen; tuo naisorjaa kuljettava priki oli jo tullut päivällä ennen, ja Omar halusi hartaasti olla kohta tervennä jälleen Djeddahissa. Kameelien saatua tarpeeksi asti levähtää lähdettiin taas erämaata kohti.

Sulttaanitar oli satamasta noudettava, yksi laivan veneistä pantiin ulos ja toi maihin kaksi suuriin mustiin silkkikaapuihin[28] peittäytynyttä naista. Heidän kasvonsa olivat, paitse silmiä, peitetyt pitkällä valkoisella musliinihunnulla,[29] joka ulottui jalkoihin asti. Omar kumarsi kunnioittavasti näille naisille ja vei heidät odottaviin ajoneuvoihin. Abdallahin antamalle merkille paneusi dromedaari polvilleen, toinen naisista nousi verkalleen palankiiniin ja kävi sievästi istumaan, vetäen kaapunsa pitkät poimut likemmä ympärilleen; toinen läheni yhtä arvollisesti, mutta ei aikaakaan kun kiskasi kaapunsa ja huntunsa päältään, nakkasi ne Mansurin pojan päälle ja käärsi musliinihuivin useampia kertoja hänen kasvoilleen, ikäänkuin tupehuttaaksensa häntä; sitten laski hän toisen jalkansa dromedaarin kaulalle, hyppäsi keveästi kuin kissa palankiiniin ja irmasteli sieltä oikein naurattavasti noille ällistyneille beduiineille, nauraen kaiken ajan täyttä kurkkua.

-Kafur, sinun pitää saada selkääsi, huusi hunnulla peitetty nainen, jonka oli vaikea pysyä totisena. Mutta Kafur ei uskonut valtiattarensa uhkauksia. Pää kenossa ja kädet kupeissa odotti hän Omaria jälleen näkyväksi, pistääkseen kielensä hänelle ulos.

Kun Mansurin poika vihdoin viimein oli päässyt ulos tuosta silkkiläjystä johon hänet oli peitetty ja nyt tulisen vihaisena nosti silmänsä häntä loukanneesen olentoon, hämmästyti hän suuresti nähdessään beduiinien ja muuten niin vakaisen Abdallahinkin eivän voivan olla suutansa nauruun vetämättä; kaikki kohauttelivat hartioitaan, viitaten hänen viholliseensa.

Se oli lapsi, neekeri-tyttö, oikein lumoavasti ruman-näköinen. Pyöreät kasvot, pienet silmät joista tuskin näki valkeaisen, lättänenä joka katosi korkeiden poskipäiden lomaan, isot sieramet joista hopeasormus rippui aina suun alapuolelle asti, suunnattomat huulet, hampaat valkeat kuin

koiranpenikan, siniseksi maalattu leuka, -tämmöinen oli tämän nuoren naisen ei juuri erittäin viehättävä muoto. Hänen rumuutensa enentämiseksi häneen oli yleensä hohtokiviä istutettu, kuin epäjumalankuvaan. Päässä törötti hänellä papukaijan sulista tehty tupsu. Paksu villatukka, joka peitti hänen otsaansa, oli jaettu pieniin sekiineillä reunustettuihin palmikkoihin; hänen korviinsa, jotka olivat, kuin seula, reikiin pistellyt, oli ripustettu kaiken-kokoisia ja muotoisia renkaita; viidenkertaiset ketjut sinisestä emallista kiilsivät hänen rintansa päällä; seitsemän tahi kahdeksan rannerengasta koralleista, ambrasta ja lävellisistä kultateoksista peitti hänen käsivarsiaan kalvosimesta aina kyynärpäähän asti; vielä lopuksi oli hänellä kummassakin sääressä suunnaton hopearengas. Tämmöinen oli Kafur, valtiattarensa, ihanan Leilan, silmäterä.

Kaikki on kouhoille luvallista; he ovat taivaan lemmikkejä, heidän sielunsa on taivaassa sillä aikaa kun heidän ruumiinsa jutustaa pitkin maata; paitse Omaria, joka vihasi häntä, olikin koko karavaani ystäväystynyt tähän neekerityttöraiskaan. Silminnähtävää oli ettei hänellä ollut täyttä järkeä; hän lorusi ja nauroi ehtimiseen, hänen sanansa eivät säästäneet ketään ja hänen ajatuksensa olivat mielipuolen.

Niin esim. katseli hän kotvan aikaa Mansurin poikaa, kun tämä, orjat ympärillään ja verkasti vedellen persialaisen tupakin savua kalliista jasmiini-piipusta, selkäkenossa ratsasti hevos-aasillaan ihan palankiinin vierellä. Yksi orjista, joka oli pakannut piipun kovin lujaan, sai korvapuustin isännältään.

-Valtijatar, huudahti Kafur, näetkö ukkoa tuossa joka nekosasti ojentaa jalkojaan pitkiin tohveleihinsa ja porautuu tyynyyn alas? Hän varmaan on juutalainen; varo visusti, valtijatar: durosta hän möisi meidät.

Leila nauroi, mutta Omar nousi vimmaan ja iski uhkaavan katsauksen tyttöön. Sanoa häntä, miestä joka laskee piastereita miljoonittain, ukoksi ja juutalaiseksi, eikö ollut se korkeimman hulluuden todistus? Kuka järjellinen ihminen olis rohjennut noin puhua?

Vuoro tuli kohta Abdallahin, joka nyt juuri ratsasti karavaanin kupeella, sen riviä katsastamassa. Hän oli nyt sota-asussaan. Kaikki ihastelivat nuoren päällysmiehen suloista näköä. Hänen kaapunsa pitkät poimut liehuivat sinne tänne, hänen vyöllänsä kiilsivät hänen pistoolinsa kirjotaotut perät ja hänen kandjarinsa hopeakahva, hänen kasvojaan varjoava keltapunainen silkkihuivi enensi hänen silmäinsä tulisuuutta. Kuinka uljas hän oli! Kaikkein sydämet riensivät häntä kohtaamaan. Yksin

hevonkin näytti olevan mielissään saamasta kantaa tämmöistä isäntää. Hamama pystytteli sieviä korviaan, nakkeli käärmeenpäätänsä ja päristeli tulta suurista sieramistaan; nähdessäsi hänen nelistä karkaavan, pyörähtävän toisaalle, seisautuvan äkisti ja taas uudestaan karkaavan, olisit sanonut että ratsastajalla ja hevosella oli sama tahto. Kun Jussufin poika pidättyi palankiin vierelle, eräs kameelin-ajaja ei malttanut olla sanomatta Kafurille:

-Katsos, lapsi. Sinun paksuissa egyptiläisissäsikäkö vai Magrebissasiko tapaa tuollaisen jalouden ja tuollaisen sulon?

-Katsopas, valtijatari, sanoi Kafur, kallistuen eteenpäin dromedaarin kaulalle, katsopas tuota komeata pukua, tuota pönäkkää ryhtiä, noita huipistettuja kynsiä, noita maahan luotuja silmiä. Kaunis lintu, etkö tahdokaan meihin katsoa? Ah, se onkin vaan valepuvussa oleva nainen, se on heimokunnan ruusu! Kameelin-ajaja, käske hänen istua meidän luoksemme, hän kuuluukin tänne.

-Tahdotko olla vaiti, pakana! sanoi Abdallah, jolta kärsiväisyys loppui; pitääkö välttämättömästi pistää rengas suusi läpi, ennenkuin saadaan käärmeellinen kielesi yhdessä kohti pysymään?

-Se on nainen, sanoi Kafur, suureen nauruun remahtaen; mies ei kosta herjauksilla. Tulepa tänne; naiset ovat luodut rakastamaan toisiansa. Sinä olet kaunis, minä olen myös, mutta valtijatari on kauniin meistä kaikista kolmesta. Katsopa vaan!

Silmä on ajatusta nopeampi. Abdallah nosti silmänsä palankiiniin, Kafur vetäsi kiivaasti emäntänsä hunnun luoksensa, säikähtynyt Leila nakkasi päätään taapäin, huntu repesi kahtia, ja kaapu putosi hänen hartioiltaan. Leila kiljasi, pani toisen kätensä kasvoinsa eteen ja antoi toisella muutamia keveitä läpsäyksiä Kafurille, joka alkoi katkerasti itkeä nyyhkyttää. Kaikkityyni tapahtui silmänräpäyksessä.

-Kuinka tuo nainen on kaunis! ajatteli Mansurin poika; hänestä täytyy tulla minun omani.

-Kunnia olkoon hänelle joka on luonut hänet ja luonut hänet noin täydelliseksi! sanoi Jussufin poika itseksensä.

Kukapa saattanee sanoa kuinka paljon riemua tahi mielikarvautta mahtuu yhteen silmänräpäykseen? Kukapa osanee selittää kuinka nuo kasvot, jotka vaan olivat vilahtaneet Abdallahille, saattivat tunkea aina hänen sielunsa sisimpään pohjaan? Karavaani marssi marssimistaan, mutta beduiini jäi liikkumattomaksi yhteen kohti. Leila oli piiloutunut kaapuunsa,

ja yhtähyvin näki Jussufin poika edessään naisen, joka hymyili hänelle. Hän ummisti silmänsä, mutta näki yhtähyvin otsan valkoisen kuin elehvantinluu, posket punaiset kuin tulppaani, tukan mustemman kuin muskus ja gasellinkaulalle rippuvaisen, niinkuin daadelipalmun kultaisista rypäistä raskas oksa painuu maata kohti. Kaksi huulta, tulipunaista, aukesi hänen nimeänsä huutamaan, kaksi suurta silmää katseli häntä, kaksi silmää jotka heloittivat kiillolla ihanammalla kuin kasteenpisaran. Abdallah tunsi sydäntänsä viehättävän; hän pani kätensä kasvoinsa eteen.

Matkue edistyi tällä aikaa yhä, ja vanha Hafiz, joka ratsasti viimeisessä rivissä, näki kohta sisarenpoikansa olevan hänen vierellään. Hämmästyneenä nuoren päällysmiehen puhumattomuudesta ja liikkumattomuudesta, hän hiljaa kosketti hänen käsivarttansa ja sanoi:

-Poikani, jotain on tapahtunut? Eikö niin? Abdallah hypähti, niinkuin se joka yhtäkkiä havahtuu unta näkemästä.

-On, enoseni, sanoi hän alakuloisella äänellä.

-Vihollinen on täällä, huudahti nilkku; oletko nähnyt hänet? Kiitetty olkoon Jumala, ruuti saa siis puhua!

-Ei mikään vihollinen uhkaa meitä, vaara tulee toiselta taholta.

-Miten siis on laitasi, poikani? jatkoi vanhus levotonna; oletko kipeä? Oletko kuumeessa? Tiedäthän että olen lääkäri.

-Ei se ole sitä, vastasi Abdallah; ensi leväyspaikalla sanon kaikki.

-Sinä säikytät minua, sanoi Hafiz; jos ei vaara eikä kuume tee sinua levottomaksi, häiritseekö joku turmiollinen intohimo rauhaa sielussasi? Ole, poikani, varuillasi! Jumalan avulla kukistetaan uhkamieliset, Jumalan avulla voitetaan kuume; on vaan yksi vihollinen jota vastaan ollaan kokonansa turvattomat, ja se vihollinen on meidän oma sydämemme.

VIIDESTOISTA LUKU.

Kertomus Kandaharin sulttaanista.

Karavaanin seisahduttua Abdallah vei enonsa syrjään. Vanhus istui vaipalleen ja alkoi tupakoida, sanaakaan virkkamatta. Nuori päällikkö paneusi, kaapuunsa peittäytten, kentälle ja makasi kotvan aikaa liikkumattomana. Yhtäkkiä tarttui hän vanhusta käteen, suuteli sitä ja sanoi:

-Eno, minä rukoilen Jumalalta varjelusta; mitä Jumala tahtoo se tapahtuu, muuta väkevyyttä ja voimaa ei ole kuin Hänen. Ja hän kertoi nyt vapisevalla äänellä sen näyn, joka oli tehnyt häneen niin voimallisen vaikutuksen.

-Oi poikani, sanoi vanha paimen, huoaten. Kas siinä rangaistus kun et kuunnellut meidän neuvoamme. Onnellinen se joka vapaana kaikista muista haluista kuin halusta jatkaa isänsä nimeä, valitsee siveän ja kuuliaisen puolison omasta heimokunnastaan. Voi sitä taas joka antaa sielunsa tarttua muukalaisen naisen pauloihin. Saattaako mitään hyvää Egyptistä tulla? Aina Joosepin ajasta asti ovat kaikki naiset siellä olleet kevytmielisiä ja uskottomia, Zuleikalle mahdollisia tyttäriä.

-Eno, kuinka saatat puhua uskottomuudesta? Sehän oli kokonansa sattumuksen teko.

--Älä luule niin, poikani; sattumusta ei olekaan noilla kavaloilla pyytäjänaisilla, jotka joka paikkaan laskevat verkkojansa.

-Siispä rakastaa hän minua! huudahti nuori mies, kavahtaen seisomaan; mutta sinä petyt, enoseni. Me olemme kahden päivän perästä Taifissa, kahden päivän perästä tämän jälkeen me olemme ikuisesti eronneet, ja minä tunnen että minä tulen häntä aina rakastamaan.

-Niin, sinä tulet häntä rakastamaan, mutta hän, hän unhottaa sinut ensimmäisen koristuksen tähden jonka hänen uusi herransa antaa hänelle. Sydämesi tulee olemaan hänellä ainoastaan leikkikaluna; kyllästyttyään siihen hän lyö sen pirstoiksi. Muista mitä koraani sanoo tuosta vajavaisesta ja oikullisesta olennosta joka kasvaa koristusten ja kauniiden vaatteiden seassa: naisen ymmärrys on hulluus, hänen uskontonsa on rakkaus. Hän on kuin kukkaset silmän ihastus ja aistien hekuma, mutta hän on myrkyllinen kukkanen; voi sitä joka tulee häntä likelle; haudan kääreliinat ovat kohta hänen pukunsa. Luota minun kokemukseeni, minä olen nähnyt useampia

perheitä turmioon syöstyneinä naisten kuin sodan kautta; jota jalompi mies on, sitä enemmän hän on heidän pauloillensa alttiina.

Etkö ole kuullut juttua Kandaharin sulttaanista? Hän oli oikeauskoinen, vaikka eli tietämättömyyden ajalla;[30] hän oli viisas mies, vaikka oli kuningas. Hän oli koonnut kaikki aatelmat eli mietelauseet mitkä inhimillinen viisaus on keksinyt, jättääksensä lapsilleen arvoansa vastaavan perinnön. Indian tietoviisaat olivat hänelle kirjoittaneet kirjaston, joka oli hänen muassaan missä ikänä hän kulki; tarvittiin kymmenen kameelia sen kuljettamiseen. "Supistakaat kaikki tämä tieto yksinkertaisimpiin periaatteisinsa," sanoi kuningas. Se tehtiin, ja jäännöksestä tuli kameelin kuorma. Tämäkin oli kovin paljo. Muutamat ruhtinaan valitsevat vanhat brahmiinit supistivat vieläkin tätä pitkän kokemuksen supistettua läjää. Siitä tehtiin ensin kymmenen nidettä, sitten kuusi, ja lopuksi yksi ainoa. Tämä kirja nyt annettiin sulttaanille samettisessa ja kultaisessa kotelossa. Ruhtinas oli elänyt kauan ja elämällä oli harvoja salaisuuksia joita hän ei tiennyt. Hän otti kirjan ja alkoi pyyhkiä ylitse kaikkea minkä tavallinen ymmärrys heti ensi silmäykseltä keksii. Mikä vaara poikiani uhkaa? ajatteli hän. Ei se ole ahneus, joka on vanhain tauti, eikä kunnianhimo, joka on ruhtinaallinen hyve. Kaiken tuon pyhin pois. Mutta kun hän tuli eräisen lämpöisempään intohimoon, kummastutti muuan mietelmä häntä totuudellaan niin, että nakkasi kirjan tuleen ja testamenttasi lapsilleen tämän ainoan viisausohjeen, jota hän sanoi elämän aarteiden avaimeksi:

Jokainen nainen on uskonon, ja olletikin se joka sinua rakastaa.

Tahdotko, poikani, olla mielevämpi kuin tämä pakana, valistuneempi kuin Salomo, viisaampi kuin profeeta? Ei, usko minua, naisen ihanuus on kuin miekan tuppi: kuolemata salaava kiiltelevä peite. Älä pyri tahallasi onnettomuuteesi. Muista Jumalata, säilytä sinuasi vanhoille ja totisille ystäville, ja, päästääkseni sydämeni purkaumaan, säästä ja sääli, poikani, äitiäsi ja vanhaa Hafiz'ia.

-Sinä olet oikeassa, sanoi Abdallah surullisesti, ja hän paneusi maata ja veti kauhtanan päällensä. Tämä oli ensi kerta kun hän ei uskonut enää mitä hänen enonsa hänelle sanoi. Ensi kerran oli nyt nelilehtinen apilakin unhotettuna.

KUUDESTOISTA LUKU.

Päällekkarkaus.

Yö on väsymyksen lääke; se on murheen myrkky. Jussufin poika nousi ylös kipeämpänä kuin päivällä ennen. Paranemattoman hulluuden hurmaamana ei hän enää voinut hallita tahtoansa ja voimaansa; se oli kuumeen houraus, se oli epätoivon surun-alaisuus. Vasten hänen tahtoansa tuo hirmuinen palankiini veti häntä luoksensa; hän karkasi sinnepäin, mutta ennenkuin perille ennättikään, hän jo pyöräytti hevosensa takaisin, vielä paetessaankin ajeltuna noilla kahdella peljättävällä ja suloisella silmällä. Jos hän näki jonkun ratsastajan lähestyvän palankiinia, jos Mansurin poika puhutteli noita naisia, kannusti Abdallah hevostaan juurikuin vihollista kohti, seisautui sitten yhtäkkiä, eikä uskaltanut eteen-eikä taapäin. Kaiken aamun väsytti hän tällä lailla juoksijataan; puhkaen, yleensä vaahdossa, Hamama hyppi pystöön jalustimien tähden, jotka hänen kylkiään repivät, hämmästyen kun ei enää ymmärtänytkään isäntäänsä, ja raivoten niinkuin hänkin.

Raajarikko katseli synkein silmin palankiinia; Leila istui sen nurkassa kyyristyneenä, kaapu silmillä; näkyvissä oli vaan Kafur, surullisena ja äänettömänä kuin likomärkä lintu. Levollisempänä tältä taholta, Hafiz katsahti missä hänen sisarenpoikansa olisi ja kohta näki hänet kappaleen matkaa sivulla karavaanista, jossa hän ilman mitään tarkoitusta laukkuutti hevostaan edes takaisin aavikolla. Koko hänen käytöksensä osoitti mielen vikaa. Ukko kannusti hevostansa ja oli kohta hänen vierellään.

-Rohkeutta, poikani; hillitse sydämesi; me olemme ihmisiä sitä varten että kärsisimme, me olemme moslemeita että nöyryydellä kävisimme sallimuksen alaisiksi.

-Minä tupehdun, huusi nuorukainen, minä olen sortua tuon kiusan alle mikä minua kalvaa. Kernaammin kaikkea muuta kuin mitä nyt kärsin! Tulkoon vaara, tulkoon vihollinen, minä tahdon tapella, minä tahdon kuolla!

-Mielettömiä toivotuksia, pahoja sanoja, torui vanhus. Jumala on elämän ja kuoleman herra. Varo, entä jos hän kuulee sinua; rangaistakseen meitä Jumalan vaan tarvitsee antaa meille mitä mielettömyydessämme häneltä rukoilemme. Mutta mitä tämä on? lisäsi hän, heittäytten hevosen

seljästä alas ja ruveten kenttää tarkastelemaan. Nämät ovat hevosenkavion jälkiä, mutta kameelin jälkiä en näe ensinkään. Aseilla varustettu joukko on tästä kulkenut. Jäljet ovat verekset, vihollinen ei ole kaukana. Näetkö nyt kuinka intohimo syöksee meitä turmioon. Sinä, päällikkömme, et ole nähnyt mitään; sinä juuri viet meitä kuolemaan.

Molemmat beduiinit katselivat ympärilleen niin pitkältä kuin silmä kantoi, näkemättä mitään muuta kuin erämaan. Seutu jonka kautta kuljettiin oli autio. Tie koukerteli mahdottoman suurten, punaisten kraniittimöhkäleiden välitse, jotka olivat hiedikolla hujanhajan kuin kukistuneet rauniot. Maassa ammotti isoja halkeamia: kuivaneita joen-uria, syviä kuoppia, kaikkityyni avonaisia hautoja matkustajalle. Ei yhtään lintua näkynyt ilmassa, ei yhtään gasellia etäällä, ei edes mustaa pilkkua taivaanrannalla; teräksinen taivas, kuoleman hiljaisuus; täällä hätyytetyllä oli miekka ja Jumala ainoat joihin hänen kävi toivominen.

Vanhus riensi karavaanin etupäähän. Itsekukin astui paikalleen, hiljaa kuin yöllä kuljettaissa; ei muuta kuulunut kuin hiedan ruske kameelien jalkain alla. Tunnin ajan marssittua, tunnin joka monesti karavaanissa tuntui kovin pitkältä, tultiin kunnaan luoksi joka oli kierrettävä. Hafiz karkuutti edelle, lähti kunnaalle ajamaan, nousi ratsailta, tultuaan puoliväliin rinnettä, ja ryömi sitten nelikontassa kukkulalle. Hän katseli kauan ja tarkasti eteensä, tuli sitten yhtä varuisasti alas kuin oli mennytkin, nousi satulaan ja karkuutti Abdallahin luoksi, jonka rinnalle nyt jäi olemaan. Hänen kasvonsa olivat yhtä levolliset kuin hänen kunnaalle ratsastaissaan.

-Lakeudella tuolla takana on valkeita telttiä; ne eivät ole beduiineja, ne ovat arnauteja Djeddahista. Heitä on paljo ja he odottavat meitä; meidät on petetty. Mutta vähäpä siitä. Me myömme henkemme kalliimmasta kuin he tahtovatkaan maksaa. Eteenpäin, poikani! Tee velvollisuutesi.

Ja kutsuen luoksensa kuusi urhoollisinta, viritti raajarikko pyssynsä ja lähti jälleen kukkulalle.

Abdallahin juuri tullessa kolonnan etupäähän, nähtiin valkoista savua tupruavan erästä kalliosta; kuultiin luodin vinkasevan ja yksi kameeli suistui kenttään. Ylen suuri hämmennys nousi heti karavaanissa; kameelit alkoivat tungeksia ja pakkauta toisiaan vasten, ajajat pakenivat jälkijoukkoon, ratsastajat riensivät etupäähän. Olis luullut näkevänsä metsän jota myrsky huiskutti. Kameelien vaikeroiva ääni, hevosten hirnunta sekausi ihmisten kiljunaan; oli ryske ja räiske kuin ukonpilven purkautessa. Tämän ensimmäisen häiriön kestäessä hyökkäsi pivollinen rosvoja, jotka

punaisista jakuistaan, valkoisista housuistaan ja leveistä vöistään tunnettiin arnauksiksi, palankiinia kohti ja sitten ajoi sitä edellään suurella voittohuudolla. Turhaa oli Abdallahin ja hänen urhoollisten kumppaneinsa yritys ottaa sitä takaisin: kallioiden takana piilevät tiraljöörit ottivat heitä vastaan hyvästi tähdätyillä laukauksilla. Kolmasti karkasi nuori päällikkö näkymättömiä vihollisiaan kohti, kolmasti täytyi hänen palata kuulatuiskulla saatettuna, ja sillä aikaa hänen miehiään kaatui yleensä hänen ympärillään.

Abdallah kuohui vihan vimmaa; hänen vierellään ja yhtä innoistuneena kuin hänkään ratsasti Omar, joka vimmoissaan raasti vaatteitaan, - Omar jonka intohimo oli saattanut unhottamaan tavallisen varovaisuutensa ja joka nyt vaan ajatteli ryövättyä kultaansa.

-Eteenpäin, veljeni, eteenpäin! huusi hän.

Kumpikin kokosi ratsastajansa tehdäkseen viimeisen yrityksen, kun kuultiin vilkas ampuminen kunnaalta päin. Arnautit olivat pitäneet tuumansa tietämättä mitään vanhasta Hafizista, joka nyt karkasi heitä kohti ja armahtamatta ampui heitä kuoliaaksi.

Sittenkun tie näin oli raivattu, riensivät molemmat veljekset sitä myöten, raajarikko etunenässä.

-Hiljaa, poikani, huusi hän Abdallahille, säästä hevostasi, meillä on hyvää aikaa.

-Missä Leila on, eno! He veivät hänet, hän on hukassa.

-Vanha narri, sanoi Omar, luuletko tuon rosvojoukon meitä odottavan? Kaksikymmentä duroa sille joka ampuu dromedaarin!

Yksi beduiineista kohautti kiväärin silmänsä viereen, tähtäsi ja laukasi, niin mahdollista kuin olikin että tappaisi nuot naiset. Kameeli tupertui, lapaan ammuttuna, kenttään, kaataen samalla kalliin kuormansa.

-Oikein, nuori mies, sanoi raajarikko, pilkallisesti katsellen beduiinia. Arnautit kiittävät sinua vielä kerta. Sinä päästät heidät siitä ainoasta mikä esti heidän kulkemaan. Nyt vasta on sulttaanitar hukassa.

Hafiz oli oikeassa. Rosvot keräysivät palankiinin ympärille, siitä vedettiin ulos mustaan kaapuun puettu nainen. Abdallah tunsu sen Leilaksi. Erään loistavasti puetun upseerin käskystä, muuan ratsastaja otti naisen satulaansa ja ratsasti hänen kanssaan täyttä laukkaa tiehensä.

Tämän nähtyänsä karkasi Jussufin poika kuin pilveä halkova kotka vihollistaan kohti.

-Koirra, koiran poika, huusi hän upseerille, jos olet mies, niin näytä meille kasvosi. Sitäkö varten sinulla on hevonen että pääsisit noin hopusti pakenemaan?

Ja hän lähetti pistoolin laukauksen hänen jälkeensä.

-Odotapa, juutalaisen poika, sanoi arnauti-kapteeni, pyöräyttäen hevosensa päin, miekkani janoo verta.

-Eteenpäin, eteenpäin, ruutin pojat! huusi vanha Hafiz. Eteenpäin lapseni! Ennen kuolema kuin häpeä! Eteenpäin! Ei luodit tapa. Mitä Jumala tahtoo se tapahtuu, ja mitä hän ei tahdo se ei tapahdu.

Abdallah ja arnauti hyökkäsivät toisiaan vastaan kaikella hevostensa nopeudella. Kapteeni lensi kohti, sapeli toisessa ja pistooli toisessa kädessä. Abdallahilla oli vaan tikari kädessä; hän oli eteenpäin kallellaan ja melkein kokonansa hevosensa kaulan kätöksessä. Vihollinen ampui, mutta ei osannut. Hevoset töytäsivät toisiaan vasten, jalustimet kävivät ristitysten, molemmat ratsastajat tarrasivat toisiaan vyötäisiin. Mutta Abdallahilla oli hurjistuneen ja leijonan voima; hän tarttui vihollistansa vyöhön, rutisti häntä kädellä hirmuisella ja syöksi tikarin aina varteen asti hänen kurkkuunsa. Veri pursusi kuin viini aukivihlaistusta säkistä; arnauti vavahteli muutamia kertoja ja niin kaatui seljälleen satulaan. Abdallah veti hänet luoksensa ja paiskasi hänet maahan, ikäänkuin kerrassa lyödäkseen hänet mäsäksi.

-Se ainakaan ei juo enää, sanoi Hafiz, hypäten ratsailta paljastamaan kuollutta.

Johtajan kuolema, beduiinien sapelit, jotka iskivät arnauteihin niinkuin mehiläiset joiden pesä on ryöstetty, kameelin-ajajain kiljuna, jotka nyt kivääri kädessä juoksivat tappotanterelle, ratkaisivat voiton; arnauti-lauma katosi savun ja pölyn taaksi; ainoastaan urhoollisimmat jäivät vielä vähäksi aikaa paikoilleen, muutamilla laukauksilla suojellakseen peräytymistä, jota ei tohdittu häiritä. Voitto oli kalliisti ostettu. Haavoitettuja oli useampia.

-Kuinka, veljeni! sanoi Omar, tulta säihkyvin silmin, mekö jäämme tänne siksi aikaa kun tuo rosvojoukko vie hempukkamme?

-Eteenpäin, ystäväni, huusi Abdallah, vielä yksi ponnistus, meidän täytyy pelastaa sulttaanitar.

-Hän on täällä, huusi äänet useammat. Abdallah käännähti tuota pikaa päin ja näki edessään Leilan, jota parastaikaa vedettiin tuosta kumoon vierähtäneestä palankiinista ulos, verisenä ja likaisena, kasvot kalpeina, hiukset hajallaan, ja tässä tilassa ihanampana kuin koskaan ennen.

-Pelasta minut, huusi hän, ojentaen kätensä häntä kohti, pelasta minut! Sinä olet ainoa toivoni.

-Kuka siis oli se jonka nuot hurtat veivät muassaan? kysyi Hafiz.

-Se oli Kafur, sanoi Leila; se mieletön oli ottanut minun manttelini ja käärinyt minut hänen kaapuunsa.

-Olipa komea kepponen! sanoi nauraen eräs beduiini; nuot koirat ovat luulleet apinaa naiseksi.

-Hetki matkaan, ystäväni, sanoi Mansurin poika, katsellen Leilaa hehkuvien silmin. Lähtekäämme heti liikkeelle, voitto on meidän. Sitten kääntyen Leilan puoleen, sanoi hän:

-Älä itke tuota orjatyttöä; me kohta hankimme sinulle toisen sijaan. Kahdellasadalla durolla minä saan Djeddahissa juuri samanlaisen, ja jos hänet voin sinulle lahjoittaa, olen erinomaisen onnellinen.

-Lähtekäämme matkaan, kivoittivat kameelin-ajajatkin. Arnauteja on paljo ja he saattavat yöllä tulla meitä uudestaan hätyyttämään.

Hafiz katsahti Abdallahiin.

-Kuinka, sanoi säälivä nuori päällikkö, jätämmekö neekerityttö-paran noiden katalain käsiin?

-Mitä kirjoitettu on se on kirjoitettu, vastasi Omar, joka oli kyllästynyt tappelemaan. Olisiko viisaasti tehty, veljeni, että panisimme sinun ja näiden urhoollisten moslemien hengen alttiiksi, rientääksemme pakanaa pelastamaan, jonka sijaan ennen kahden päivän kuluttua saatamme saada toisen? Meidän täytyy välttämättömästi lähteä matkaan. Meitä odotetaan Taifissa. Aiotko luopua meistä juuri silloin kun paraiten sinua tarvitsemme?

-Abdallah, sanoi nuori nainen, luoden häneen kauniit silmänsä, älä luovu minusta!

Jussufin poika laski kätensä sydäntään vasten, jonka hän tunsu hetymistään hetyvän.

-Ei, ei, huudahti hän vihdoin, ei tulla sitä sanomaan, että beduiini on rikkonut sanansa. Jos minulle olis uskottu vaikka vaan kahvipakka, en olis minä jättänyt sitä noiden varkaiden käsiin; ja minäkö jättäisin heille Jumalan luoman olennon! Löytyykö täällä miehiä. Kuka tulee kanssani?

Kaikki olivat ääneti. Vihdoin viimein astui yksi beni-ameureista esille.

-Meissä on kuusi haavoitettua, ja sulttaanitar on pelastettu. Me olemme täyttäneet sitoumuksemme.

-Kuulethan, poikani, sanoi raajarikko ivallisella äänellä; me kaksi olemme täällä ainoat joilla on hulluin veri suonissamme. Lähtekäämme.

Jumalan avulla saamme lapsen pelastetuksi.

-Hyvästi, veljeni, sanoi Abdallah, ojentaen kätensä Omarille; pidä muukalaista tarkoin silmällä; jos et kahden päivän perästä näe minua palanneena, niin sano sheriffille että tein velvollisuuteni. Sano myöskin äitilleni ettei hänen tule murehtia minua.

Ja katsomatta kertaakaan taaksensa lähti Jussufin poika erämaahan painumaan, Hafizin kanssa, joka päästi hänen kauhtanansa hakasista ja sen sijaan heitti kameelin-ajajan karkean kaapun hänen hartiolleen.

-Ei leijonan, vaan ketun nahkaa me nyt tarvitsemme, sanoi hän nauraen.

Omar seurasi heitä silmillään, ja nähdessään heidän katoavan etäälle ajatteli hän: Olisipa hyvä asia, jos eivät tulisikaan takaisin. Sheriffi antaa minulle paremman hinnan kuin tämän nuoren hullupään. Ei ole helppo soaista silmiä hulluilta, jotka eivät ota tuumitellakseen. Ei, toista ovat semmoiset jotka aprikoivat ja harkitsevat; heitä käy milloin tahansa ostaminen; heidän viisautensa antaa heidät meille aina puolesta hinnasta.

Ratsastaessaan enon kanssa kuuli Abdallah takanansa kameelin-ajajain kiljumisen ja liikkeelle lähtevän karavaanin jytäkän. Kaikesta mitä hän rakasti hän nyt luopui tuon tuntemattoman lapsen tähden. Useammin kuin kerran tahtoi hän silmätä taaksensa, mutta ei rohjennut kestää enon katsantoa, joka, pitäen häntä alinomaa silmällä, näytti näkevän hänen sielunsa pohjaan asti. Viimeisen rymyn kadottua tuolla etäällä, Abdallah vasten tahtoansa seisahtui. Harama kääntyi taapäin turpa koholla, ikäänkuin rientääkseen takaisin ystäväinsä luoksi. Hafiz laski kätensä nuorukaisen olalle ja sanoi: "Poikani, tiesi on edessäsi."

SEITSEMÄSTOISTA LUKU.

Sultaanitar.

Tunnin ajan ratsastettua saatiin arnautien teltit näkyviin, joita tähän asti maan epätasaisuus oli estänyt näkemästä. Leirin ympärillä oli pensaikko, jossa hevoset kävivät irtaimina laitumella.

-Jääkäämme tähän, sanoi Hafiz, ratsastaen erään kallion juurelle, jonka huippua ilta-auringon viimeiset säteet vielä kultasivat; meillä on vielä kuusi tuntia aikaa.

Hevoset lieattua, raajarikko rupesi kuivia oksia keräämään ja teki niistä vähäisiä halkokimppuja, joihin pisti ruutipatrooneja ja pumpulitukkuja. Työnsä lopetettuaan otti hän satulapussista kappaleen kuivattua lihaa ja kourallisen daadeleita, söi näitä keveäksi atriakseen, sytytti sitten piippunsa ja istui huoleti tupakoitsemaan.

-Nyt, poikani, aion levähtää muutamia tuntia. Semmoista rakastuneet ihmiset tietysti eivät tarvitse, mutta eivätpä vanhukset olekaan rakastuneiden kaltaisia. Herätä minua, kun otava näkyy tuolla taivaanrannalla.

Vähän ajan perästä oli hän jo nukkunut, jota vastoin Abdallah, kädet kasvoin edessä, ajatteli naista, jonka hän oli pelastanut, mutta jota hän ei ollut enää näkevä.

Vanhus heräsi itsestään vähäistä ennen määrättyä aikaa. Katsellen nuorta matkakumppaniaan armahin silmin, sanoi hän:

-Sinä halusit vaaroja, poikani, saadaksesi houruisuutesi hälvennetyksi; no niin, Jumala on nyt kuullut rukouksesi. Rohkeutta! Kaksi ystävää, jotka yhtä pitävät, menevät tulen lävitse.

Tultuansa leiriä likelle, beduiinit hiipivät pensaiden ja kalliomöhkäleiden välitse yhä likemmä. Hevosten mahain alatse nelinkontan ryömimällä heidän kävi mahdolliseksi saada visseys siitä ettei leirissä luultu tarvitsevensa mitään peljätä. Ainoastaan eräälle etäiselle paikalle oli vahtia asetettu; kaikki olivat uneen vaipuneet ja tulet olivat sammutetut; yhdessä teltissä vaan paloi kynttilä. Molemmat ystävät lähenivät sitä hiljaa ja paneusivat vatsalleen hiedikolle. Koska olivat pilkkopimeässä, he taisivat nähdä kenenkään heitä näkemättä.

-Kuunnellaanpa! sanoi nilkku; ehkäpä saamme tietää missä lapsi on.

Kolme miestä, arnauti-upseerien laatuun puettua, istui matoilla pöydän[31] ympärillä, jolle kahvia oli asetettuna, pitkällä piipuilla tupakoiden. Keskellä asetinta seisova lamppu levitti himeätä valoa heidän kasvoilleen. Kaikki kolme puhuivat hyvin vilkkaasti.

-Lemmon pahasti kävi! huudahti yksi upseereista; mitä olis kapteini sanonut jos joku olis hänelle ennustanut että hän oli antava kameelin-ajajan surmata hänet?

-Hassan veikkoseni, vastasi nuorin seurassa, yhden surma toisen leipä. Kun ei nyt kapteinia enää olekaan, päällikkyys tulee meille.

-Aivan oikein, Mohamed, vastasi Hassan, mutta kuka meistä saapi sen?

-Minä myön oikeuteni, sanoi nyt se joka ei vielä ollut puhunut ja kääntyi selin Abdallahiin. Sanotaan että nainen jonka kaappasimme on Egyptin pashan sukulainen. Antakaa minulle sulttaanitar niin menen kotiini Epiroon ja rupean rauhaan vanhoilla päivilläni. Harmaaparta, minun kaltaiseni, ei juuri paljon huoli naisista, mutta sheriffi taitaa ajatella aivan toisin. Hänen mielestään vanki on vähintäänkin viidensadan duron arvoinen.

-Hyväksytään, sanoi Hassan. Kara-Chitan,[32] minä luovutan sinulle osani.

-Sitäpä taas minä en tee, jatkoi Mohamed; minä olen viidenkolmatta vanha enkä myö naisia. Naiminen sulttaanittaren kanssa on minusta mieleen. Minulla ei olis ensinkään mitään sitä vastaan että tulisin pashan orpanaksi. Niin siis, minun osani päällikkyudessa siitä että saan prinsessan! Minulla on vielä hyvää aikaa tulla kapteiniksi.

-Asia sujua siis kaikkein eduksi, puuttui harmaaparta puheesen; yksi saa sapelin, toinen naisen, kolmas rahat.

-Menköön, sanoi Hassan. Minä tarjoan kaksituhatta duroa.

-Ja kuinka paljon Mohamed antaa minulle.

-Mohamed, sanoi nuori mies nauraen, lupaa kaikki mitä tahdot. Kun kukkarossa ei ole mitään muuta kuin toivo, hinnasta ei niin suurta lukua pidetä.

-Sinulla on musta tamma; minä otan sen.

-Vanha juutalainen! karjasi Mohamed; varo koskemasta minun hevoseeni, muuten lyön kallosi palasiksi.

-Siispä et saa sulttaanitartakaan, jatkoi harmaaparta.

-Ja kukapa minut voisi estää?

-Ompahan yksi joka ei ensinkään pelkää sinua, sanoi Kara-Chitan.

Näin sanottuaan meni teltin perälle, osotti vaatetta, joka jakoi sen kahteen osaan ja sanoi:

-Nainen on tuolla; tule ja ota se.

Mohamed paljasti tikarinsa; Hassan hyppäsi kilpailijain väliin, jotka purkivat uhkauksia ja herjauksia toisilleen, saamatta heitä asettumaan.

-He ovat meidän, kuiski nilkku Abdallahin korvaan. Minä menen houkuttelemaan heitä pois teltistä: ota sinä sillä aikaa lapsi, lähde menemään hänen ja hevosten kanssa ja odota minua päivään asti Punaisten kallioiden luona.

Hafiz konttasi vähän matkaa pitkin maata, kunnes tuli edimmäisten telttien luoksi, jolloin hän otti risukimppunsa esille ja varuisasti pisti ne sinne tänne telttivaatteen alle, jonka tehtyään hän sytytti tulikivi-langan, joka oli joka tukkuun kimitettynä.

Hassan oli viimein hyvillä sanoilla ja lupauksilla saanut nuot molemmat kumppanit leppymään; Kara-Chitan pisti tyytyväisen näköisenä vyöhönsä komean sapelin, jota Mohamed katseli halukkailla silmillä.

-Koska nyt olen maksanut sulttaanittaren, niin anna hänet minulle, sanoi nuori upseeri.

-Se on oikein, sanoi harmaaparta. Hän huusi vankia sisään. Poimutelma nostettiin ylös, ja hunnussa oleva, egyptiläiseen kaapuun puettu nainen astui sisään. Nuori arnauti läheni häntä ja sanoi äänellä, jota koetti tehdä niin suloiseksi kuin mahdollista:

-Ihana muukalainen, sodalla on oikeutensa; sinä et olekaan enää sheriffin, vaan minun. Minä olen maksanut sinut kullallani; minä olisin, jos olis tarvittu, maksanut sinut verelläni.

-Se on liika hinta, sanoi ilkamoinen ääni, joka pani Abdallahin ailahtamaan.

-Kauneudella ei olekaan hintaa, lisäsi Mohamed. Mitkähä tavarat vastaisivat sinun hemeäsi?

-Kahdessa kukkarossa olis kyllin, vastasi hunnussa oleva.

-Ihana tuntematon, vastasi Mohamed, niinpä ei sheriffi ajattele. Tiedän vissiin että oikeauskoisten ruhtinas antaisi puolet rikkauksistaan ollakseen minun sijassani ja ihanaa Egyptin naista näin lähellä.

-Jos karavaani viipymättä jatkaa kulkuaan, vastasi tuntematon, ihana Egyptin nainen huomenna on Taifissa.

-Kuka siis olet? kysyi Mohamed.

Vastauksen sijasta antoi tuntematon hunnun pudota ja näytti Kafurin mustat kasvot ja kiiltävät valkeat hampaat. Neekeri-tyttö oli niin kummallisen ja naurattavan näköinen, että harmaaparta arnauti ei jaksanut olla suureen nauruun purskahtamatta, josta hänen nuori asekumppaninsa vielä enemmän kiukustui.

-Voi sitä joka on ottanut luvakseen tehdä minusta pilkkaa! karjasi Mohamed, iskien hirvittävän silmäyksen Kara-Chitaniin; ennen tahi myöhemmin on hän sen maksava minulle; mutta sinä, pakana-koira, saat hetikohta palkkasi. Ja kokonansa vihan vimmoissa viritti hän pistoolin ja laukasi lasta kohti.

Neekerityttö horjahti ja kiljasi kivusta ja peljästyksestä. Samassa paukahti laukaus. Mohamed hoippui ja kaatui. Abdallah oli teltissä pistooli kädessä.

-Aseisin! kiljuivat upseerit ja kävivät vöihinsä käsin.

Samassa potkasi Kafur pöydän ja lampun kumoon. Abdallah tunsi vähäisen käden tarttuvan hänen käteensä ja vetävän häntä muassaan teltin perälle. Rientää naisten huoneeseen, nostaa siekale teltin vaatetta ylös oli helppo asia Kafurille, joka näytti näkevän pimeässäkin. Ulos päästyään otti Abdallah lapsen syliinsä ja riensi kiireimmän kautta pois erämaalle.

Upseerien huuto oli saattanut koko rosvojoukon liikkeelle; mutta telttiin hyömättyään he eivät nähneet siellä ketään.

-Ratsaille! komensi Hassan; ei kuolleena eikä elävänä se hurtta ole meistä pääsevä.

Yhtäkkiä putosi palava risukimppu pensaikkoon. Peljästyneet hevoset karkasivat lakeudelle; samassa kuului huuto: Valkea on irti! Leiri oli neljästä kohti ilmitulessa, jolla aikaa etäältä vartijoita ammuttiin.

-Eteenpäin, pojat! huusi kapteini, tämä on oikein järjestetty ryntäys; vihollinen on tuolla, eteenpäin!

Raajarikko makasi korva maata vasten; kuultuansa tultavan sinnepäin missä hän oli, mumisi hän: "Jumala on suuri, Abdallah on pelastunut," jonka perästä hän heittäysi tiheään pensaikkoon. Täällä oli hän piilossa kunnes arnautit olivat menneet hänen sivuitsensa, hyppäsi sitten erään eksyneen hevosen selkään ja painui erämaalle huolimatta luodeista joita hänen jälkeensä lähetettiin.

KAHDEKSASTOISTA LUKU.

Hopealehti.

Abdallah riensi takkansa kanssa kallion luoksi, jonne hän oli hevosensa liekaan pannut. Hän otti lapsen istumaan eteensä ja laski Hamaman, joka, toinen hevonen jäljessään, enemmän lensi kuin laukkasi, mieltänsä myöten menemään. Tunti kului ennenkuin Jussufin poika tohti kuunnella mitä takaa kuuluisi; levollisempana jota edemmä eteni, heikensi hän vihdoin vauhtia, kokien samalla tähden-valoisessa yössä tutkia missä hän oli, etsiäkseen yhdyntäpaikkaa, jonka eno oli määrännyt.

Tämän lentävän ratsastuksen aikana oli Kafur ollut hiljaa ja liikkumatta, ainoastaan likistäynyt lähemmä Abdallahta. Ymmärtäessään ettei enää vaaraa ollut, sanoi hän matalalla äänellä pelastajalleen:

-Sinäkö myös olit siis vankina?

-En ollut, Jumalan kiitos, vastasi Abdallah.

-Minkätähden lähdit siis juuri vihollistesi keskelle?

-Minkätähdenkö? sanoi Jussufin poika, hymysuin; tietysti sinua pelastamaan.

Vastaus hämmästytti Kafuria. Hän mietti vähän aikaa; sitten kysyi hän:

-Minkätähden tahdoit minut pelastaa?

-Sentähden että olit uskottu minun hoitooni.

-Pidä minua aina luonasi, Abdallah; ei kukaan suojele minua niin hyvästi kuin sinä.

-Minä en ole herrasi, vastasi nuori päällikkö, sinä olet Leilan oma.

Kafur huokasi eikä virkkanut enää mitään. Punaisten kallioiden luoksi tultuansa otti Abdallah lasta vyötäisistä, nostaakseen häntä maahan. Neekerityttö päästi kiljauksen, jonka hän kuitenkin heti estyi. "Ei se ole mitään," sanoi hän; "minulla on haava," ja ojensi Abdallahille verta vuotavan käsivartensa. Luoti oli hiipaissut olkaa ja reväissyt lihaa. Abdallah tutki haavan, pesi ja satoi sen. Kafur katseli häntä hämmästyksellä.

-Minkätähden hoidat minua kun en kumminkaan ole sinun omasi? kysyi hän.

-Vaiti, pakana, sinä et tiedä sanoja totuuden kirjassa: "Palvele Jumalata eikä ketään paitse häntä. Ole hyvä isällesi ja äitillesi, omaisillesi, isättömille ja äitittömille, köyhille, lähimmäiselle joka on sinun omaa vertasi ja

lähimmäiselle, joka on muukalainen sinulle, matkakumppanillesi, matkustavalle, orjalle jota kätesi omistaa; Jumala ei rakasta ylpeyttä eikä turhamielisyyttä eikä ahneutta."

-Se, mitä sanot, on kaunista, sanoi Kafur, se on suuri Jumala, joka sen on sanonut.

-Ole vaiti ja nuku, keskeytti hänen nuori päällikkö, meillä on huomenna pitkä matka edessämme, ja sinä tarvitset levähtää.

Vielä puhuissansa otti Abdallah lapsen polvilleen, kääri hänet mekkoonsa ja antoi hänen nojata päänsä hänen oikealle käsivarrelleen. Kafur nukkui kohta, mutta hänen unensa oli levoton ja hän puhui unissaan. Abdallah tunsu hänen sydämensä ankarasti tykyttävän. Vähitellen tyttö levostui ja viimein hänen hengityksensä tuskin kuuluikaan. Soturi tuuditti hiljaa tätä lasta, jonka sotaonni oli hänelle päiväkauden ajaksi antanut; katsellessaan tätä surkeata olentoa, ajatteli hän häntä, joka oli kärsinyt niin paljon hänen tähtensä, -äitiänsä ja ainoastaan häntä.

Näin istui hän kunnes yö oli melkein kulunut, outoa rauhallisuutta nauttien. Yltympärinsä vallitsi sikeä hiljaisuus: maassa ei löyhäystäkään, ei risahustakaan, taivaalla ei muuta liikuntaa kuin tuo loistava sotalauma, joka niin monina vuosisatoina on totellut iankaikkisen hallitsijan käskyä.

Tämä täydellinen rauhallisuus virkisti Abdallahin mieltä; se sai hänet unhottaneeksi sekä eilispäivän vaarat että huomispäivän huolet.

Päivän koitto oli tuskin vielä nähtävänä himmeästä juomusta taivaanrannalla, kun jo kuultiin shakaalin etäällä ulvovan. Äänen kolmasti kuultuaan Abdallah alkoi kertoa sitä. Hänelle vastattiin, ja heti sen jälkeen seisautui puhkava hevonen kallion eteen: Hafiz oli pelastunut.

-Me olemme tehneet kuin kunnon miehet, poikaseni, sanoi hän nauraen; voitto on meidän; minä olen savulla karkoittanut heidät kuin rotat. Mutta heti ratsaille! Me emme saa odottaa meitämme Taifissa.

Purppurainen loisto valaisi itäistä taivaanranta; Abdallah levitti rukousmaton ja molemmat beduiinit kiittivät, kasvot Mekkaan päin käännettyt, kaikkivaltiaasta, joka oli pelastanut heidät vaarasta.

-Abdallah, sanoi Kafur, heittäytten polvilleen pelastajansa eteen, sinä olet minun Jumalani, sinua kumarran ja palvelen.

-Vaiti, onneton, huusi Jussufin poika. Jumalata ei ole paitse Jumala, -se iankaikkinen, ainoa, verraton, häntä ainoata sinun tulee kunnioittaa ja palvella.

-Sinun Jumalasi olkoon siis minunkin Jumalani, sanoi Kafur; en tahdo enää tietää jumalasta joka jättää minut yksinäni.

-Sinun jumalasi, sanoi Abdallah, on sokea, kuuro ja mykkä; tottapa se lienee joku puupölikkä, joka lahoo siellä kaukana Magreb'issa.

-Ei, keskeytti hänet lapsi, minulla on Jumalani muassani ja se jätti minut yksinäni. Kas tässä, sanoi hän, kiskaisten sulkatupsun tukastaan; ota se ja paiskaa mokoma palasiksi, minä kiroon sitä.

-Onko tämä höyhenvihko sinun jumalasi, kysyi vanhus nauraen.

-On, vastasi lapsi, se on se jumala, jonka äitini antoi minulle myötyänsä minut. Katsokaapa kuinka kaunis se on!

Ja hän kiskoi höyhenet erilleen, jotka kiroten nakkasi maahan ja tallasi jalkainsa alle, ja otti niiden seasta vähäisen hopealevyn, jonka ojensi Jussufin pojalle.

-Eno! kiljasi tämä kokonansa ihastuksissaan. Katsopa mitä Magreb lähettää meille. Jumala lähettää meille nelilehtisen apilan hopealehden. Eno, sinä olet pelastanut minut. Jumalalle olkoon kiitos ja kunnia!

Ja molemmat ystävät syleilivät, ilonsa innoissa, lasta, joka, ymmärtämättä syytä heidän hyväilemisiinsä, katseli heitä itkusilmin, sekä hämmästyksissään että iloissaan tuntemasta hänensä rakastetuksi.

YHDEKSÄSTOISTA LUKU.

Salaisuus.

Oli jo ilta kun molemmat ystävät saivat näkyviinsä karavaanin, joka luikerteli kuin suunnaton käärme ilmanrannalla. Viimeiset auringon säteet kultasivat Taifin valkoisia huoneita, jotka kiilsivät puutarhain seasta kuin eglantiiniruusut vihriässä pensaikossa. Hiedan ylivalta oli loppunut, vaara voitettu ja matka kuljettu. Taifin näkyessä valtasi haikea mielikarvaus Abdallahin. Levotonna, kokonansa surun valloissa, hän vaan ajatteli yhtä asiata, sitä että Leila oli häneltä menneenä. Beduiinit tervehtivät kauas kaikuvilla ilohuudoilla tovereitansa. Omar kävi erinomaisella herttaisuudella syliksi veljeensä, mutta Abdallah pysyi välinpitämättömänä kaikille noille ystävyiden osoituksille. Ainoastaan Kafurista näytti häntä huolettavan. Tyttö-raukka oli heittänyt pelastajansa syliin; ei mikään voinut häntä siitä eroittaa. Tehdäkseen lopun tästä näytelmästä täytyi Abdallahin kovalla äänellä käskää häntä menemään emäntänsä luoksi. Tyttö meni, katkerasti itkien. Jussufin poika katsoi kauan hänen jälkeensä; hän oli katkaissut viimeisen siteen mikä häntä yhdisti Leilan kanssa.

Kafur läheni palankiinia kun Omar huudahti hänelle, kohottaen hänen nähtäväkseen kahta esinettä joita hän piti kädessään.

-Tule tänne, saatanan tytär, sanoi hän puoleksi pilkallisella, puoleksi uhkaavalla äänellä. Tiedätkö mikä on eroitus tämän kepin ja tämän viisikertaisen helminauhan välillä?

--Sama eroitus kuin sinun ja veljesi välillä, vastasi neekerityttö. Toinen on kaunis ja komea kuin taivaankaari, toisesta ei ole muuksi kuin perikadon liekille poltto-aineksi.

-Sinä olet sutkasanainen kuin isäsi, vastasi Omar maltillisesti; siispä sinun ei ole vaikea valita. Tahdotko helminauhan?

-Tietystipä tahdon, vastasi lapsi kiiluvain silmin; mitä pitää minun tehdä?

-Jotain hyvin helppoa. Tunnin perästä tämän jälkeen sinä olet haaremissa; siellä halutaan nähdä sinua; ei mikään ole sinulle helpompaa kuin pyrkiä ja mennä Sheriffin puolison, sulttaanitar Fatiman luoksi. Kerro hänelle sana sanalta mitä nyt sanon sinulle, niin kaularihma on sinun omasi.

-Anna tänne, sanoi Kafur ojentaen kättänsä, kuuntelen mitä sanot.

-Tultuasi sulttaanittaren eteen ja saatuasi apinanaamallas ja kissamaisilla irveilläsi hänet nauramaan, sano hänelle ihan hiljaa: "Valtijatar, sana eräältä ystävältä." Hän on kuuleva sinua, ja sinä lausut hänelle silloin seuraavat sanat:

"Toukokuu, uusi kuukausi lähestyy. Jos et tahdo häntä häiritsemään öidesi lepoa, niin pidätä aurinkoa kaksoisten merkissä. Rukoile, vannota, komenna. Ota vaalilauseeksi: 'Rakkaus on kuin hulluus, kaikki sille anteeksi annetaan'."

-Sano viimeinen lause vielä kerran, sanoi Kafur. -Hyvä, nyt muistan sen: "Rakkaus on kuin hulluus, kaikki sille anteeksi annetaan." Sulttaanitar on saapa kuulla sanasi. Vielä sananen: Eihän nuot sanat veljeäsi mitenkään vahingoittane?

-Ei vähintäkään, vastasi Mansurin poika, kokien salata hymyilemistään. Tämä asia ei koske Abdallahiin vähintäkään; hänellä ei ole mitään vaaraa, ja jos olisikin, niin nuot sanat hänet pelastaisivatkin. Jää hyvästi! Älä puhu kellekään mitä nyt olen sanonut sinulle. Jos olet minulle kuuliainen, saat luottaa anteliaisuuteeni.

-Daadeli on kypsä, lisäsi hän itsekseen, kuka sen saapi? Niin olen siis vihdoon päässyt tuosta kauniista Abdallahista; nyt on sulttaanittaren luulevaisuutta yllytettävä ja sheriffin kiusoja lisättävä. Leikki on vaarallinen, mutta, maksakoon mitä maksaa, Leila on saatava haaremista pois, ja kun hän kerta on saatu sen porteista ulos, hän on minun.

Kafur, palattuansa valtijattarensa luoksi, hämmästyi nähdessään hänet kalpeana ja kuihtuneena, kuume silmissä.

-Kuinka on laitasi? sanoi lapsi; sinä itket onnesi juuri alkaessa. Sinä saat neljä nais-orjaa palvelijaksesi; sinulle annetaan silkki- ja samettinenkin, kashmirivöitä, kullalla ja helmillä kirjailtuja tohveleita; sinä saat kantaa emalli-kaulanauhoja, timanttisia korvahelukoita ja rannerenkaita rubiineista ja safiireista. Mitä saattaa nainen enempää haluta? Lähtiessämme Egyptistä sinä tunsit itses onnelliseksi saamasta tulla tänne. Mistä se tulee että nyt näin olet muuttunut?

-Sinä et voi ymmärtää minua, sanoi Leila heikolla äänellä; sinä olet vaan lapsi vielä.

-Minä en ole enää lapsi, valttijattareni, vastasi neekerityttö; minä olen kohta kaksitoista vuotias; minuun saatat luottaa.

-Oi, Kafur-rukka, huoahdi egyptiläis-nainen, jos et tahdo antaa sydäntäs kellekään, niin pidä silmäs visusti ummessa. Minkätähden piti

minun tulla näkemään tuon kauniin nuorukaisen! Ellei häntä olis ollut, minä olisin ilolla astunut haaremin muurien sisälle. Nyt sitä vastoin minä tulen siellä olemaan kuollut elävien keskellä.

-Siis rakastat Abdallahta? kysyi lapsi, jonka mieltä tämä salaisuus syvästi liikutti.

-Josko rakastan häntä! Luuletko saatettavan nähdä häntä häneen rakastumatta? Onko paratiisissakaan ihanampia kasvoja kuin hänen ovat? Hänen silmänsä on niin leppoisa, hänen äänensä niin suloinen, hänen paljas nimensä on hyvä hajahus. Josko rakastan häntä! Vaivoissani sydämeni elää hänessä yksistänsä, nukkuissani se valvoo ja hiutuu rakkaudesta. Oi, jos olisin teltissä syntynyt ja tuo beduiini olisi veljeni! Minä menisin hänen luoksensa, minä heittäytyisin hänen syliinsä ja hän ei ylenkatsoisi minua.

-Mene hänen kanssansa. Minä menen ja sanon hänelle että hän ottais sinut kanssansa.

-Mitä ajattelet? Minä olen orja, minulla on valtija. Ja ilmankin luuletko Abdallahin rikkovan sanaansa? Juuri hän on sitoutunut viemään minut sheriffille; tahdotko että hän rikkois lupauksensa?

-Sano siis Sheriffille, että hän antaa sinut Abdallahille puolisoiksi.

-Et tiedä mitä sanot, mieletön tyttö. Mokoma pyyntö olis kuolemantuomio meille kaikille.

Kafur istui miettimään ja kertoi hiljaa itsekseen Omarin hänen vietäväkseen antamaa sanomaa. Sitten katsahti hän yhtäkkiä Leilaan ja sanoi:

-Valtijatar, jos sinusta tulee Abdallahin vaimo ja hän vie sinut muassaan telttiinsä, otatko minua luoksesi?

-Iäksi päiväksi, lapseni. Sinä et tule koskaan eroamaan minusta.

-Kaikenko ikäni saan siis olla sinun ja Abdallahin orja?

-Niin, mutta mitäpä tuota kysytkään?

-Vanno että otat minut luoksesi, jatkoi Kafur juhlallisella äänellä, ja anna minun pitää huoli muusta. Älä kysele, älä pudistele noin epäilevästi päätäsi. Sinäkö tohtisit vanhoa. Aiotko ajaa minut pois vai myödäkö minut?

-En, en millään muotoa. Jos Jumalan tahdo on että minä tulen hänen puolisooseen jota minä rakastan kuin omaa sieluani, niin sinä tulet aina olemaan meillä. Minä vannon sen Jumalan, lempeän, laupiaan, maailmoiden vallitsijan nimessä...

-Valtijatar, minä olen vaan tietämätön pakana; vanho se vaan Abdallah Jumalan kautta.

Juuri näitä puhuessaan nämät kaksi ystävää astuivat haaremiin, jossa lukuisa naislauma otti heitä vastaan. Kafur hyppäsi, alinomaan nauraen, palankiinista alas ja juoksi muutamaan isoon, komeasti valaistuun saliin, jossa pöydät oli täynnä hopeamaljoja ja kukkia. Leila valitti väsymystä ja syrjäysi huoneesensa, saadakseen siellä laskea kyynelensä valloillensa. Tehoton lääke taudille joka ei tahdo parata! "Joka hurmaa hänensä viinillä," sanoo Shirazin viisas, "herää keskellä yötä; mutta joka hurmaa hänen rakkaudella ei herää ennen kuin ylösnousemisen aamuna."

KAHDESKYMMENES LUKU.

Ketun kärsiväisyys.

Abdallah tahtoi jo samana iltana lähteä kotimatalle, Hafiz oli yhtä kiihkoinen. Hän ajatteli että sisarenpoika pakenemalla erämaahan pääsisi levottomuudestaan ja murheestaan. Mutta sheriffi oli antanut tietää, että hän seuraavana päivänä oli ottava karavaanien päällysmiehet puheille. Tämä oli kunnian osoitus, jota ei juuri käynyt poistaminen.

Mentiin siis ajoissa palatsiin. Kartano vilisi beduiinia sinisissä mekoissa, tulipunainen käärelakki päässä. Jokainen tahtoi kätellä urhoollista Abdallahta ja viisasta Hafizia, Omar puheli hiljaa raajarikon kanssa. Ensi kerran valitti egyptiläinen matkan vaarallisuutta, ensi kerran moitti hän sheriffiä että tämä oli pannut niin monta urhoollista varman kuoleman alttiiksi. Hafiz hyväksyi nämät sanat ja myöntyi hänen ajatusjuoksuunsa mielihartaudella, joka ihastutti Mansurin poikaa.

Mustat orjat veivät kunniatervehtijät saliin, jonka lattia oli peitetty kalliilla matoilla ja jossa sohvia, vihriällä, kultakirjaisella silkkivaatteella peitettyjä, oli yltympärinsä pitkin seiniä. Nämät kumminkin olivat paljaat; niiden ainoa koristus oli kaunis turkkilainen sapeli, topaaseilla ja rubiineilla runsaasti tilkoitettu. Se oli lahja sulttaanilta. Omar tätä huomautti raajarikolle, joka, vaikka alinomaa jupisi tätä terveisillä käyntiä vastaan, jota hän sanoi heikkoudeksi, yhtäkaikki kumarsi yhtä syvälle kuin muutkin oikeauskoisten valtijalle. Sittenkun sheriffi oli vastaanottanut koko lauman tervehdykset, taputti hän käsiään ja samassa tarjottiin vieraille kahvia ja piippuja. Beduiinit istuivat lattialle ja alkoivat tupakoida, sanaakaan virkkamatta. Abdallah hypähti: hän oli palvelijain joukossa, jotka odottivat herransa käskyjä, havainnut Kafurin, joka oli nostanut kätensä kaulalleen. Abdallahilleko vai kenelle oli lapsi antanut tämän merkin? Kas siinä jotain, jota hänen oli mahdoton ymmärtää. Ei kukaan nostanut silmiään ylös, saatikka sitten Omar.

Profeetan jälkeläinen näytti vajonneen syviin miettimyksiin. Hän oli komean näköinen vanhus: harmaa parta, iso nenä, raukeat silmät tekivät hänet majesteetillisen näköiseksi. Iso käärelakki, sininen kauhtana kashmirista mitä hienoimmasta, kullalla kirjailtu purppurapunainen vyö, jossa kalliilla kivillä runsaasti tilkoitettu väkipuukko välkkyi, enensivät

vielä enemmän arvoisuutta hänen näössänsä. Oikeastaan oli sheriffi niitä viisaita miehiä, jotka vaan ajattelevat omaa puoltansa. Hillitsemätön, vieläpä hurjakin, jos häiritsi häntä hänen tyvenessä rauhassaan, hän oli mitä lempeämpiä ihmisiä, kun vaan ei tehty hänelle haittaa hänen intohimoissaan eli tottumuksissaan. Valta ei ollut häntä pilannut; hän kuunteli mielellään totuutta, kun tämä ei koskenut häneen itseensä ja kärsi valittamatta valheita mitä julkeimpia liukastelijoiltaan ja orjiltaan. Hän oli lahjoitettu tarkalla taiteen-tunnolla, suosi suuresti runoilijoita ja sadunkertoja ja oli itsekin sievä runoilija. Hänen ainoa heikkoutensa, heikkous hänen iälleen varsin luonnollinen, oli hänen tarpeensa tuntea hänensä rakastetuksi. Juuri tämän salaisuuden nojassa, jonka ihana Fatima jo ensi päivänä oli keksinyt, oli sama Fatima tehnyt herransa kuuliaisimmaksi orjaksensa. Hän pakoitti hänet täyttämään kaikkia hänen mielikuvatuksiaan, alinomaa tyrkyttäen häneen, että naisen juonet ovat paras todistus hänen rakkaudestaan. Kuudenkymmenen vuoden iällä on mukavampi uskoa kuin torata; sheriffi antoi myöten välttääkseen myrskyä, onnellista onnellisempi, kun se maksettiin hänelle hyväilemisellä. Muuten ei tänäpäni ollutkaan pilveä taivaanrannalla näkynyt; oikeauskoisten esimies oli mitä iloisimmalla tuulella; hän hymyili kuljetellessaan sormiaan pitkän partansa kautta; olisi luullut näkevänsä vastikään heränneen joka kokee pidätellä jotain autuaallista, katoamaisillaan olevaa unennäköä.

Sittenkun toinen piippu oli poltettu, otti sheriffi puhuakseen ja kiitteli sanoilla valituimmilla beduiineja ja Omaria heidän käynnistään hänen luonansa ja heidän avustaan. Sen sijaan että olis kiittänyt tästä hyvántahtoisuudesta, nousi Mansurin poika ylös ja heittäysi kuin säikähtynyt pahantekijä sheriffin jalkain eteen, joita syleili ja suuteli.

-Poika Ali'n ja Hassan'in, sanoi hän nyyhkytysten keskeyttämällä äänellä, minä tiedän minkä se orja ansaitsee, joka on ollut niin onneton, että on vilpistellyt herransa luottamukselle. Minä tiedän rikokseni ja odotan valittamatta sitä rangaistusta, jonka hurskautesi määrää.

-Nouse ylös, sanoi sheriffi ystävällisellä äänellä. Mikä on kirjoitettuna se on kirjoitettuna. Jumala antaa onnen ja onnettomuuden vaihetella ihmisten seassa, tullakseen tuntemaan oikeauskoiset ja heistä valitakseen todistajansa. Mitä tulee siihen häväistykseen, jonka nuot katalat ovat minulle tehneet, minä kyllä tiedän valita koston päivän ja hetken. Kärsiväisyyttä! Kärsiväisyydellä kaikkea saadaan aikaan.

-Ah! jatkoi Mansurin poika, yhä polvistuneena pysyen, päällekkarkaus ei ole mitään, jos asia olis siihen jäänyt; veljeni Abdallah ja hänen urheat beduiininsa ajoivat petturit pakoon. Mutta meidät hätäytettiin, naisorja on muutamia silmänräpäyksiä ollut vihollisten käsissä, nuot ihmiset, joilla ei ole uskoa eikä kunniaa, kiskoivat häneltä hunnun pois, ja tämä kaunotar, jonka olis pitänyt olla pyhä kaikille, on tullut häväistyksi mahdottomilla silmäyksillä.

-Siinä kyllä! keskeytti hänet sheriffi, jonka mielestä tuo kertomus silminnähtävästi oli paha. Huolen kunniastani pidän minä yksinäni. Kärsiväisyyttä!

-Kärsiväisyyttä! huudahti raajarikko; aivan samaa sanoi kettu joka tekeysi kuolleeksi.

-Mitä siis kettu sanoi? kysyi sheriffi, iskien tuimasti silmänsä Hafiziin, joka kuitenkin näytti tuntevan jotain kokonaan muuta kuin pelkoa.

-Oli kettu joka alkoi vanhata. Hän oli heittänyt metsänkäynnin ja seikkailukset siksensä, hiipiäkseen joka ilta lähellä hänen luolaansa olevaan kanapihaan. Siellä eli hän nyt hiettä ja vaivatta. Sattuipa kerran ettei hän muistanutkaan lähteä kanapihasta aikanaan, vaan viipyi siellä tavallista pitempään, ja kun hän viimein tahtoi kotiinsa palata, oli aurinko jo ylhäällä ja ihmiset töissä. Päästä kotiin ei ollut helppo asia, ja ettei rohkeilisi silminnähtävälle vaaralle, keksi kettu sen keinon, että heittäisi pitkäkseen tien viereen, kuolleeksi mukamas. "Kärsiväisyyttä!" sanoi hän; "siinä on pelastukseni."

Ensimmäinen ketun sivuitse kulkeva ei huolinut hänestä mitään. Toinen vierähytti häntä jalallaan, visseytyäkseen ettei hänessä henkeä ollut; kolmas oli lapsi, joka huvikseen nykki häneltä viiksiä irti.

- "Kärsiväisyyttä!" sanoi repo, "tuo lapsi ei tiedä mitä tekee; ei se tahallaan minua loukkaa; parempi siis kärsiä vähän ajan kiusa kuin panna henkensä alttiiksi."

Sitten tuli metsänkävijä pyssy olalla.

- "Tuon elävän kypälä," sanoi hän, "on hyvä välikappale kynsi-ajosta vastaan." Ja hän otti puukkonsa.

"Kärsiväisyyttä," sanoi kettu, "parempi on elää kolmin jaloin kuin kuolla nelin." Ja hän antoi leikata kypälänsä, äännättämättäkään.

Lopuksi tuli nainen kävellen, lapsi sylissä.

- "Tuonpa elävän hampaista," sanoi hän, "saan minä kaulanauhan, joka varjelee pikku poikani pahalta silmältä."

-Tuon jutun tunnen jo ennestään, puuttui sheriffi puheeseen; äitin kumartuessa alas, kettu purasi häntä kasvoihin.

-Niin ei minun juttuni sano, vastasi Hafiz vakavasti; kun kerta on ruvettu keskustelemaan sielunsa kanssa, niin ei tietä minne asti mennäänkään. Kettu antoi ottaa hampaansa, yhä vaan matkien: "Kärsiväisyyttä, kärsiväisyyttä!" kunnes tuli varas ja kisko pois hänen sydämensä. Nyt vasta, vaan myöhään, kettu huomasi että varmin kaikista vaaroista on kärsiväisyys.

-Alanpa sitä jo uskoakin, sanoi sheriffi, sittenkun eräs beduiini on rohjennut tulla tänne minun palatsiini, latelemaan minulle tuhmia juttujansa. Ei muu kuin raaka häränpaimen saata olla anteeksi heittämistäni ymmärtämättä ja palkita hyvyttäni loukkauksilla. Jos karavaani keskellä päivää on hätäytetty luotettavalla paikalla, jonka kautta kaikki kauppiat matkustavat, kenenkä on syy, ellei niiden, jotka ovat valinneet johtajakseen lapsen, jota sääliväisyydestä säästän. Kahdentoista aseilla varustetun ja uskaliaan beni-ameurin käy matkustaminen minkä kautta hyvänsä erämaassa, tohtimatta kenenkään heitä ahdistaa. Koska nyt arnautit saattivat hätäyttää teidät, niin tottapa teille oli paula viritetty, ja te menitte siihen, joko ymmärtämättömyydestä tahi petoksen johdosta.

-Oikeauskoisten vallitsija, huudahti Mansurin poika, rukoilevasti ojentaen kätensä häntä kohti. Siinäpä juuri vikani on. Kun minä karavaanin johtajaksi valitsin veljeni ja ystäväni, minun olis pitänyt muistaa että intohimo meidän iällämme tekee meidät sokeiksi. Sattumus on meidät turmaan syössyt. Heti matkalle tänne lähdettyämme sai tämä meidän nuori päällikkömme sattumuksesta nähdä nais-orjan kasvot, ja tämä näkemä on kokonansa vienyt häneltä pään ja saattanut hänen unhottamaan kaiken varovaisuuden.

-Mitä kuulen? karjasi sheriffi vihasta säihkyvin silmin. Niinkö käskyjäni totellaan? Siinäkö kunnioitus, johon ollaan minulle velkapää? Voi sitä rohkeata, joka julkenee minusta leikkiä tehdä! Kylläpä nähdään suvaitsenko loukkauksia. Sinä, kauppias, tulet rangaistavaksi varomattomuudestasi, ja sinä, nuorukainen, saat kärsiä julkeudestasi.

Näin sanottuaan käski oikeauskoisten vallitsija neekerin luoksensa, jolla oli iso sapeli vyöllä, osoitti Omaria ja Abdallahta ja liikahutti kättänsä vaakasuoraan. Tämä oli kuolemantuomio.

Beduiinit katsoivat hämmästyneinä toisiinsa, mutta ei yksikään, eipä Hafizikaan, rohjennut nousta profeetan jälkeläistä vastustamaan. Omar

vastaanotti tuomionsa kalpenematta; hän katsahdelti ympärilleen ikäänkuin apua joltain anoen, ja kohottaen kättänsä antoi hän merkin neekerityölle, joka ei kuitenkaan näkynyt sitä ymmärtävän. Mansurin poika rypisti vihoissaan kulmiansa: -Kirottu olkoon se dervishi, jupisi hän. Olisiko hän totta sanonut? Onko luottamukseni tähän beduiiniin minut turmaan syöksevä? Olisinko rakastanut tuota mieletöntä enemmän kuin luulinkaan.

Abdallah katseli teloittajaa ylpeästi hymyillen.

-Poika-raukka, sanoi Hafiz, syleillen sisarenpoikaansa, minä olen syynä sinun kuolemaasi.

-Ei, isä, vastasi nuorukainen, se on Jumala, joka antaa elämän ja kuoleman. Käy hänen tahtonsa alaiseksi ja lohduta äitiäni. Älä surkuttele minua: kuolema on minulle nyt suurempi-arvoinen kuin elämä.

Sitten kääntyi hän Omarin puoleen, joka alinomaa piti silmiään neekerityttöön luotuina, ja sanoi, ojentaen hänelle kätensä:

-Anna minulle anteeksi, veljeni, hänen tähtensä, joka on holhonut lapsuuttasi.

Abdallah teki sitten kunnioittavan kumarruksen oikeauskoisten vallitsijalle ja lähti teloittajan mukaan.

-Seisahdu! huusi Kafur, joka nyt juoksi esiin ja heittäysi sheriffin jalkain juurelle. Minäpä olenkin syypää; minä tempasin hunnun valtiattareltani. Surmaa minut, mutta säästä Abdallahta.

-Aja ulos tuo koira, sanoi sheriffi, ja kurita sitä kunnes on vaiti.

-Armoa! huusi lapsi, jota nekeri nyt lähti viemään, armoa! ja kiskausi hurjalla ponnistuksella orjan käsistä, jättäen samassa siekaleen leningistään hänen käsiinsä. Laupiutta! nyyhkytti hän, syleillen sheriffin polvia, joka törkeästi sysäsi hänet takaperin. Laupiutta, herra! Abdallah on syytön, hän ei ole syyllinen. Yhtäkkiä näki hän Omarin rypistetyn otsan. Tästä näkemästä näytti jotain juolahtavan hänen mieleensä. Hän nousi ylös, ojensi kätensä ruhtinasta kohti ja sanoi:

-Älä ole julma. Muista että rakkauden on sama laita kuin hulluuden: sille annetaan kaikkea anteeksi.

-Maltapa! huusi sheriffi teloittajalle. Tuopa on tosiaankin kummallista, ajatteli hän; nuothan ovat aivan samat sanat jotka Fatima useampia kertoja sanoi minulle tänä aamuna ja joita minun oli mahdoton saada häntä selittämään... Tule tänne, lapsi, sanoi hän Kafurille, suopealla äänellä: keneltä ovat nuo sanat? Tiedätkö?

-Tiedän, sanoi neekerityttö; ne ovat suusta, josta vaan lohdutusta ja lempeyttä lähtee.

-Tiedätkö niiden merkitystä?

-Tiedän, vastasi Kafur, joka vapisi puhuessaan. Niitä sanoja ei ole Abdallah ikänään kuullut lausuttavan, mutta Omar ne tietää; kysy häneltä, hän selittää sinulle kaikkityyni.

-Ah, vallitsija, sanoi Omar, kontaten sheriffin jalkain eteen ja puhutellen häntä matalalla äänellä: lapsi on oikeassa. Minä tunnen hyvin hyvästi nuot sanat; nepä ovatkin olleet syynä minun erhetykseeni; kenties on niissä minun puolustuksenikin. Kukapa voinee luulevaisen silmiä peittää? Kun lähetit minua käskemään, asiasi aavistettiin; tuskin olin lähtenyt palatsista ennenkuin jo väkisin otettiin minulta mieletön lupaus, jonka olen uskollisesti kyllä täyttänyt. Minä laitoin tahallani niin, että naisorja nähtäisiin, niinkuin minulle oli käsketty. Taisinko vastustaa tahtoa, jota rakkautesi suojelee? Onnellinen se, joka voi vaikuttaa semmoisen hellyyden! Eikö onnellisuus tekis häntä anteeksi antavaiseksi?

Näitä hävyttömiä valheita ladellessaan, tutki Mansurin poika tarkasti sheriffin kasvonjuonteita, jotka olivat palanneet tavalliseen tyyneyteensä. Omar muutti nyt menetyslaatunsa. Hän ei enää rukoillutkaan tuota ukkoa, jolla oli elämä ja kuolema vallassaan. Varmana siitä että ukko oli hänen vallassaan, alkoi hän yli kaiken määrän imarrella häntä ja hänen onnistui viimein hyvin mietityillä sanoillaan saada hänen vihansa viimeinenkin kuohu asettumaan.

-Nouse ylös, minä annan sinulle anteeksi, sanoi sheriffi viimein; minä annan tuolle ylpeälle beduiinillekin joka rohkeilee minulle vielä teloittajan sapelinkin alla. Minä olen näyttänyt etten minä ketään pelkää ja että tiedän rangaista sitä, joka minua loukkaa; siinä kyllä; minä säästän uskollisteni verta parempaan tilaan. Nuori mies, lisäsi hän, hymysuin ja luottamuksella katsellen Abdallahta, muista että elämäsi tästä lähtiin on minulle kuuluva; minä luotan sinuun, kun tulee aika kostaa meidän yhteisesti kärsimämme häväistys, ja minä luotan myöskin ystäviisi.

Vastauksen sijasta kävi Jussufin poika sheriffiä käteen ja suuteli sitä syvästi hetyneenä, jonka ohessa Hafiz isolla äänellä laski kiitollisuutensa ja ilonsa valloilleen.

-Tule tänne sinä yön tytär, sanoi oikeauskoisten vallitsija, viitaten Kafuria luoksensa; oliko siinä kaikki mitä sulttaanitar sanoi sinulle?

-Ei, vastasi neekerityttö rohkeasti, ruveten salamielisen näköiseksi; sulttaanitar sanoi minulle vielä, että jos antaisit hänelle anteeksi hänen mielettömän rakkautensa, hänen täytyy saada todiste hellyydestäsi.

-Puhu, sanoi vanhus; mitäpä saatan kieltää katalalta, joka rakastaa minua aina hulluuteen asti!

-Sulttaanitar pelkää sinun hylkäävän hänen anomuksensa. Että kävisi myöntäminen mitä hän anoo, sanoo hän, siihen tarvitaan rakkautta yhtä suurta kuin hänen on.

-Puhu siis! jatkoi sheriffi; muuten saatat minut kuolemaan malttamattomuudesta.

-No niin, sanoi Kafur, älä tuota hänelle kilpailijaksi muukalaista, joka on häväisty arnautien ja beduiinien silmäyksillä.

-Eikö muuta kuin se? vastasi oikeauskoisten vallitsija hymysuin. Minäkö mokomain tapausten perästä ylentäisin luokseni tuon naisen, - en ikäpäivinäni! Hän tulee pysymään orjana ja päättämään päivänsä jossain haaremini syrjäpaikassa.

-Sitä sulttaanitar ei suinkaan tahdo; hän on luulevainen ja levoton. Mitä hän tahtoo on, että Leila luopuu palatsista eikä ilmoisna ikänä enää laske jalkaansa sen sisälle. Jospa puolisoni, sanoo hän, jospa sieluni suuresti rakastettu antais minulle viimeisen todistuksen rakkaudesta! Eikö saata hän antaa niiden, jotka ovat tuoneet tänne tuon katalan, pitää hänet? Beduiinien keskellä hänen tulee helppo päästä hänelle arvolliseen naimiseen, ja minä saan yksinäni rakastaa sieluni vallitsijaa.

-Kuinka heikkoja nuot naiset ovat! huudahti profeetan jälkeläinen. Koraani on totisesti oikeassa kun käskee meitä anteeksi antamaan, meitä, jotka olemme saaneet voiman ja ymmärryksen osaksemme. Tuo Fatiman luulevaisuus käy siis miltei hulluudeksi; minä häpeäisin itseäni, jos antaisin sille myöten; mutta minulle kelpaa näyttää hänelle, ettei mikään ole mahdotonta minun vallalleni eikä rakkaudelleni. Mene ja nouda tänne Leila ja sano sulttaanittarelle että hänen kilpailijansa luopuu haaremista eikä ikänä enää laske jalkaansa sen kynnyksen sisälle. Se on minun tahtoni. Minä odotan sitä toteltavaksi.

Sheriffi kääntyi nyt beduiinien puoleen ja sanoi koroitella äänellä:

-Ystäväni, minä otan teidät menetykseltäni tuomareiksi. Mitä tulee minun tehdä tuon egyptiläisen naisen kanssa, jonka olette tuoneet tänne? Kunnioituksesta itseäni kohtaan minä en saata ottaa häntä vaimoksi; kunnioituksesta pashaa kohtaan minä en saata pidättää häntä tänne orjaksi.

Kuulkaa siis mitä ehdotan: Jos teissä on joku joka tahtoo naida tämän muukalaisen, niin minä annan hänelle soveliaat myötäjäiset; jos ei, niin minä naitan hänet jollekin rikkaalle kauppiaille Mekassa tahi Medinassa.

-Jumala on suuri! huudahti Jussufin poika, ja kävi Hafizia käsivarteen. Emme tarvitsekaan enää hakea nelilehtistä apilata; hän on siellä, hän on minun, minä olen löytänyt onneni.

-Rohkeutta, poikani, sanoi raajarikko; sitä tarvitaan onnessakin. En luule, lisäsi hän, kääntyen sheriffin puoleen, että välttämättömästi täytyy mennä Mekkaan asti saamaan egyptiläistä naisorjaasi hyvästi naitetuksi. Jos hän ei tarvitse mitään muuta kuin puolisoa, niin on sinulla tässä mies joka ei suvun, ei tavaran eikä sydämen puolesta ole ketään halvempi.

-Vallitsija, sanoi Omar, syvään kumartaen sheriffille, minä en olis ikänäni rohjennut nostaa silmiäni minun hoitooni uskottua naista kohti, mutta koska asiat ovat muuttuneet ja sinä suvaitset sen, niin otan luvakseni anoa Leilaa vaimokseni. Hän on ollut pashan orjia, hän on lapsuudestaan tottunut haaremiin ylellisyyteen ja mukavuuksiin, hän on aina tähän asti uneksinut loistavaa tulevaisuutta. Kenpä tietää eikö teltti-elämä tulle tuntumaan hänestä kovin ankaralta ja vaivaloiselta; rikkaus on tarve naiselle, joka aina on elänyt palatsissa. Pyydän siis että viisaudessasi antaisit tuon muukalaisen sille meistä, joka tarjoaa suurimmat myötäjäiset; se tulee samalla olemaan viimeinen hyväntahtoisuuden osoitus hänelle, joka saa kiittää sinun hyvyyttäsi kaikesta.

-Se anomus on oikea, sanoi sheriffi; tuokoot tänne egyptiläis-naisen; astukoot vaatijat esiin, minä tahdon kuulla mitä he tarjoavat.

-Eno, sanoi Jussufin poika, minä olen hukassa.

-Jopa viimein, sanoi Omar, on Leila minun.

Kafur katseli molempia veljeksiä ja kiirehti haaremiin.

YHDESKOLMATTA LUKU.

Huutokauppa.

Sillä aikaa kun käytiin naisorjaa noutamassa, astui Hafiz Mansurin pojan luokse.

-Nuori mies, sanoi hän hänelle, kuule muutamia sanoja ukolta, jonka polvilla olet leikitellyt. Sanotaan että olet vielä rikkaampi kuin isäsi oli, että naiset kilpailevat sinun hymyilystäsi ja ettei ole kauppiasta Syriassa eikä Egyptissä sitä, joka ei katsois kunniakseen saada antaa sinulle tyttärensä. Ei ole siis mitään mikä estää sinua saamasta halusi tyydytetyksi. Abdallah sitä vastoin ei voi rakastaa useampaa kuin yhtä naista; hän on antanut sydämensä sille, jonka on pelastanut. Ole jalomielinen ja maksa tänä päivänä kiitollisuus-velkasi siten, että teet veljesi ja Haliman onnellisiksi.

-Veljeni, vastasi Omar, on itsekäs joka vaan ajattelee omaa itseään; olen jo kärsinyt enemmän kuin tarpeeksi hänen tähtensä. Hän tietää että minun täytyy saada se naisorja, maksakoon mitä maksaa, miksi siis rupeaa minun kanssani hangoittelemaan? Mitä hyvää hänellä siitä on, että minä joutavasti menetän satatuhatta piasteria. Parasta on että hän luopuu Leilasta, niin minä kenties unhotan, että hän tänäpäpä toistamiseen on saattanut henkeni vaaraan.

-Onneksesi olet moslemi, sanoi raajarikko; muuten olisimme tänä iltana opettaneet sinulle, että kaksi unssia lyijyä painaa enemmän kuin kaikki sinun kultasi. Mutta etpä vielä ole ennättänyt niin pitkälle kuin luulet; Jumalan avulla teemme kaikki sinun kavalat hankkeesi mitättömiksi.

Omar kohautti hartioitaan ja meni Leilaa kohtaamaan.

Tämä oli juuri saliin astumassa, kätkeytyä kaikkein silmiltä sillä avaralla kaapulla, jolla hän oli peitettyä, ja yhtäkaikki näytti Abdallah-parasta niinkuin tuon tiheän peitteen läpi tulinen silmäys tunkisi, jonka voimaa hän ei kestänyt. Kafur oli valtiattarensa muassa. Oliko hän puhutellut sulttaanitarta? Kukapa sen saattanee sanoa? Mutta hänellä oli kaulassaan helminauha ruusun-värisiä koralleja, jota varmaan ei ollut tehty ketään naisorjaa varten. Aina tuotuostakin nähtiin hänen juoksevan eräälle kalterilla varustetulle balkongille, ja siellä vaihtavan muutamia salaisia sanoja näkymättömäin hahmuin kanssa. Siellä oli haaremin kaikki naiset,

jotka olivat vilkkaasti ihanaan Leilaan mieltyneet ja hartaasti toivottivat onnea ylhäältä Jussufin pojalle.

Abdallah otti ensin puhuaksensa:

-Koko tavarani, sanoi hän, on lähteessä, jonka olen löytänyt ja puutarhassa, jonka olen aloittanut. Yhdessä isäni sota-aseiden ja opettamani hevosen kanssa siinä on ainoa omaisuuteni. Kaiken tämän tarjoan sinulle, Leila, jos tahdot vastaanottaa sieluni ja henkeni.

-Tuo kaikkiansakaan ei ole sadantuhannen piasterin arvoa, sanoi Omar kylmästi. Minulla on Taifissa pomeranssipuutarha, jossa sheriffi toisinaan on hyvä ja nauttii kahvia tykönäni; siinä puutarhassa on enempi kuin kahdensadan tuhannen piasterin arvo; sen tarjoan Leilalle vakuudeksi yhtä suuresta summasta hohtokivissä.

-Hohtokivissä! sanoi raajarikko; jos ei muu ole kysymyksenä, niin sisareni pojalla on yhtä kalliita kuin ikään sinulla. Katsopas tässä lipasta, joka käy kappaleen matkaa edelle sinun kauniista lupauksistasi.

Kaikkein hämmästykseksi avasi Hafiz, Kafurin avulla lippaan perlemosta ja kilpikonnan-luusta, täynnä korvahelukoita, rannerenkaita ja kaulakoristuksia. Abdallah ei malttanut olla huudahtamatta: eikö tuo rubiininen rannerengas ollut sama, joka oli ollut Leilan kädessä sinä päivänä kun hän pelasti Leilan arnautien vallasta? Eikö Kafur ollut vastikään kaulastaan päästänyt tuota koralli-nauhaa. Abdallah tahtoi puhua, mutta ruumiinliikahus, jonka eno teki, käski hänen olla vaiti.

-Ovatpa komeitakin koristuksia, kun jo ovat käytettyjä, sanoi Mansurin poika, ylenkatseellisesti koukistaen huultansa. En pyydä tietääkseni mistä kaikki nuo poisheitetyt naiskoristukset ovat kotoisin ja minä kyllä tiedän niiden oikean arvon; mutta auliudestani ei voi kukaan loppua tehdä; minä tarjoan kolmesataa tuhatta piasteria.

-Luvata ei olekaan sama kuin antaa, puuttui raajarikko puheeseen; tässä vaaditaan enempiä kuin sanoja.

Vastauksen sijasta otti Omar vyöstään muistoonpanokirjan ja otti siitä muutamia papereita, jotka hän antoi sheriffille näin sanoen:

-Oikeauskoisten vallitsija, tässä ovat tilaukset, jotka sinä viimeksikuluneina kuukausina olet minulle lähettänyt ja jotka olen kunnollisesti täyttänyt. Yhteenlaskettu summa nousee enempiin kuin miljoonaan piasteriin. Tuskinpa kieltänet orjaltasi takaustasi huomiseen asti noille sangen epäluuloisille beduiineille?

-Menköön niinkuin tahdot, sanoi sheriffi; minä rupean takaajaksesi sadastatuhannesta piasterista.

-Jos ei tarvita enempää kuin se summa, sanoi eräs beduiini, niin emme suinkaan jätä toveriamme pulaan, ja me tahdomme antaa läksyn tälle kauppiaille, joka kovin paljon unhottaa hänensä. Kas tässä meidän sapelimme; me ostamme ne takaisin sadallatuhannella piasterilla.

Näin sanottuaan päästi beduiini sapelin vyöltään ja nakkasi sen sheriffin jalkain eteen, luoden Omariin silmäyksen täynnä ylenkatsetta; Hafiz astui esiin tehdäkseen samaten ja ollakseen kaikelle muulle joukolle hyväksi esimerkiksi, kun sheriffi otti puhuaksensa:

-Ota miekkas jälleen; minä takaan sinua ja sinun ystäviäsi. Jumala varjelkoon minua näkemästä teitä aseettomina luonani; te olette minun voimani ja minun kunniani. Omar, lisäsi hän, kenties teet paraiten että hyvin mietit ennenkuin uusia lupauksia teet. Katumus seuraa monasti tyydytettyä intohimoa kintereillä; lemnettären saa jälleen, mutta kerta menetettyjä ystäviä ei saa ikänä.

-Ruhtinas oikeauskoisten, jatkoi Mansurin poika uljaalla arvoisuudella, sinun sanaasi luottaen olen antaunut tähän asiaan; käske minua syrjäytymään ja minä tottelen; jos et, niin luja päätökseni ajaa se viimeiselle täpärellensä; minä en pelkää kenenkään muun mielen pahoittamista kuin sinun. Ja tehdäkseni kerrassa lopun kaikista näistä rettelöistä, tarjoan nyt miljoonan piasteria. Se ei ole liika-hinta naisesta jota profeetan ylevä jälkeläinen on suojeluksellaan kunnioittanut.

-Oletko niin rikas että uskallat mokomia mielettömyyksiä? sanoi sheriffi; ensi tilassa olen sen muistava.

-Käske, herra, vastasi kauppias; tavarani ja henkeni ovat sinun.

Sikeä hiljaisuus seurasi salissa. Leila, joka tähän asti oli seisonut, vaipui pyörryksiin sohvalle. Abdallah laski päänsä rintaansa vasten. Hafiz ja beduiinit liikahtivat uhkaavaisesti Omariin päin, joka rohkealla tyyneydellä kohtasi heidän hurjia silmäyksiään. Kafur alkoi kummallisesti koikkailla balkongiin päin ja katosi yhtäkkiä salista. Kaikkein silmät olivat sheriffiin luotuina, jota nähtävästi huoletti mitä tekisi.

-Minä olen antanut sanani, sanoi hän viimein verkasti ja kääntyen beduiinien puoleen; te saatatte todistaa että kaikki on käynyt oikein ja puoltamattomasti. Tämä kauppias, teidän matkakumppaninne, tarjoaa miljoonaa; siispä on nais-orja hänen, jollei kukaan teistä tarjoa enempää.

-Mistäpä erämaassa mokoman summan tapaisi! huudahti raajarikko. Sieluilla vaan, jotka ovat myöneet itsensä saatanalle, on niitä hornan aarteita. Meillä sitä vastoin ei ole muuta kuin miekkamme ja pyssymme. Jospa se päivä kohta tulisi, jona niiden arvo ymmärretään!

-Sinä unhotat Abdallahin hohtokivet, sanoi Omar naurahtaen.

-Ah, veljeni! puhkesi Jussufin poika sanomaan, mitä olen tehnyt että kohtelet minua tuolla tavoin? Sinäkö tosiaankin ajat tikarin rintaani.

-Mitä tämä on? kysyi sheriffi kahdelta mustalta orjalta, jotka Abdallahin jalkain eteen asettivat raskaan lippaan siseleittyä hopeata.

-Herra, sanoi toinen kantajista, siinä on Jussufin pojan kalliudet.

Näin sanottuaan aukasi hän lippaan ja otti siitä kahmalollisen juveelikoristuksia mitä ihanimpia. Ainoastaan vähäinen osa näistä nousi enempään kuin miljoonaan.

-Merkillistä, ajatteli sheriffi, kuinka nuot timantit ja topaasiset rannerenkaat ovat kummallisesti yhteen näköön kuin sulttaanittarelle antamani koristukset. Kuka on sinut lähettänyt? kysyi hän orjalta.

-Herra, vastasi musta mies, syvään kumartaen, rakkauden laita on sama kuin hulluuden, kaikki sille annetaan anteeksi; jonka sanottuaan hän erosi huoneesta.

Abdallah ei tiennyt näkikö hän unta vai oliko valveillaan.

Omar kalpeni raivosta.

-Tässä on paula kätkettynä, jupisi hän vihan vaivuttamalla äänellä; mutta samapa se on, viimeinen sana pitää kumminkin olla minun. Minä tarjoan kaksi miljoonaa piasteria, jos kelpaa.

Samassa astui vielä neljä orjaa huoneesen, kantaen raskaita asettamia, lamppuja ja hopeapikareita, ja asettivat ne, samoin kuin edellisetkin, Abdallahin eteen. Heti ensi silmäyksellä tunsu sheriffi komean pöytäasettimen, joka oli haareminsa kaunistus. Hän oli saanut sen sulttaanilta lahjaksi, ja vähin kaipuuta tuntien oli hän päivällä erään avioliitollisen tapauksen jälkeen lahjoittanut sen ihanalle Fatimalle.

-Kuka, huudahti hän, on saattanut käskeä kantaa tänne kaikkia näitä hopeakaluja?

-Herra, vastasivat kantajat syvään kumartaen, rakkauden laita on kuin hulluuden, kaikki annetaan sille anteeksi.

-Antakaa noille lurjuksille aika selkäsauna, sanoi oikeanskoisten ruhtinas, minä opetan heidät vastaamaan sananlaskuilla. Kuka on ne lähettänyt?

-Kafur on lähettänyt, vastasi yksi orjista vapisevalla äänellä.

-Tuokaa hetikohta tänne se saatanan tytär, sanoi sheriffi. Jos häntä saadaan meillä pitää, hän viimein siirtää koko meidän palatsimme pois.

Nuot neljä orjaa tuskin olivat ennättäneet mennä kun neljä muuta palvelijaa astui saliin, kantaen puriloita, joille oli ladottu vaatteita mitä komeimpia ja kankaita mitä kalliimpia. Tätä juhlallista kuljetusta johdatti Kafur, joka piti komentoa kaikella imaamin mahtavalla arvoisuudella. Oikeauskoisten ruhtinas huusi häntä luoksensa, kävi häntä korvaan käsin ja sanoi:

-Tulepa tänne, sinä kirottu reppana, tahdotko ensinkään antaa minulle selitystä kaikista näistä tyhmistä tempuista?

-Rakkauden laita on sama kuin hulluuden, vastasi Kafur järkähtämättömällä tyyneydellä; kaikki annetaan sille anteeksi.

-Julkiatko sekoittaa sulttaanitarta näihin ilveisiin? sanoi oikeauskoisten ruhtinas.

-Sulttaanitar on tuolla ylhäällä, jatkoi Kafur hätäilemättä ja osotti balkongille; hän on kuullut kaikki, hän on nähnyt kaikki, hän tietää kaikki, ja, lisäsi hän kuiskien, hän on oikein vimmoissaan.

-Vimmoissaan' Ja mistä siis? huusi hämmästynyt sheriffi.

-Hän tietää, jatkoi Kafur, sinun katuvan että sinä hänen tähtensä olet luopunut Leilasta; hän ymmärtää juurtajaksain sen pelin, jota tuo kauppias pitää, tarjoamalla sinun puolestasi; hän ymmärtää hyvin kyllä että vaan intohimo voi tehdä sinut siihen määrään sokeaksi, että häväiset noita beduiinia, jotka ovat valtakuntasi kunnia. Kosk'ei hän enää rakasta minua, sanoi sulttaanitar, niin en tahdo kauemmin nauttia hänen hyviä tekojaan. Ota pois silmäini edestä nuot hänen antamansa juveelit, nuot vaatteet joilla niin mielelläni koreilin hänelle kelvatakseni. Kanna kaikkityyni Abdallahille; hän kilvoitelkoon edestäni viimeiseen asti. Jos sieluni vallitsija kääntyy jälleen minun puoleeni, mihinkä silloin kalliuksia tarvitsenkaan? Jos hän hylkää minut, niin en tahdo pitää muuta kuin muiston hänen rakkaudestaan.

Sheriffi katseli balkongia kovin levottomin silmin. Kalterin läpi luuli hän näkevänsä vähäisen käden, joka repi pitsinenäliinaa palasiksi. Muutamat katkonnaiset äännähykset, hyvin yhteen laatuun kuin itku ja hillityt nyyhkytykset, tekivät, että hän pahoilla mielin laski päänsä alaspäin. Hänelle selkeni nyt hetikohta, että beni-ameurien ystävyys oli hänelle

paljon hyödyllisempi kuin Omarin kiitollisuus, ja hänen päätöksensä oli tehtynä.

-Ei tulekaan saadakaan minua rikoskumppaniksi sopimattomassa heikkoudessa, sanoi hän juhlallisella äänellä; minä en koskaan peruuta sanaa, jonka kerran olen antanut. Minä tahdoin että luvattaisiin suojelemalleni naiselle soveliaat antimet. Sadassa piasterissa on tarpeeksi. Mitä taas tulee valintoon molempain kosijain välillä, niin se on Leilan oma asia. Hän itse valitkoon; menköön kauppiaalle taikka beduiinille, kaupunkiin taikka erämaahan, niin kunnioitan hänen valintoansa ja tiedän tehdä sen muidenkin kunnioitettavaksi.

-Taavitti ja Salomo eivät olis tuominneet viisaammasti, huudahti raajarikko.

Molemmat veljekset seisoivat Leilan edessä. Abdallah, pelvosta ja toivosta äänettömänä, katseli häntä syvällä hellyydellä. Omar puhutteli häntä vihasta ja pahasta luulosta vapisevalla äänellä:

-Ajattele tulevaisuuttasi äläkä uhraa tälle miehelle nuoruutesi ja kauneutesi kukoistusta. Tiedätkö minkälaista naisen elämä on teltissä? Kerjäläisen ja orjan. Ovatko sinun kätesi luodut eloa jauhamaan, lampaita lypsämään, villaa kehräämään ja nurmea ja puikkoja keräämään? Tämäkö beduiini antaa sinulle niitä kylpyjä, hohtokiviä ja hajuaineita, joihin olet tottunut? Häinkö maalaa silmäkulmasi ja ripsesi? Häinkö pesee tukkasi pomeranssi-mehulla ja pyyhkii sen ambralla ja myskillä? Minun luonani sitä vastoin saat naisia palvelemaan sinua, vaatteita koreillaksesi, timantteja kauneuttasi ylentääksesi. Sinä et tule olemaan orja, vaan valtijatari; ilonani ja lakinani tulee olemaan jokaisen oikkusi täyttämisen.

Leila kumarsi, otti Abdallahin vapisevan käden ja laski sen päänsä päälle.

-Minä olen, sanoi hän, herrani orja. Muukalainen kuin olen, minulla ei ole muuta turvaa kuin hänen tykönään; isätön ja äititön, minulla ei ole muuta perhettä kuin hänen. Hän on isäni, äitini, veljeni. Oi, korkeasti rakastettuni, lisäsi hän puoleksi kuiskien ja nostaen silmänsä häntä kohti; vihdoin viimein olen sinun; vihdoin viimein saan sanoa sinulle, että sinä olet minun iloni ja minun elämäni. Ja sekä itkien että hymyillen suuteli hän puolisonsa kättä.

Oikeauskoisten vallitsija katseli tyytyväisenä tätä näytelmää, joka tuntui nuorentavan häntä. Läksy on ehkä hieman liiaksi ankara Fatimalle,

ajatteli hän, mutta se tekee hänelle hyvää; toivonpa hänen ainakin ajaksi paranneen pääsemättömästä luulevaisuudestaan.

Omar ei virkkanut mitään. Hänen vääristyneet kasvonmurteensa ja uhkaavat silmänsä osoittivat mielikarvouden ja vihan taistelua.

-Mansurin poika, sanoi nilkku mies, sinun pitäis naida tuo Kafur. Sielusi on yhtä musta kuin hänen kasvonsa. Te kaksi saisitte lapsia saatanan, teidän esi-isänne, mukaisia.

-Eno, huudahti Jussufin poika, oletpa kovin julma! Jos Omar olis minun sijassani, hän säästäis meitä. Veljeni, lisäsi hän, ojentaen Omarille kättä, anna anteeksi onneni.

-Sinä olet viisaampi kuin minä, vastasi Omar; minä toivotan sinulle onnea menestykseesi. Ja hän meni, vihaa kuohuen, tiehensä.

-Mikä ihana asia tuo nuoruus on! ajatteli Hafiz. Silloin ollaan rehellinen, luottavainen ja hyvettä uskotaan. Mutta minä olen vanha ja tiedän minkälainen maailma on. Kun minulla on konna jalkani alla, hän on skorpiooni, jonka säälimättä rusennan, niin ettei toiste pistä minua.

KAHDESKOLMATTA LUKU.

Kotiintulo.

Helpompi on säilyttää rikkautta tuhlarin kädessä tahi kantaa vettä seulassa kuin harjoittaa rakastajaa malttavaisuuteen. Aurinko ei ollut vielä noussut, lintu ei vielä lähtenyt pesästään kun Jussufin poika jo oli herättänyt kumppaninsa ja pitkään jonoon asettanut sheriffin ja sulttaanittaren lahjoilla kuormatut kameelit. Malttamattomasti odotti hän morsiantaan, jonka Fatima oli pidättänyt koko yöksi luoksensa, kertomaan hänelle juttua rakkaudestaan. Nainen rakastaa aina sitä kilpailijata, jota hän ei enää pelkää. Nyt aukasi Kafur haaremin portin ja esiintyi rumempana ja ilkamoisempana kuin koskaan ennen. Abdallah huudahti hämmästyksestä ja ilosta. Tuo nainen, joka tuli lapsen takana ja ojensi hänelle kätensä, oliko se Leila ensinkään?

Hänpä se oli, rakastaja ei saattanut siitä erehtyä; mutta ei se enää ollut se hohtokivillä peitetty egyptiläinen nainen. Se oli beduiinityttö joka aina oli elänyt teltissä. Leila oli puettuna pitkään leninkiin sinisestä pumpulivaatteesta, joka ylhäältä kävi ihan hänen kaulansa mukaan ja ulottui aina jalkateriin asti. Tämän leningin päälle oli heitettyä punainen villakaapu, joka peitti hänen päätänsäkin. Hänen mustat hiuksensa, järjestetyt pienoisiksi palmikoiksi, joiden kaikkein nenissä oli koralli-nuppi, rippuivat hänen silmillään ja tekivät hänen katseensa vielä suloisemmaksi ja heloisemmaksi. Tässä yksinkertaisessa puvussa, kasvot hunnutta ja avojaloin, Leila oli erämaan ruhtinatar. Beduiinit tervehtivät häntä iloisella hälinällä, kun hän, verevänä ja hymyilevänä kuin aamurusko, astui heidän riviensä lävitse.

Matkue lähti liikkeelle. Vastikään ollut kuurasade oli virkistytännyt maan vihannuutta. Nurmi ja äsken puhjenneet kukat, joissa aamukaste vielä vilkkui, ikäänkuin iloitsivat näille onnellisille sieluille. Leila ei enää kätkeytynyt palankiin perälle, Abdallah ratsasti hänen vierellään ja puhutteli häntä kaiken matkan, pitäen toista kättään palankiin syrjässä. Ei koskaan ollut Kafur kielevämpi eikä vallattomampi.

-Pahankurinen Abdallah, sanoi Leila, sinä raskaalla kädelläsi keikautat koko palankiin kumoon ja pakoitat meidät viimein kulkemaan jalan.

-Päästä kameelisi ohjas, vastasi Jussufin poika, äläkä kiellä minulta onnea pitää kädestäsi kiini.

-Kiittämätön, huudahti Kafur, et siis minua enää ajattelekaan. Sinäkö, musta beduiini, tässä väkisin viet pois kaliifi Moavijahin lempisulttaanittaren? Ja hän alkoi äänellä iloisella kuin pääskysen, laulaa heduiinitytön laulua:

Tuniikkasi jällehen annan,
Vyön helmisen vyöltäni luon;
Ennemmin muille ne suon,
Ja karkean kaapuni kannan.
Kyll' haaremi oivalta hohtaa.
Vaan mulle se tuo tukalaa;
En huokua voi, jos en saa
Erämaihini matkata kohta.
Siell' kaivoilla tyttöset kirkuu.
Karjat juotettuna virkuu.
Oi, jospa jo pääsisin pois!
Unissani nään nuorukaisen
Pois kanssani karkuuttavaisen.
Oi, jospa hän täällä jo ois!

Näin kuljettiin koko päivä, muistamatta väsymystä ja hellettä. Kun ilo tulee kärsimyksen perästä, tokkopa silloin ajateltaneenkaan muuta kuin iloa? Ilmankin, olihan vanha Hafiz saatavilla karavaania johtamaan. Abdallahin ei tarvinnut luopua tavarastaan jota beduiinit voittoriemulla kotiinsa veivät.

Ilta tuli jo, kun saatiin beni-ameurien teltit näkyviin. Aurinko meni mailleen suunnattoman suuren vesikaaren alle, joka peitti puolta taivaankantta; kimmeltelevä purppuraloisto oli aavikon hiedalle levitettynä ja välkkyvän kullan säteet loivat säkeniään kraniitti-pyramiidiin huipuille. Etäältä kuului vesirattaan kohina ja kitinä, koirain haukunta ja turturikyyhkyin kuherrus. Yhtäkkiä kajahti vihlova kiljaus matkustajia vastaan.

-Mikä se oli? kysyi Leila.

-Se on äitini ääni, vastasi Abdallah ja astui pois ratsailta. Sinulla tulee nyt olemaan kaksi, jotka sinua rakastavat.

Halima tuli kohta näkyviin, näyttäen suuresti hämmästyvän, kun näki näin pitkän karavaanin.

-Mitä nämät ovat? sanoi hän, osottaen pakkoja. Onko Jussufin poika myönyt hevosesensa ja sota-aseensa, ruvetakseen kauppiaksi?

-Olen, äiti, vastasi Abdallah, ja minä tuon muassani sinulle kalliimman ja valituimman kaikista muista tavaroista, tyttären, joka on kunnioittava ja auttava sinua.

Leila astui palankiinista alas ja heittäysi beduiini-naisen syliin, joka hämmästyksellä katseli häntä ja kysyi häneltä hänen isänsä ja hänen heimokuntansa nimiä. Kafurin nähtyänsä hän yhtä suuresti hämmästyti, ja vaikka Hafiz kaikin tavoin koki rauhoittavasti selittää kuinka asiaan laita oli, Halima yhtäkaikki astui raskaalla mielellä telttiin. Muukalaista ei hän ollut miniäkseen suonut. Mutta kun Abdallah, purjettuaan kameeleilta kuormat, tuli telttiin ja meni istumaan hänen viereensä ja Leila kiirehti tuomaan lämmintä vettä maljassa itse pestäkseen miehensä jalat, huudahti vanhus:

-Kiitetty olkoon Jumala! Kas siinä nainen josta todella on tuleva miehensä palvelija. Talous on siis vihdoon saanut valtijattaren. Minä saatan rauhassa kuolla.

Ja hän syleili hellästi tytärtä, jonka Jumala hyvydessään oli hänelle antanut.

-Kuinka sinun laitasi on, isäntä? sanoi Kafur, joka oli paneutunut makaamaan Abdallahin jalkain eteen, nojaten päänsä pelastajansa polvia vasten; nouseeko savu piipusta silmiisi? Näytät melkein siltä kuin itkisit. Mutta kas, piippuhan on sammunut, tahdotko syttää että sytytät?

-Vaiti, vaiti, kuiskasi beduiini, sivellen kädellä nekeritytön päätä, ikäänkuin hyväillen uskollista hevosta; lapsi paneusi taas makaamaan, mutta vetäsi samassa niin äkisti emäntänsä kättä puoleensa, että Leilan otsa kosketti Abdallahin huulia. Kafur nauroi mielissään kepposestaan. Onneton raukka, jolta kaikki oli kielletty, mutta joka valmistamassaan muiden onnea oli löytänyt keinon ollakseen itse onnellinen!

KOLMASKOLMATTI LUKU.

Kara-Chitan.

Omar oli palannut Djeddahiin kuolema sydämessä. Turhaan koettivat hänen naisorjansa huvitella häntä, turhaan virtasi hänen luoksensa kauppasioita ja kultaa joka haaralta. Intohimo raivosi hänessä. Hän istui kokonaiset päiväkaudet huoneesensa sulkeuneena, juoksupaen mahdottomia tuumia mielessään ja etsien kosta, joka alinomaa välttyi häneltä.

Mitäpä minä huolin isäni tahdosta! sanoi hän. Mutta hyvää minulla on terveydestä ja tuosta kullasta, jota läjiin kokoan? Enkö sentähden ole onnettomin ihmisistä? Tuo beduiini katala riemuitsee voitosta köyhyydessään, jota vastoin minä ylellisyydessäni olen iloton ja yksinäinen. Kirottu olkoon elämä, kirottu olkoon veljeni! Dervishi ennusti totta: paras ystäväni kuolee minut. Ja vaipui kenolleen haluttomuuteensa.

Omarin mielikarvaus pani koko kaupungin hommaamaan. Vaikkapa ei juuri rakastettukaan Mansurin poikaa, niin pidettiin hänen rahojaan sitä enemmässä arvossa, ja itseksensä tuumittiin, eikö hänelle kävisi jotain apua tarjoaminen, jotain lohdutusta myöminen. Tuommoisen häväistyksen kärsittyään, niin arveltiin, hän runsaasti maksaisi sille, joka hänen puolestaan hankkisi koston beduiinille. Tällaiset sanat harvoin menevät hukkaan. Rikkaan onnettomuus on että hänellä alinomaa on ympärillään ihmisiä, jotka ovat valmiit hänen puolestaan syöstymään perikadon liekkiin. Intohimo köyhässä on liekki, joka kuluttaa hänen sydämensä, mutta joka itsestään sammuu, kuin ei sillä enää ole voimassa pitävää ainetta; rikkaan intohimo on nuotio, johonka jokainen saattaa lisää panna, ja josta hävittävä palo, rikosta ja kuolemaa lähtee!

Muuana aamuna sai Mansurin poika erään arnutilaisen kapteenin vieraakseen: tämä tuli, sanoi hän, tähdellisessä asiassa, jota ei käynyt toistaiseksi jättäminen. Omar otti hänet kohteliaasti vastaan ja tuotatti piippuja ja kahvia.

-Oivallista kahvia, sanoi kapteeni, verkalleen tyhjentäen kuppinsa; karvasta kuin kuolema, mustaa kuin saatana ja kuumaa kuin helvetti. Ja mikä suloinen seoitus sitten neilikoita, kaneelia ja muskottia! Kuinka

onnellisia te rikkaat mahtanette olla! Näyttääpä niinkuin maailma olis vaan teitä varten.

-Välistä erehdytäänkin rikkaan onnellisuudesta, vastasi Omar huoaten.

-Mitäs joutavia! Rikas mies jolla on suruja, on saituri, joka ei osaa käyttää kultaansa. Jos hän rakastaa jotain naista, mikä estää hänet ostamasta häntä? Jos hän tahtoo päästä jostain kilpakosijasta, hän saattaa myödä hänen nahkansa. Kaikella täällä alhaalla on hinta: rahalla saapi kaikkea.

-Kenenkä kanssa minulla on kunnia puhua? kysyi Mansurin poika.

-Nimeni on Kara-Chitan, vastasi muukalainen, minä olen kapteini pashan arnutilaisessa henkivartiossa ja olen yksi niitä, jotka karkasivat teidän päällemme aavikolla. Tappamalla ystäväni Mohamedin veljesi Abdallah on tehnyt minulle viidentuhannen duron vahingon; maksa minulle se summa, niin päästän sinut Abdallahista.

-Murha! sanoi Omar.

-Joutavia! vastasi kapteini tynesti, ellei Jumala olis kuolemaa keksinyt, me kohta söisimme toisemme. Kas niin, ei mitään joutavia arveluita! Kun tilaisuus on käsissä, viisaus kieltää päästämästä sitä; se on oikein että pakoitamme vihollisemme tyhjentämään sen pikarin, jonka karvautta he ovat antaneet meidän maistaa. Se on oikein että lyömme heitä samoilla aseilla, joilla he ensin ovat meitä haavoittaneet.

-Veljeni! sanoi Omar epäröiden.

-Veljesi ja vihollisesi. Mitäpä hänen kuolemansa sinuun koskee? Sinä et koske häneen sormellasikaan. *Minä* tapan Abdallahin kuin koiran, jos saan hänet mukaani aavikolle. Minä vaan koston omasta puolestani. Mutta voidakseni kistaa, minä tarvitsen viisituhatta duroa.

-Mitäpä hyvää sinun kostostasi minulle on? jatkoi Mansurin poika.

-Se on asia, johon minun on mahdoton vastata sinulle, vastasi Kara-Chitan; minä en ymmärrä toiminto-asioita niin hyvästi kuin sinä; mutta jos olisin sinun sijassasi ja Abdallah katoaisi, minun ei olis vaikea saada ihana Leila käsiini. Sanotaan ettei beduiinilla ole muita sukulaisia kuin äiti ja eräs vanha hupsu äijä; ne ovat esteitä, jotka vähällä rahalla ja uskaliaisuudella saa poistetuksi. Poisryöstö on mutkattomin asia maailmassa, ja jos Leila kerta on leskenä ja on tullut sinun taloosi, tokkopa niin hirmuisen pitkää aikaa tarvittaisiin, ennenkuin hän saataisiin lohdutetuksi? Ketäpä juuri pelkäisit? Sheriffiäkö? Djeddahissa nauretaan beduiinien vihalle. Pashaako? Hän on ihminen kuin kaikki muutkin; hänellä on omatunto ja hinta mistä se myödä tietään.

-Entä heimokunta, lienetkö sitä ajatellutkaan?

-Heimokunta, sanoi kapteini on sama kuin ei mikään. Tiedän kyllä että beduiinit saattavat yhtä kauan kuin heidän kameelinsa kätkeä vihaansa, mutta heimolaisuutta käy ostaminen niinkuin kaikkea muutakin; erämaassa ei halveksita kultaa enemmän kuin muuallakaan. Beni-ameurit lohduttavat mieltänsä Abdallahin jättämällä perinnöllä.

-Niin, jatkoi Omar, heimolaisuutta käy ostaminen kun tappo ei ole ehdollinen. Sata kameelia on ihmishengen hinta; mutta murha-asiassa ei käydä keskustelemaan; he tappaisivat minut.

-Erämaa on mykkä, sanoi kapteini, ja vainajat eivät juoruile. Kun keskellä erämaata tapaa kuivettuneen ruumiin, täytyy olla hyvin tarkka silmä, jos mieli eroittaa, onko siinä ollut murha vai sattumus. Mutta älkäämme enää siitä puhuko, lisäsi hän, ja nousi ylös; mitäpä huolinkaan ihanasta Leilasta, jota en koskaan ole nähnyt' Rakastakoon beduiiniaan, olkoot onnelliset toistensa kanssa ja naurakoot Mansurin pojalle. Kernaasti minulta. Tarkoin mietittynä, Abdallah on urhoollinen mies; minä kunnioitan häntä; jos sinä olisit tehnyt hänelle sen häpeän, jonka alaisena sinä nyt olet, hän ei suinkaan olis antanut tinkiä kostonsa hintaa. Jää hyvästi!

-Jääpä vielä tänne, huusi Mansurin poika. Niin, sinä olet oikeassa. Niin kauan kuin Abdallah elää, minulla ei ole vakuutta maan päällä. Sitä ennustettiin minulle jo lapsuudessani ja minä tunnen sen nyt selvästi joka päivä. Pelasta minut tuosta vihollisesta. Mitä nilkkuun tulee, niin on minulla eräs asia hänen kanssansa ratkaisematonna. Minä otan hänet osalleni. Oi Leila, kuinka kalliisti saan ostaa sinut!

-Jos nyt tahdot seurata minun neuvoani, jatkoi kapteini, niin hotaisemme yhtä aikaa. Minä vien pois Abdallahin, joka sitten ei koskaan palaa; sinä ryöstät pois kaunottaren; kaikkityyni on kahdessa tunnissa tehtynä ja vihollinen lyötynä, ennenkuin vaaraa edes aavistaakaan.

-Menköön, sanoi Omar, mutta pane tarkkaan muistoon se, etten koskaan enää tahdo nähdä sinua.

-Sepä on tietty, vastasi Kara-Chitan. Sano vaan päivä ja hetki, anna viisituhatta duroa ja luota säntillisyyteeni; onneni on tehtynä. Arabian kauniimpiinkaan hevoisiin en rikkoisi lupaustani.

NELJÄSKOLMATTI LUKU.

Vieraanvaraisuus.

Ahneuden ja vihan yhtyessä liittoon tuhotaksensa Abdallahta, iloitsi Jussufin poika onnestansa, aavistamattakaan pilveä nousevaksi ilmanrannalle. Taisiko hän, jonka sielu oli puhdas ja jonka sydän oli vapaa kaikesta vihankaunasta, uskoa vihollista olevan hänellä? Kun rakastetaan ja ollaan rakastettu, kaikkia ihmisiä ajatellaan veljiksi. Hän oli kokonaisen kuukauden elänyt rakkauden ja ilon hurmoksessa, mitään muuta ajattelematta kuin ihastella Leilaa ja kiittää Jumalata, joka oli siunannut hänen taloutensa.

Muuanna kuumana ja helteisenä aamuna, jommoinen tavallisesti käy myrskyn edellä, lepäsi Abdallah puutarhassaan sitruunipuiden varjossa. Kafur, tuo aina samainen vallaton lapsi, oli paneutunut isäntänsä jalkain vierelle, ja piti silmiänsä häneen luotuina, kuin koira, joka tiedustaa käskyä tahi silmänluontia. Halima seisoj teltilsä leipiä tuhassa paistaen, sillä aikaa kun Leila, polvillaan ompelupuiden edessä, ompeli kulta- ja hopea-ruutuja miehensä mekkoon. Ympäröitynä kaikella mitä halusi, nautti Jussufin poika täysillä kulauksilla elämän iloa. Koirain haukunta herätti hänet unelmistaan. Kameelilla ratsastaja seisahtui puutarhan portille, ojentaen kätensä nuorta beduiinia kohti. Leila riensi telttiin, mutta Abdallah meni muukalaista kohtaamaan.

-Sinä olet tervetullut, sanoi hän hänelle, tulosi tuopi meille Jumalan siunauksen. Talous kaikkienensa on sinun; sinä olet sen herra.

-Jussufin poika, sanoi tuntematon, en laske jalkaani maahan ennenkuin vannot tekeväsi minulle avun, jota tarvitsen.

-Puhu, nuori mies, sinä olet minun vieraani, sanasi on komento.

-Minä olen köyhä kauppias Syriasta, jatkoi muukalainen, minä tulin Mekkaan kauppa-asioissa, niin salli eilen kova onni että pyhässä kaupungissa jouduin riitaan erään beni-motayr'in kanssa. Minä tapoin vastustajani, hänen perheensä ja ystävänsä ajavat minua takaa eikä ole minulla ketään joka minua puollustaisi. Jollei minun onnistu ennättää Medinaan, niin olen hukassa. Sinä vaan, niin on minulle sanottu, voit viedä minun vahingotta siihen turvapaikkaan. Henkeni on sinun vallassasi, määrää kohtaloni.

-Astu sisään luokseni, vastasi Jussufin poika, ennen kahden tunnin kuluttua lähdemme taipaleelle.

-Mutta muista tarkasti että sinulle vaan uskon itseni.

-Minä yksinäni tulenkin sinua saattamaan, sanoi Abdallah; hengelläni vastaan turvallisuudestasi.

Sittenkun muukalainen oli astunut telttiin ja oli jätetty Haliman huoleen, meni nuori beduiini laittamaan kaikkea valmiiksi lähtöä varten. Hänen astuessaan ulos pidätti hänet Kafur, joka asettui hänen tiellensä ja sanoi:

-Tunnetko tuota miestä?

-En, mutta mitäpä se tekisi? Jumala lähettää hänet.

-Se ei ole mikään kauppias; minä olen nähnyt hänen pistoolinsa; ne ovat liian kauniit kauppiaan pistooleiksi; hän on soturi, pidä varasi.

-Soturi tahi kauppias, jatkoi Abdallah, mitäpä minä pelkäisin tuntemattomalta ja pakolaiselta? Pane pian ruokaa eteemme. En jouda kuin pikimmältään antamaan Leilalle tietoa.

Jussufin pojan palattua vieraansa luoksi oli Kafur jo asettanut tuuletellun kauppiaan eteen matalan pöydän palmunlehdistä kudotun korin kanssa. Pöydälle asetti hän sitten rieskaleipää, daadeli-kakun, keitettyä riisiä, hunajaa, piimää ja raikasta vettä. Muukalaista passatessaan katseli Kafur häntä alinomaa, kokien muistella missä hän oli nähnyt nuot epäiltävät kasvot. Tuntematon oli huoleton ja välinpitämätön niinkuin ainakin se, joka ei huomaa, että häntä tarkastellaan.

Levottomuudessaan tahtoi Kafur tehdä lopun tästä epä tietoisuudesta ja purkaa tämän vaaraa peittävän lumouksen. Kekseliäs kuin oli, otti hän kiviruukun, asettui kauppiaan ta'a ja paiskasi sen kenttään niin, että se meni tuhansiksi palasiksi. Räiskäyksen kuultuaan kääntyi muukalainen kiivaasti päin vihasta säihkyvin silmin.

-Arnauti! huusi Kafur, katsoen isäntäänsä.

-Mene hetikohta täältä, katala, sanoi Abdallah, äläkä kiusaa minua kauemmin tyhmällä ilkeillä tekemilläsi.

Kafur pujahti teltin soppeen, mutta tuli kohta jälleen kiehuva teetä kantaen. Muukalainen ei ollut mistään tietävinään; sana "arnauti" ei ollut vähintäkään muuttanut hänen kasvonmurteitaan.

-Vieras, sanoi Abdallah, ole tervetullut tähän kohtalaiseen pöydään. Matka tulee olemaan pitkä; virkistäkäämme voimiamme tuleviin vaivoihin. Syö kylliksi asti.

-Suo anteeksi, vastasi kauppias, mutta levottomuus ja pelko tekevät minua kuumetautiseksi; minulla on vaan yksi pyyntö, ja se on se että niin pian kuin mahdollista pääsisin lähtemään.

-Suola antaa ruokahalua, sanoi Kafur ja otti samassa aika näpillisen suoloja ja tuppasi ne muukalaisen suuhun, jonka tehtyään hän kiireesti pakeni puutarhaan.

-Hävytöntä! huudahti Jussufin poika, mutta minäpä kuritan sinua julkeudestasi. Ja vihaisena juoksi hän Kafurin jälkeen täyttämään uhkaustansa.

-Lyö, sanoi Kafur itkien, lyö koiraa joka sinua varoittaa, hyväile shakaalia joka sinut on syöpä. Et olekaan siis kuullut kuinka koirat haukkuivat aamulla. Koirasi ovat nähneet Azraelin. Mioletön, syntisi sokaisevat sinua. Kuolema hautoo tätä majaa. Etkö tunne tuota niin sanottua kauppiasta?

-Ei ole tavallista pitää epäluuloa vieraasta, keskeytti hänet Abdallah, jonka perästä hän meni jälleen telttiin, jossa tapasi muukalaisen samalla paikalla istumassa hymysuin.

-Luulenpa totta niinkin, sanoi hän, naisorjan tahtoneen opettaa minulle elämäntaitoa, vieraan parta lepää turvattuna teltin isännän hallussa. Minäpä koetan tehdä kunniata vieraanvaraisuudellesi.

Hän alkoi nyt syödä ruokahalulla, joka ei ensinkään osoittanut pahaa vointia, puheli vapaasti ja mistään huolimatta ja koki kaikin tavoin tekeytää mieleiseksi Jussufin pojalle.

Juuri kun oltiin matkalle lähtemässä ja muukalainen jo oli istunut kameelinsa selkään, tuli Leila ulos, kasvoiltaan puoleksi kaapunsa peitossa. Hänellä oli ruukku kädessä, josta hän pirskoitti muutamia pisaroita vettä kameelin lautaselle ja säärille.

-Antakoon Jumala sinulle onnellisen matkustuksen, sanoi hän kauppiaille, ja vieköön hän sinut vahingotta jälleen niille, jotka sinua odottavat ja rakastavat.

-Jotka minua rakastavat makaavat maan povessa, vastasi muukalainen, ja kun kaksikymmentä vuotta takaperin menetin äitini minua ei kukaa enää odota.

-Antakoon siis Jumala sinulle vaimon, joka rakastaa sinua ja vanhenee sinun vierelläsi!

-Lähtekäämme, sanoi tuntematon äänellä yhtäkkiä tukkeutuvalla, aika on täpärellä.

-Herrani, sanoi Leila miehelleen, sinä viet onnen täältä muassasi; jospa toisit sen jälleen palatessasi.

Kafur seiso nyt ikään Abdallahin vierellä.

-Isäntä, sanoi hän, etkö ota pyssyä mukaasi?

-En, se olis loukkaus saatettavaani kohtaan: älä pelkää mitään; jota Jumala suojelee, on hyvästi suojeltuna. Kun eno tulee aavikolta, käske hänen pitää telttiä silmällä. Lähinnä Jumalata hän on se, jolle uskon teidät.

Ja ottaen keihäänsä, lähti Abdallah matkaan, jalan muukalaisen kameelin sivulla.

Niin kauan kuin haamoitusta näkyi molemmista matkustajista, seurasi Halima ja Leila heitä silmillänsä; sitten menivät he telttiinsä jälleen. Ainoastaan Kafur jäi ulos vapisevalla sydämellä katsoa tuijottamaan. Alinomaa näytti hänestä niinkuin taivaanranta aukenisi ja erämaa antaisi hänelle hänen odotetun isäntänsä jälleen. Turha toivo! Yö levisi maan ylitse eikä Abdallah kuulunutkaan.

VIIDESKOLMATTA LUKU.

Kultalehti.

Kun oli ennätetty kappale matkaa erämaahan, katseli muukalainen ympärilleen, nähdäkseen olivatko he yksinään, ja siirti kätensä vyölle, josta pistoolinperä kiiksi.

-Minä toivon, rakas vieraani, sanoi Abdallah, että annat anteeksi lapsen epäkohteliaisuuden, kun häiritsi atrieasi.

-Jos se naisorja olis ollut minun, vastasi matkustaja, olisin antanut hänelle aika selkäsaunan.

-Täytyy olla kärsivällinen semmoisten kanssa, jotka rakastavat meitä, sanoi Abdallah. Kafur luuli suuren vaaran olevan edessäni, ja pelastaaksensa minut siitä luullusta vaarasta, hän vasten tahtoaan loukkasi sinua. Pakoittamalla sinut syömään suolojani, hän on tehnyt meidät ystäviksi elämässä ja kuolemassa. Eikö ole niin tapana teilläkin siellä Syriassa?

-Minun heimokunnassani, vastasi kauppias, kestää keskinäinen yhdistys kokonaisen päiväkauden. Mutta jos toinen päivä kuluu ilman että pistetään käsiään samaan maljaan, niin suola kadottaa voimansa ja meillä on silloin täysi vapaus vihata toisiamme niin paljon kuin tahdomme.

-No niin, rakas vieras, sanoi Abdallah naurahtaen, saatathan siis tappaa minut huomenna sittenkun olen henkesi pelastanut. Siihen asti olen sinun suojeluksessasi; siihen asti olet sinä velvollinen puolustamaan minua ketä vastaan tahansa.

-Niinpä tulenkin tekemään, vastasi matkustaja ja vaikenä sitten. - Nuotpa ovat kummalliset sanat, ajatteli hän. Mutta beduiini on oikeassa. Minun ei käy häneltä henkeä ottaminen, niin kauan kuin minulla vielä on kestiystävyyden suola vatsassani; se olisi rikos. Odotetaanpa iltaa. Auringon laskettua sopii sanoa että uusi päivä alkaa; silloin on minulla täysi oikeus tehdä mitä tahdon.

Koko ajalla ei hän ottanut silmiään pois Abdallahista, joka pystypäin ja levollisella katsannolla astui hänen vierellään. Beduiinin pistoolit eivät olleet viritettynä, ja keihästä kädessään käytti hän vaan tueksi astuessaan.

-En saata muuta sanoa kuin että miehen luottamus tuntuu minulle haitalliselta, sanoi muukalainen; mielelläni ammun vihollisen, mutta

lammasta en saata teurastaa. Viisituhatta duroa seikasta tuommoisesta on mitätön palkka. Kernaammin siis puoleen sitä summaa tappaisin tuon Omar koiran.

Auringon jo painuessa laskulleen kiirehti kauppias kameeliaan, laittaakseen aseensa reilaan Abdallahin sitä näkemättä; sitten veti hän kätensä mekkonsa alle ja seisahtui.

-Tuumasta toimeen, ajatteli hän, hetki on tullut. Hänen kääntyessään päin meni Jussufin poika hänen luoksensa, pisti keihään kenttään ja levitti kaksi mattoa hiedalle.

-Veli, sanoi hän tuntemattomalle, rukouksen hetki on läsnä, ja jos meillä ei ole vettä millä pesemme itsemme, niin suvaitsee profeeta, niinkuin tiedät, että otetaan erämaan tomua sen sijaan.

-Älkäämme tarpeettomasti hukatko aikaa, sanoi muukalainen, minä en tahdo seisahtua tähän.

-Etkö siis olekaan moslemi? sanoi Abdallah, katsellen häntä uhkaavin silmin.

-Ei ole Jumalata paitse Jumala ja Muhamed on hänen profeetansa, kiirehti kauppias lisäämään. Mutta kauppias paralla jommainen minä olen, on mutkattomampi uskonto kuin jalolla beduiinilla niinkuin sinulla. Minä en rukoile, sen tähden että tottapa Jumala tekee mitä tekee; minä en pese kasvojani, sentähden että katson paremmaksi käyttää aavikon vettä janoni sammutukseen; minä en anna almuja, sentähden että itse tarvitsen rukoilla niitä; minä en paastoa ramadan aikana, sentähden että kaiken vuosikauden olen nälkään kuolemaisillani; enkä tee minä yhtään pyhiin-vaellusta, sentähden että koko maailma on Jumalan huone. Semmoinen on minun uskontoni. Jos se loukkaa herkkätuntoisempia sieluja, niin se on asia, jota minun on mahdoton korjata.

-Sinä hämmästyät minua, rakas vieraani, jatkoi Jussufin poika. Tunnustan että minulla oli sinusta kokonaan toinen ajatus. Eikö ole sinulla niinkuin minullakin käsivarressasi taikakalu, joka karkoittaa pahan hengen kiusaukset? Etkö tiedä että se sisältää ne kaksi pelastavaa lukua?

-Joo minulla on taikakalu, sanoi matkustaja. Äitini antoi sen minulle kuolinvuoteellaan kaksikymmentä vuotta tätä ennen. Se ainoa kalu, jota pidän arvossa. Useammin kuin kerran, luotien vinkuessa ympärilläni, on se pitänyt kuoleman loitolla minusta.

-Oletko unhottanut ne sanat, joissa sen kalliin kalun voima on?

-En ole koskaan huolinut hankkia niistä likempää tietoa; vastasi tuntematon; äitini valitsi ne minulle, hän tiesi mitä minä en tiedä.

-Kuuntele siis niitä, sanoi Abdallah juhllallisella äänellä. Eläessämme näiden hietalaineiden keskellä, jotka vähäinen tuulenleuhka voi nostaa ilmaan, on hyvä kun saa rukouksella lähettä häntä, joka yksinään vaaraa ohjaa.

Ja käytyänsä polvilleen, kasvot Mekkaan päin, lausui Jussufin poika mielenkuohuisella äänellä seuraavat sanat:

Aamurusko.[33]

Jumalan, lempeän ja laupiaan, nimessä,

Sano: Minä etsin turvaa *aamuruskon* herran tykönä

Pahuutta vastaan olennoissa, jotka hän luonut on.

Pimeän yön vaaroja vastaan, sen äkisti tultua päällemme.

Pahoja ajatuksia vastaan kateellisessa, joka kantaa meihin kateutta.

-Rauha olkoon sinun kanssasi! huudahti kauppias. Ovatko nuot ne sanat, jotka äitini on minulle testamentannut? Ja tarkasti kuunnellen Abdallahta pisti hän pistoolit jälleen vyöhönsä.

Jussufin poika luki edelleen koraanista:

Ihmiset.[34]

Jumalan, lempeän ja laupiaan, nimessä, sano:

Minä etsin turvaa *ihmisten* herran tykönä,

Ihmisten kuninkaan, Ihmisten Jumalan,

Pahuutta vastaan hänessä joka herättää pahat ajatukset ja sitten hiipii pakoon,

Joka puhaltaa pahuutta ihmisten sydämiin,

Henkiä vastaan ja ihmisiä vastaan.

-Kuka se on joka sitä sanoo? jatkoi muukalainen. Kukapa niin voinee nähdä ihmisten sydämiin?

-Se on Jumala itse, vastasi Abdallah; me olemme hänen. Jos hän tahtoo meidän turmaamme, niin jalkamme vievät meitä sinne, kussa kuolema meitä odottaa. Jos hän tahtoo pelastustamme, niin kuolema suistuu kenttään meidän edessämme kuin kuoliaaksi ammuttu leijona. Hän pelasti Abrahamin liekkien keskeltä, hän veti Joonaksen ylös merestä, vieläpä kalankin vatsasta.

-Et siis pelkääkään kuolla? sanoi kauppias.

-En, vastasi Abdallah. Missä Jumala käskee ja ohjaa, siellä ovat kaikki varokeinot tarpeettomia. Kaksi päivää on ihmisen elämässä, jona on hulluus kokea turvata itseään kuolemata vastaan; toinen on se päivä jona Jumala käskee kuoleman lyödä meidät maahan, toinen on se päivä jona Jumala kieltää hänet lähestymästä.

-Siispä saa alinomaa peljätä tuota tietämätöntä hetkeä, joka on viepä meidät täältä? jatkoi kauppias.

-Ei, sanoi Jussufin poika, ei jos on seurattu Jumalan sanaa. Äitisi on epäilemättä useammin kuin kerran sanonut sinulle mitä minun äitini usein on minulle sanonut; se on yksi meidän viisasten miesten mietelauseista; "Muista että sinun syntyessäsi kaikki olivat iloissaan, ja että sinä yksinäsi itkit. Elä niin että sinun viimeisellä hetkelläsi kaikki muut itkevät ja sinä olet ainoa, joka et kyyneltä vuodata." Sinä et saa peljätä kuolemata, tulkoon hän millä hetkellä hyvänsä.

-Te, erämaan kansa, olette kummallinen sukukunta, jupisi tuntematon; teidän sananne ovat kultaa, mutta tekonne lyijyä. Ja hän siirti koneenmoisesti kätensä jälleen pistoolinperälle.

-Me olemme profeetan kansa, vastasi beduiini, me noudatamme hänen opetuksiansa. Ennenkuin laskit jalkasi telttini alle, lisäsi hän, korottaen äänensä, minä tunsin sinut, Kara-Chitan. Sinä olet minun viholliseni, sinä olet tullut väärällä nimellä luokseni; minä en tiedä matkasi tarkoitusta; ei mikään olis ollut minulle helpompi kuin ottaa sinut hengiltä; mutta sinä olet rukoillut vieraanvaraisuuttani, ja Jumala on asettanut sinut minun suojelukseeni, kas siinä syy minkätähden olen yksinäni ja aseettomana lähtenyt sinua saattamaan. Jos sinulla on pahoja tarkoituksia, niin Jumala suojelee minua; jos olet ystäväni, niin ojenna minulle kätesi.

-Tulkoon helvetti perinnökseni, huudahti Kara-Chitan, jos kosken siihen joka on henkeäni säästänyt. Tuossa on sinulle käteni, se on soturin joka antaa pahaa pahasta ja hyvää hyvästä.

Kapteini oli tuskin sanonut näitä sanoja, kun hän jo katui niitä. -- Minä olen antanut kohdella minuani lapsen lailla, ajatteli hän. Annanko nuot viisituhatta duroa takaisin? Ei, Omar on kyllin rikas maksamaan veljensä velan. Ilmankin, enkö ole pelastanut häntä Abdallahista? Jollei kauppias ole ruvennut hätäilemään, Leila nyt on matkalla Djeddahiin. Jos hän katuu, no niin, tulkoon ja vaatikoon viisituhatta duroansa takaisin; minä olen luvannut ampua jonkun, ja minä annan hänelle etuoikeuden. Tälle onnelliselle ajatukselle nauroi Kara-Chitan itsekseen, ihastellen omaa itseänsä.

Heti sen jälkeen alkoi hän taas katua. Ompa kummallista, ajatteli hän, että olen antanut voiton heikkoudelle, joka ei ole luonnollinen. Kukapa tästedes saattaneekaan enää minulta apua pyytää? Olenko nyt enää ainoastaan vanha kynsitön ja hampaaton leijona? Tuo nuori nainen, joka puhuttelee minua niin lempeästi, tuo beduiini joka ehdottomasti luottaa rehellisyyteeni, nuot äitini sanat, jotka tulevat minulle haudasta, nuot kaikki ovat pelkkää noituutta. Lemmon taikakalu, sinä juuri olet minut pilannut, ja hän kiskasi taikakalun käsivarresta.

-Kapteeni, sanoi Abdallah, meidän täytyy mennä syvemmälle erämaahan, jos et tahdo yhtyä karavaaniin, joka näkyy tulevan tuolla alhaalla, matkaten ihanaan Medinaan.

-Ei, vastasi Kara-Chitan, päinvastoin tahdon liittyä siihen; nyt en enää tarvitsekaan sinua. Mitä pitää minun antaa sinulle kiitollisuuteni todistukseksi? Kas tässä, ota tämä taikakalu. Sinä et tiedä mistä hyvästä saat kiittää sitä, sinä et tiedä mitä se maksaa minulle. Jää hyvästi, jos joku sinun läsnäollessas sanoisi minua pelkuri-raukaksi, niin älä unhota että olen ollut sinun vieraas ja ystäväsi.

Näin sanottuaan pani hän kameelinsa liikkeelle ja eteni nopeasti, jättäen Abdallahin hämmästyksiin noista kummallisista sanoista, joiden tarkoitusta hän ei voinut käsittää.

Yksinään jäätyänsä tahtoi Abdallah kiinnittää tämän suojelevan taikakalun käsivarteensa; se oli vähäinen silkkinauhalla kääritty pergamentti-lippu, jonka päällä jotain kultalehden näköistä näytti kiiluvan. Abdallah huudahti ilosta. Siitä ei käynyt erehtyminen. Apila oli nyt täydellinen! Jussufin pojalla ei ollut enää mitään maan päällä etsittävää: timantti-lehti odotti häntä taivaassa.

Kokonansa kiitollisuuden valloissa heittäysi Abdallah kasvoilleen maahan ja luki mielenkuohuisella äänellä *fattah'in*:

Jumalan, lempeän ja laupiaan, nimessä,
Kiitetty olkoon Jumala, maailman herra,
Lempeä ja laupias,
Vallitsija maksun päivänä.
Sinua ainoata me palvelemme, sinulta ainoalta me apua rukoilemme.
Varjele meitä oikealla tiellä,
Niiden tiellä, joille olet ylenmäärin hyviä tekoja tehnyt,
Ei niiden, jotka ovat vihasi päällensä saattaneet, eikä niiden,
jotka ovat eksyksiin vaeltaneet.

Amen, oi, enkelien, henkien ja ihmisten herra.

Rukouksen tehtyään lähti Abdallah keventyneellä sydämellä ja ilon riennättämällä askelilla kotiin päin. Uusi ajatus oli noussut hänen päähänsä, ajatus, joka jo itsessään oli uusi onni. Oliko se tosiaankin niin varma että timanttilehti oli paratiisiin pudonnut? Eikö nuot kolme, maailman kaikista kulumista koottua lehteä näyttäneet huutavan neljättä sisarta luoksensa? Taitaako Jumalan hyvä työ jäädä vaillinaiseksi? Miksi ei uuden ahkeroimisen, vielä täydellisemmän harrastuksen Jumalan tahdon puoleen onnistuisi saada korkeinta palkintoa, jota Abdallahin sydän halusi?

Tämän uuden ajatuksen viehätöksissä astui Jussufin poika tietänsä huolimatta matkan yksimuotoisuudesta ja vaivoista. Yö oli pimeä ja kuu ei noussut ennenkuin aamupuoleen. Beduiini kääriytyi kauhtanaansa, paneusi kentälle puun juurelle ja nukkui kohta. Hänen ajatuksensa ei luopunut hänestä. Hän näki unissaan alinomaa tuon jumalallisen apilan, mutta lehdet näyttivät kasvavan ja saavan inhimillisen muodon; siinä oli Leila, siinä oli Hafiz, siinä oli Halima, siinä oli Kafur-rukka, jotka, ojentaen käsiään toisilleen, muodostivat tuon salaperäisen kasvin ja ympäröitsivät Abdallahta hymyllään ja rakkaudellaan. "Huomenna, te armaani," kuiski nuori beduiini, "huomenna."

"Jumala on itselleen pidättänyt tiedon päivästä ja hetkestä... Ei kukaan tiedä mitä huomispäivä hänelle tuo, ei kukaan tiedä millä maapiirin pilkulla hän kuolee. Jumala sen tietää, hän tietää kaikki." (Koraani 31:34.)

KUUEDESKOLMATTA LUKU.

Paluu.

Jussufin pojan herätessä levitti kuu lauhkeata hohtoansa hiedikolle, mutta aamutuuli tuntui jo. Vaeltaja joudutti malttamattomana askeliaan, ja aurinko oli vaan vähän ylempänä taivaanrantaan, kun hän etäältä keksi heimokuntansa teltit. Näiden edessä ja tännempänä niitä oli hänen asuntonsa; hän odotteli syksyn loppua siirtyäkseen telttiinsä puutarhasta, jonka hän oli istuttanut ja vihriästä lehtimajasta, jossa Leila niin hyvästi menestyi.

Nähdessään kansansa asuinpaikat, Abdallah seisahtui hengähtämään ja iloitsemaan näytelmästä, joka hänellä oli silmänsä edessä. Yön rauhallisuutta oli seurannut aamun vähitellen virkenevä liike. Muutamia naisia näkyi menevän tietä myöten kaivolle, ruukku päälalla; kameelit kirkuivat ja ojentelivat pitkiä kaulojaan ilmaan, suojassa olevat lammaslauhat määkivät paimeniaan. Abdallahin teltin ympärillä oli kaikki hiljaa. Puutarhassa ei näkynyt yhtään elävää olentoa liikkuvan. "Eno alkaa vanheta," ajatteli beduiini; "minua tarvitaan siellä, näen mä. Mikä ilo saada äkillisellä tulollani ihastuttaa heidät kaikki; kukapa olisi vuosi tätä ennen sanonut minulle, että päivän poissa-olo oli tuntuva näin ikävältä?"

Hänen kukkulalta juuri laskeutessaan, lensi hevonen täyttä laukkaa hänen ohitsensa. Se oli Hamama. Hän kutsui sitä luoksensa. Säikähtynyt eläin riensi vaan tiehensä. Ensi kerran hän ei kuunnellut isäntänsä ääntä.

-Kukahen lienee päästänyt Hamaman irti? ajatteli Abdallah; kuka on häntä säikyttänyt? Tämä on taas joku kepponen Kafurilta. Ettei paremmin pidetä häntä silmällä!

Hän meni puutarhaan, jonka portti oli selki seljällään. Hänen askelensa kuultuaan tulivat koirat ulos teltistä; mutta sen sijaan että olisivat juosseet häntä vastaan, he alkoivat hurjasti ulvoa. "Jumala on suuri!" huudahti Jussufin poika; "kova onni on astunut kattoni alle!"

Samassa tunsu hän kuoleman katkeruuden. Hän aikoi mennä eteenpäin, mutta polvet eivät tahtoneet kantaa häntä, hänen silmänsä pimenivät. Hän tahtoi huutaa, mutta ääni jäi kurkkuun. Jo viimein ponnisti hän hurjasti ja huusi: "Eno, äiti, Leila, Kafur, missä olette?"

Vastausta ei kuulunut. Kyyhkyt kuhertelivat puiden latvoissa, mehiläiset surisivat viimeisten kukkain vaiheilla, vesi lorsi piikivien välitse noroissa, kaikki oli pirteyttä puutarhassa; teltti sitä vastoin oli äänetön ja hengetön.

Abdallah kulkea retosti pensaalta pensaalle; vähitellen rohkasi hän mielensä ja veri alkoi palata kasvoihin. Vielä kulki hän kumminkin horjuvin askelin kuin juopunut.

Teltissä ei ollut yhtään elävää olentoa; kaikki oli tyhjää ja autiota; kumoon heitetyt huonekalut, särjetty pöytä kohtasivat silmiä; siellä oli silmännähtävästi taisteltu. Naisten huoneen esirippu oli alaslaskettuna. Abdallah riensi siihen. Sisään astuessaan kompastui hän ruumiiseen: se oli Hafiz'in.

Raajarikko makasi seljällään, hampaat kiini purtuna, suu vaahtoa täynnä, kasvot raivosta vääristyneinä. Kädet olivat kiini kouristetut; vasemmassaan piti hän sinistä pumpuli-tilkkua: se oli siekale Leilan hameesta; oikeassaan toista tulipunaista tilkkua, luultavasti reväisty naisten ryöstäjain vaatteista. Pelkäämätön vanha Hafiz! eipä ollut tohdittu käydä päällesi edestäpäin; takaapäin ja Leilaa puolustaissasi olivat pelkoiset katalat salaa sinut murhanneet.

Abdallah heittäysi polvilleen vanhuksen viereen ja ummisti hänen silmänsä. "Jumala olkoon sinulle armollinen," kuiski hän; "olkoon hän yhtä hyvä sinulle, kuin sinä olet meille ollut."

Hän nousi ylös kyyneltä päästämättä, ja meni lujasti astuen teltistä ulos ja lahti kylää kohti. Mutta jo puolivälissä puuttui häneltä voimat ja hänen täytyi nojata palmupuuta vasten. Hän otti molemmat pistoolinsa vyöstään ja laukasi ne yhtä haavaa.

Laukaukset kuultuaan, juoksi kylän väki joka haaralta paikalle. Miehiä ja naisia keräysi Abdallahin ympärille, joka seiso siellä kuoleman kalpeana kasvoiltaan, silmät hurjasti seljällään, ja vapisten kaikissa jäsenissään.

-Ah, niin tulette toki viimein, huusi hän kamalasti nauraen. Ja teitä kumminkin sanotaan urhoollisiksi beni-ameureiksi, aavikon kuninkaiksi! Oh, kylläpä tosiaankin ansaitsette semmoisen nimen. Juutalaisten poikia, akkamaisia sydämiä, pelkuri-raukkoja, Jumala teidät kirotkoon!

Ja ensi kerran purskahti hän itkemään. Hurja kiljaus vastasi hänen sanoihinsa.

-Hän on hullu, sanoi eräs heimokunnan vanhus; kunnioitus sille jonka sielu on Jumalan tykönä! Kas niin, malta mieles, poikani, lisäsi hän, käyden

käteen Abdallahta; kuinka nyt on asiat?

-Kuinka nyt on asiat? huudahti nuori päällikkö, joo, niin on asiat, että tänä yönä minun poissa ollessani Hafiz on murhattu, äitini viety pois ja kaikki ryöstetty jota minä rakastan. Mutta te, te olette nukkuneet, te ette ole mitään kuulleet. Kirous teille osaksi! Minua on onnettomuus kohdannut, mutta teitä häpeä ja epäkunnia.

Abdallahin ensimmäisen sanan kuultuaan olivat naiset rientäneet telttiin; heidän kuultiin vaikeroivan ja valittavan. Sheiki laskei päänsä rintaansa vasten.

-Kukapa olis uskonut, sanoi hän, että omaisesi tarvitsivat vartijata kun heillä oli enosi ja veljesi puolustuksena?

-Veljeni? sanoi Abdallah; se on mahdotonta.

-Eilen illalla, jatkoi beduiini, tuli veljesi tänne kuuden orjan kanssa. Minä tunsin hyvin hyvästi sen pienen kauppiaan. Minä autin vanhaa Hafiz'ia teurastamassa lammasta, joka laitettiin iltaiseksi vieraille.

Jussufin poika kätkei kasvonsa käsiinsä, loi sitten silmänsä ympärillä seisoviin ja sanoi matalalla äänellä:

-Katso, sen on veljeni tehnyt. Neuvokaa, veljet, mitä on minun tekeminen?

-Neuvo on helppo, vastasi sheiki. Mokoman häpeän kärsittyä on itseksellakin, jolla on sydän rinnassa ainoastaan kosto ajateltavana! Sinä olet yksi kätemme sormia; joka sinuun koskee, se tekee meihin haavan, joka väijyy sinun henkeäsi, se väijyy meidän. Omar on ennättänyt muutamain tuntien matkan edelle meistä, mutta Jumalan avulla me ennen iltaa surmaamme hänet.

-Ratsaille siis, urhoolliset toverit! lisäsi hän; ottakaat mukaanne kaksinkertaiset vesivarat: ilma on raskas, säkit pian kuivuvat. Ratsaille!

Abdallah tahtoi ennen lähtöä vielä kerran nähdä enonsa. Naiset olivat ruumiin ympärillä ja olivat jo aloittaneet huolivirtensä.

-Isäni, ainoa ystäväni, huusi beduiini, sinä tiedät minkätähden lähden luotasi. En ikänä enää laske jalkaani tämän teltin alle, taikka myös olen kostava sinun puolestasi.

Beni-ameurit olivat lähteneet Jussufin pojan kanssa. Sheiki katseli kauan vanhaa Hafizia; viimein kohotti hän kätensä ja sanoi juhlallisella äänellä:

-Kirottu olkoon se meistä, joka palajaa vaimonsa luoksi ennenkuin on lyönyt vihollisensa maahan! Voi sitä joka meitä häväisee! Ennen tätä iltaa

me heitämme hänen ruumiinsa kotkille ja shakaaleille. Koko maapiiri on kuuleva, ovatko beni-ameurit veljeksiä, jotka auttavat toisiaan, vai lapsiako, joiden kanssa käy iltikseen leikitseminen.

SEITSEMÄSKOLMATTA LUKU.

Leila.

Naisten kiroillessa ja huutaessa: *Kostoa!* lähdettiin nyt matkaan. Aavikolle tultua vallitsi taas yleensä hiljaisuus; beduiinit pitivät aseitaan varalla ja tähystelivät taivaanrannalle. Seurata karavaania ei ollut vaikea; tuuli ei ollut vielä peittänyt kameelien jälkiä; ne olivat kaikki Djeddahiin päin. Abdallah, aina lauman etunenässä, hehkui kostonhimoa ja rukoili Jumalalta apua; mutta jos hän kuinkakin tähysteli ja tähysteli, ei voinut hän sittenkään muuta keksiä kuin erämaata. Ilma oli polttavan kuuma, taivas myrskyä ennustava. Vohottavat ja vaahtoiset hevoset edistyivät ainoastaan askeleittain. Jussufin poika päästi haikeita huokauksia; kosto näytti pääsevän hänen käsistään.

Jo viimein keksi hän mustan pilkun taivaanrannalla: se oli karavaani! Se oli havainnut tuuliaispään lähenemisen ja etsinyt suojaa samain Punaisten kallioiden luona jotka Abdallah tunsi niin hyvästi.

-Ystäväni, huudahti hän, he ovat meidän! Jumala antaa heidät meidän käsiimme. Eteenpäin! Ja unhottaen väsymyksensä, kaikki kannustivat hevosensa naisten ryöstäjiä kohti.

Noilla äärettömillä lakeuksilla ei ole helppo hätäyttää varaansa pitävää vihollista. Omar tunsi kohta takaa-ajajansa, eikä ruvennutkaan heitä odottamaan. Hänen nähtiin järjestävän kameeleja ja asettavan niiden taa muutamia ajajia, ollaksensa puolustukseen rupeavinaan ja viivyttääkseen beni-ameureja. Sitten nousi hän hevosen selkään ja karkuutti muun joukon kanssa aavikolle.

Beduiinit olivat kohta perillä. Ensi laukauksesta pötkivät kameelin-ajajat pakoon ja hajausivat kallioiden sekaan. Savu ei ollut ennättänyt hajautta kun nainen riennähti Abdallahin eteen. Se oli Halima, joka oli jätetty jälkeen ja jonka oli onnistunut päästä vihollisiltaan.

-Ole siunattu, poikani! huusi hän; älä seisahdu, riennä tuon punakaapuisen neekerin jälkeen: hän on murhannut Hafiz'in ja ryöstänyt Leilan. Kosta, kosta! Silmä silmästä, hammas hampaasta, sielu sielusta! Kuolema petteureille! Kuolema murhamiehille!

Samassa karkasi Hamama, ikäänkuin käyden isäntänsä raivoon osalliseksi, nuolen nopeudella aavikkoa pitkin. Olipa vaivoin kuin beduiinit

voivat pitää häntä nähtävissä. Mitä Abdallahiin tulee, niin vimma saatti hänet unhottamaan vaaransa. "Pelkuri-katalat," huusi hän Omarin käytyreille, "minne aiotte paeta kun Jumala ajaa teitä takaa?" Ja sapeli koholla riensi hän luotituiskun läpi, silmä järkähtämättä iskettynä Leilaa poisviepään neekeriin.

Kohta olivat molemmat viholliset ainoastaan vähän matkaa joukon etummaisten edellä; etiopialainen nopealla hevosellaan kiisi kuin nuoli ilmassa; Abdallah seurasi häntä vähän väliä; Hamama voitti kulussa, kosto lähestyi.

Leila, joka istui ratsastajan edessä satulankoljulla, miehen voimakkaalla kädellä kiini pidettynä, huusi puolisoaan avuksi. Hän koki vääntäytä irti, hän taisteli, mutta turhaan, tuota hirmuista kättä vastaan. Yhtäkkiä kaappasi hän toisen ohjaksen ja riuhtasi sitä äkisti, josta hevonen hämmästyí ja seisahtui hetkisen ajaksi.

-Tuhat tulimmaista, sanoi neekeri, minä olen hukassa; päästä ohjas, valtijat, sinä syökset minut turman omaksi.

-Tännepäin, armahaiseni! huusi Leila, ja huolimatta uhkauksista ja lyömisistä, riuhtoi hän ohjasta kaikella voimalla minkä hurja epätoivo antaa.

Hän oli pelastettuna. Jussufin poika iski kuin ukonleimaus naisenryöstäjään, kun samassa Hamama vavahtaen teki oiva hyppäyksen taapäin, joka olis heittänyt jokaisen muun ratsastajan, vaan ei hänen isäntäänsä, kenttään. Jotain sinertävää oli pudonnut hevosen jalkoihin. Abdallah kuuli hätähuudon josta hänen sydämensä karahti kylmäksi. Huolimatta pakoon painuvasta vihollisesta, hyppäsi beduiini satulasta: hän nosti onnettoman Leilan ylös, jonka kasvot olivat kalpeat, veriset ja lakastuneet. Iso haava ammotti hänen kurkussaan; hänen hurjasti tuijottavat silmänsä eivät nähneetkään enää.

-Leila, armahaiseni, vastaa minulle, sanoi Jussufin poika, likistäen vaimoansa sydäntään vasten ja painaen haavaa umpeen, josta veri ja henki virtasi. Leila ei kuullut häntä enää.

Abdallah istui hiedikolle kalliin takkansa vierelle, otti Leilan käden ja nosti yhden sen sormista pystyyn.

-Lapseni, sanoi hän, kerro minun muassani nämät sanat: "Ei ole Jumalata paitse Jumala ja Muhamed on hänen profeetansa." Vastaa minulle; minä rukoilen sinua; minä olen puolisosi, minä olen Abdallahisi, joka huudan sinua.

Tämän nimen kuultuansa värähti Leila, hänen silmänsä etsivät häntä jota hän rakasti, hänen huulensa aukesivat puoleksi; sitten hervahti hänen päänsä Abdallahin olalle, niinkuin kuolleen metsävuohen pää hervahtaa metsästäjän olalle.

Ennätettyään Jussufin pojan luoksi, beni-ameurit tapasivat hänet samalla paikalla, liikkumatonna, pitämässä vaimoansa sylissään ja melkein taintuneena katselemassa noita kasvoja, jotka näyttivät hymyilevän hänelle. He asettuivat hiljaa aseveljensä ympärille; useamman kuin yhden silmissä nähtiin kyyneliä.

Vainajan nähtyänsä päästi Halima tuskallisen kiljauksen ja heittäysi poikaansa kaulaan. Sitten nousi hän äkisti ylös ja sanoi: "Onko kosto otettu? Onko Omar hengiltä poissa? Onko neekeri vielä elävien joukossa?"

-Näethän korpit jotka kokoontuvat tuolla etäällä, sanoi eräs beduiini; siellä makaa Hafizin murhaaja; Omar on päässyt pakoon, mutta samum[35] alkaa tuulla ja Omar ei pääse hengissä aavikolta. Ennen tunnin kuluttua hieta on hänen ruumiinsa puetuksena.

-Poikani, sanoi Halima, rohkaise mielesi; meidän vihollisemme elää vielä; jätä kyynelet naisten vuodatettaviksi, anna meidän puettaa vainajamme; kiireesti ottamaan petturia hengeltä; Jumala on sinua johdattava.

Nämät sanat virkistivät Abdallahin uuteen eloon.

-Jumala on suuri, huudahti hän; sinä olet oikeassa, äiti; te itkekää, minä kostan.

Hän nosti Leilan ylös ja laski hänet beduiini-naisen käsiin, katseli sitten noita kasvoja sanomattoman hellästi ja lausui verkallisella ja juhlallisella äänellä:

-Rauha olkoon sinun kanssasi, sieluni tytär! Rauha olkoon sinun kanssasi, joka nyt olet Iäisen kasvoin edessä! Ota vastaan mitä sinulle on luvattu. Se on Jumala, joka meidät korottaa, se on Jumala joka meidät maahan lyöpi; Jumala se on joka antaa meille elämän, Jumala joka antaa meille kuoleman! Mekin tulemme, jos hänen tahtonsa niin on, kohta näkemään sinut jälleen. Oi Jumala, anna anteeksi hänelle, anna meille anteeksi!

Hän nosti kätensä taivasta kohti, luki hiljaa *fattah'in*, sivalsi sitten äkisti otsaansa kädellään, syleili äitiään ja astui hevosen selkään.

-Minne aiot? sanoi eräs sheiki hänelle; etkö näe tulipilveä joka tuolla lähenee? Meillä on juuri parahiksi aikaa ennättää Punaisille kallioille.

Tuolla on kuolema.

-Jääkää hyvästi, sanoi Abdallah; minulla ei ole lepoa muualla kuin kuoleman varjossa.

KAHDEKSASKOLMATTA LUKU.

Kosto.

Jussufin poika oli juuri lähtenyt ystävänsä luota kun hän jo tapasi ruumiin: se oli neekerin ruumis, kokonansa petolintuin peittämänä, jotka kimakasti kirkuen noukkivat hänen silmiään.

-Jumala vihaa uskottomia, mumisi beduiini; Jumala on antava Mansurin pojan minun käsiini.

Tupruilma läheni; taivas oli maidon-karvainen, aurinko oli kuin tulikuuma myllynkivi, myrkyllinen tuulenlöyhäys alkoi jo kuivata sylkeä kurkussa ja ytimiä luissa kumentaa. Etäältä kuului kohina kuin kuohuvan meren, punaisia hietatupruja kohosi aavikolta ja nousi hurjasti punoutuvina patsaina pilviä kohti; olis luullut näkevänsä jättiläisiä, joilla oli kasvot tulesta ja käsivarret savusta. Yleensä hävitys, yleensä kuumuus, mahdoton kärsiä, ja aina väliin hiljaisuus vielä kamottavampi kuin samumin ärjynät.

Tätä tulikuumaa kenttää pitkin astui Hamama verkalleen, läähöttäen ja vapisten; hänen isäntänsä oli levollinen kuin mies ainakin joka ei tunne pelkoa eikä toivoa. Hän ei tuntenut ensinkään kuumuutta eikä janoa: Yksi ainoa ajatus ohjasi hänen sieluaan ja ruumistaan, ja se oli murhaajan saavuttaminen ja surmaaminen.

Tunnin ajan ratsastettuaan näki hän hevosen pitkänään hiedikolla; vähän matkaa edempää luuli hän kuulevansa vaikeroimisen. Hän ratsasti sinne. Melkein kokonansa ryöppyävän hiedan peitossa makasi siellä janoon nääntyvä ihminen, joka ei jaksanut enää huutaa. Se oli Mansurin poika. Silmät olivat kuopistaan koholla, suu auki ja hän piteli käsillään väkisin vohottavaa rintaansa. Houreissaan ei hän tuntenut Abdallahta; kaikki mitä hän kykeni tekemään oli että pisti sormensa kuivaan kurkkuunsa.

-Joo, vettä olet saapa, sanoi beduiini, tuolla lailla et saa kuolla.

Hän astui ratsailta, otti satulankoljuun kiinnitetyn vesisäkin ja laski, nakattuaan Omarin sapelin ja pistoolit kauas aavikolle, nahkasäkin kuolevan huulille. Omar imi pitkällä kulauksilla tätä virkistävää vettä ja huomasi olevansa silmästä silmään Abdallahin kanssa.

-Sinäkö siis pelastat minut, jupisi hän; siinä huomaa ammentamattoman hyvyytesi. Sinä olet veli veljettömille, sinä olet virvoittava kaste onnettomille.

-Mansurin poika, sanoi beduiini, sinun täytyy kuolla.

-Armoa, veljeni! huusi kauppias, joka alkoi huomata vaaransa; et suinkaan ole pelastanut henkeäni sitä varten että sen tehtyä heti surmaisit minut. Armoa, kaiken nimessä, mitä maailmassa rakastat! Armoa hänen tähtensä, joka on meitä molempia imettänyt!

-Halima kiroaa sinua, vastasi Abdallah; sinun täytyy kuolla.

Säikähtyneenä tuosta turmaa ennustavasta mielen-ilmauksesta beduiinin kasvoissa, heittäysi Omar polvillensa.

-Veljeni, sanoi hän, minä tiedän kuinka suuri rikokseni on; minä olen vihasi ansainnut; mutta vikani olkoon vaikka kuinka suuri, niin enkö voi sitä sovittaa? Tahdotko kaiken omaisuuteni, tahdotko tulla rikkaimmaksi mieheksi Arabiassa?

-Sinä olet murhannut Hafizin, sanoi Abdallah, sinä olet murhannut Leilan, sinun täytyy kuolla.

-Onko Leila kuollut? huudahti Mansurin poika, itkuun purskahtaen; se ei ole mahdollista! Hänen verensä tulkoon murhaajan päälle; syytön olen minä siihen. Säästä minua, Abdallah, armahda minua!

-Yhtä kuin rukoilisit haudan kiviovelta armahtamista, vastasi Jussufin poika; joudu, lisäsi hän, paljastaen sapelinsa; antakoon Jumala sinulle rohkeutta kärsimään sen rangaistuksen, jonka hän lähettää sinulle.

-Salli minun kumminkin, veljeni, jatkoi Omar vapisevalla äänellä, salli minun kumminkin tehdä rukoukseni. Et suinkaan tahdo että kuoleman enkeli tempaa minut ennenkuin olen rukoillut Jumalalta laupiutta.

-Tee rukouksesi, sanoi beduiini.

Kauppias kääri turbaaninsa auki ja levitti sen matoksi eteensä; sitten heitti hän kauhtanansa taapäin hartioilleen, laski päänsä alas ja odotti kuoleman-iskua.

-Jumala on suuri, mumisi hän; ei ole voimaa eikä väkevyyttä muualla kuin Jumalassa. Hänen me olemme; hänen tykönsä me palaamme. Oi Jumala, sinä vallitsija koston päivänä, pelasta minut helvetin liekeistä, tee laupiutta minulle!

Abdallah katseli häntä itkien. "Minun täytyy, minun täytyy," sanoi hän, ja yhtäkaikki rohkeus luopui hänestä. Tuo katala oli hänen veljensä; hän oli rakastanut häntä, hän rakasti häntä vieläkin. Kun rakkaus kerta on päässyt sieluun, se jääpi sinne kuin luoti ruumiisen; sen voi nykäistä ulos, mutta haava jää aina olemaan. Turhaa oli että Jussufin poika, saadaksean rohkeutta, mieleensä kuvaili murhattua enoansa, kuolevaa vaimoansa;

vasten tahtoaan näki hän yhtäkaikki nuoruutensa onnelliset päivät. Halima likisti molempia lapsia syliinsä, vanha Hafiz asetti niitä polvilleen, kertoakseen heille sotaseikkailuksiaan. Yhteiset huvitukset, yhteiset surut, kaikki nuot muistot esiintyivät menneisyyden hämärästä suojelemaan Mansurin poikaa. Ja, kummallista kyllä! itse uhritkin nousivat ylös rukoilemaan armoa murhaajalle. "Se on veljesi, hän on kykenemätön henkeään puolustamaan," sanoi vanha sotija. -"Se on veljesi," huusi Leila, "älä tapa!"

-Ei, ei, mumisi Abdallah, lykäten luotansa nuot rakastetut haamut, minun täytyy; kun rikos rangaistaan, oikeus on sama kuin jumalisuus.

Niin häiriöissään ja tuskissaan kuin Mansurin poika olikin, Abdallahin epäröiminen ei jäänyt hänen tarkalta silmältään huomaamatta. Itkien halaili Omar tuomarinsa polvia.

-Oi veljeni, sanoi hän, älä rankaise rikosta toisella rikoksella. Muista mitä Aapeli sanoi uhkaavalle veljelleen: Jos sinä ojennat kätesi lyödäksesi minua, niin en minä ojenna kättäni sinua vastaan, sillä minä pelkään Jumalata, kaikkein olentoin herraa. Ah, minun hulluuteni on ollut suurempi kuin Kainin. Sinulla on oikeus tappa minut; henkeni on liian mitätön sovittamaan sitä rikosta, johon intohimo on syössyt minut. Mutta Jumala, joka antaa anteeksi, rakastaa niitä, jotka pyytävät olla hänen kaltaisensa. Hän on luvannut anteeksi niille, jotka häntä ajattelevat. Salli minun katua! Hän on luvannut paratiisin, suuren kuin taivaat ja maa, niille jotka vihansa hillitsevät. Anna minulle anteeksi, että Jumala olis armollinen! Jumala rakastaa niitä, jotka laupiutta osoittavat.

-Nouse ylös, sanoi Abdallah, nuot sanat ovat sinut pelastaneet. Kosto on Jumalan. Olkoon Herra sinun tuomarisi; en kasta kättäni sen veressä joka on maannut äitini rinnalla.

-Aiotko jättää minut tänne yksinäni? sanoi Omar, levottomasti katsellen ympärilleen; se olis julmemmasti kuin että tappaisit minut.

Vastauksen asemesta, osotti Abdallah Hamamaa. Omar hyppäsi satulaan, asetti jalustimen eläimen kupeelle ja katosi kertaakaan taaksensa katsomatta.

-Jos vaan pääsen hirmumyrskystä pakoan, ajatteli hän, karkuuttaen ryöppyävän hiedan läpi, niin olen toki, Jumalan kiitos, pelastunut minulle ennustetusta vaarasta. Ompa joksikin suuri hullu tuo Abdallah, joka tämmöisessä ilmassa, yksinään, ilman hevosta ja vettä, jääpi täällä erämaassa viipymään. Mutta hänen hulluutensa tulkoon hänen oman päänsä

päälle! Älkäämme muistelko noita kirotuita beduiineja, jotka eivät ole tuottaneet minulle muuta kuin onnettomuutta! Jopa vihdoinkin on hetki tullut kun saan alkaa iloita elämästä!

YHDEKSÄSKOLMATTA LUKU.

Timantti-lehti.

Kun ilkkurisen onnistuu, hän nauraa mielessään ja sanoo: "Minä olen viekas ja viekkaus on maailman ruhtinatar." Hurskas sitä vastoin nöyristyy kohtalonsa alle, olkoon se mikä hyvänsä, ja sanoo, nostaen kätensä taivasta kohti: "Herra, sinä eksytät ja sinä opastat ketä tahdot; sinä olet ainoa voimallinen ja viisas; mitä sinä teet, se on hyvin tehty."

Abdallah lähti kotiin päin syvästi murheellisena. Hänen mielensä oli edelleen levoton; hän oli karkoittanut siitä vihan, mutta mielikarvautta ei voinut yhtä helposti karkoittaa. Isoja karpaloita vierähti hänen kasvoillaan; turhaan koetti hän niitä hillitä. "Anna minulle anteeksi, Herra, sanoi hän, älä lue viaksi heikkoutta sydämessä, joka ei voi alamaisuudella mukautua kohtaloonsa. Profeeta on sanonut: 'Silmät ovat tehdyt kyyneliä, liha kipua varten.' Kunnia olkoon hänelle, joka pitää kädessään valtikkaa kaikelle mitä maailmassa on! Hän antakoon minulle voimaa kärsiä mitä hän on määrännyt!"

Näin rukoillen pyrki hän edelleen tupruavan hiedan ja polttavaan myrskyn-puuskain läpi. Ei ollutkaan enää verta mitä hänen suonissaan liikkui, se oli tulta. Kummallinen houre valtasi hänen aivonsa. Hän ei enää voinut hillitä aistejansa eikä ajatustansa. Polttavan janon häntä hivuttaessa oli hetkiä, jolloin hän ei nähnyt eikä kuullut mitään. Monasti oli hän myös etäällä näkevinään tuuheita puutarhoja, järviä kukkaisilla rannoilla ympäröityjä; tuuli humisi leppeästi puissa ja lähde lorisi nurmikossa. Tästä elähyttävästä näystä vähän virkistyneenä retosti hän eteenpäin noita lumottuja laineita kohti. Julmaa ilvettä! Puutarhat, lähteet, kaikki katosivat hänen lähetessään; yltympärinsä ei mitään muuta kuin hietaa ja tulta. Väsymyksestä nääntymäisillään, saamatta hengittää, Abdallah tunsu viimeisen hetkensä lähestyvän: "'Ei ole Jumalata paitse Jumala,' huusi hän, 'ja Muhamed on hänen profeetansa.' Kirjoitettu on etten pääse täältä enää pois. Herra, tule avukseni, pidä kuolon kauhut kaukana minusta!"

Hän kävi polvilleen, pesi kätensä ja jalkansa erämaan mullalla, paljasti sitten miekkansa, kaivaakseen sillä oman hautansa.

Tuskin oli hän pistänyt terää hietaan ennenkuin hänestä tuntui niinkuin rajuilma olis asettunut. Taivaanranta valistui hohteesta, lauhkeammasta kuin

aamuruskon, ja aukeni verkalleen kuin teltin esirippu. Oliko se uusi kangastus? Kukapa saattanee sanoa? Abdallah seiso i äänettömänä hämmästyksestä ja ihmettelemisestä.

Hänen eteensä levisi suunnattoman suuri puutarha, kostutettu vesiojilla ristin rastin juoksevilla. Kultarunkoisia ja kulta-oksaisia puita, smaragdi-lehtiä, topaasi- ja rubiini-hedelmiä, varjoisia nurmivaippoja, tuntemattomilla kukilla heloittavia. Siellä näkyi komeilla tyyneillä ja matoilla makaavia kauniita nuorukaisia, vihriöissä silkkivaatteissa ja komeat koristukset käsivarsilla, jotka herttaisesti katselivat toisiansa ja joivat hopeapikareista taivaallisten lähteiden vettä, vettä, valkoisempaa kuin maito ja suloisempaa kuin hunaja, joka iäksi sammuttaa janon. Nuorten poikain vierellä näkyi ihania impiä, mustasilmäisiä ja kaino-eljeisiä. Valosta luodut ja niinkuin valo heloittavaiset, nämät hemmellään ihastuttivat sekä silmää että sydäntä; heidän kasvonsa paistoivat lauhkeammalla paisteella kuin kuu paistaa pilven takaa tullessaan. Tässä autuuden ja rauhan valtakunnassa puhelivat kaikki nämät onnelliset parit hymyillen keskenänsä, sillä aikaa kun kauniita lapsia, iäisesti kukoistavassa nuoruudessa, ympäröitsi heitä kuin helmet kaulanauhassa. Näillä oli kaikilla maljat käsissä, jotka välkkyivät kuin kirkkahin kristalli ja joista he noille autuaille laskivat sitä ammentamatonta juomaa, joka ei juovuta ja jonka maku on suloisempi kuin neilikan lemu.

Etäältä kuului enkeli Izrafil, jonka ääni on suloisin kaikista luoduista olennoista. Hourit[36] yhtyivät lumoavilla äänillään enkelin lauluun. Yksin puutkin ylistivät nuotikkaasti suloisella huminalla latvoissaan Iäisen kunniaa, sointuisuudella, joka käy yli kaiken mitä ihmiset ovat uneksuneetkaan.

Sillä aikaa kun Abdallah äänettömässä ihastuksessa katseli näitä ihmeitä, laskeutui enkeli hänen luoksensa. Ei tämä ollut se hirmuinen Azrael, se oli taivaallisen armon sanansaattaja, hyvä ja lempeä Gabrieli. Hänellä oli kädessä vähäinen timantti-lehti; mutta niin pieni kuin se olikin, se kumminkin valaisi kaiken aavikon hohdollansa.

Ylenmäärin ilahtuneena syöksähti Jussufin poika Enkeliä kohti. Hän seisahtui kumminkin yhtäkkiä. Hänen kauhistukseksensä aukesi hänen jalkainsa eteen suunnaton kuilu täynnä tulta ja savua. Päästäkseen tuon syvyyden yli joka eroitti maan taivaasta, Abdallahilla ei ollut muuta neuvoa kuin astua mahdollottoman suurta kaarta myöten, joka oli tehty teräs-säilästä, hienommasta kuin hiuskarva ja terävämmästä kuin miekanterä on.

Epätoivo oli jo saada vallan beduiinista, kun samassa tunki näkymättömän voiman tarttuvan häntä kainaloihin käsiksi ja työntävän häntä eteenpäin. Hafiz ja Leila olivat hänen vierellään. Ei hän nähnyt heitä, hän ei tohtinut kääntyä päin, pelvosta että heräisi, mutta hän tunki heidän läsnäolonsa, hän kuuli heidän suloiset rohkaisevat sanansa; he kuljettivat häntä keskellensä. "Jumalan, lempeän ja laupiaan nimessä," huudahti hän. Nämät sanat sanottuansa, jotka ovat paratiisin avain, lennähti hän tuulen, ukonleimauksen nopeudella toiselle puolen.

Odottava enkeli ojensi nyt hänelle tuon salaperäisen kukan. Abdallah sieppasi sen käteensä. Jopa vihdoinkin oli hänen tuo kukkanen! Nelilehtinen apila oli hänen omansa! Hänen kiihkein halunsa oli täytetty, palkinnon hetki oli läsnä. Gabrieli käänsi silmänsä toiseen päähän puutarhaa, jossa jumalallisen majesteetin istuin seisoo. Abdallahin silmät noudattivat enkelin silmiä, iankaikkisen kirkkauden säde ampui hänen kasvoihinsa. Tästä leimauksesta, jota ei mikään silmä kestä, Abdallah suistui maahan ja päästi kovan kiljauksen.

Mokomaa kiljausta ei ollut mikään ihmiskorva vielä kuullut; ei mikään ihmis-ääni ollut sitä kertonut. Haaksirikkoisen ilonvalta kun hän onnellisesti on pelastunut aaltojen riehusta, yljän ihastus kun hän ensi kerran likistää rakastettunsa rintaansa vasten, äitin viehtymys kun hän saa jälleen poikansa, jota on itkenyt, kaikki maailman ilot ovat vaan surua ja vaikerointia sen riemullisen kiljauksen suhteen, joka Abdallahin sielusta puhkesi.

Tämän äännähyksen johdosta, jonka kaiku vei kauas etäisille paikoille, maa sai jälleen viattomuus-päiväinsä ihanuuden ja pukeutui paratiisin kukkiin, taivas, sinisempi kuin safiiri, näytti muhoilevan maalle. Vähitellen kaikki hiljeni, päivä muuttui yöksi ja tuuliaispää pääsi jälleen vallalle erämaassa.

KOLMASKYMMENES LUKU.

Omarin onni.

Astuttuaan jälleen kynnyksen yli kotiinsa Djeddahissa, Mansurin poika tunsu samanlaisen ilon kuin kuolemaan tuomittu, joka on pelastunut kuolemasta. Hän sulkeusi huoneisinsa saadakseen jälleen levostua; hän katsasteli aarteitansa ja luki kultakasainsa summia: niissä oli hänen elonsa, hänen voimansa! Eikö aarteet antaneet hänelle keinoa tehdä ihmisiä hänen orjikseen ja oikeutta ylenkatsoa heitä?

Omarin ilo ei kumminkaan ollut puhdasta. Vielä oli eräs uhka taivaanrannalla. Eikö Abdallah, jos hengissä pääsi kotiinsa takaisin, saattanut katua lempeyttänsä? Eikö hän, jos kuoli aavikolle, ollut jättävä kostajaa jälkeensä? Eikö sheriffi saattanut katsoa arvoisuuttansa loukatuksi? Eikö pasha möisi suojelustaan, ja möisi kalliiseen hintaan? Mansurin poika karkoitti mielestään nämät ikävät ajatukset. "Miksi ilman aikojani säilyttelen minuani," sanoi hän, "kun viekkaudellani olen pahimman vaaran välttänyt? Eihän varani ole kaikki loppuneet! Pahimmat viholliseni ovat poissa; enkö siis voi päästä muistakin? Elämä on tavara, joka päivä hupeneva; mikä mielettömyys tuhlata sitä joutavissa penkomisissa! Kuinka vaikeata on olla oikein onnellinen täällä maan päällä!"

Näihin enemminkin perustettuihin penkomisiin tuli toisia, jotka hämmästyttivät Mansurin poikaa. Vasten tahtoaan ei hän saattanut olla ajattelemaan tuota nilkkua, jonka hän oli tapattanut, yhtä vähän kuin Leilaa ja erämaassa kuolevan veljensä kuvaa, tämän veljen, joka, pelastaakseen häntä, jalomielisesti oli uhrannut oman henkensä.

-Tyhmiä houereita! huudahti hän. Ne juuri panevat meidän partamme vaalenemaan ennen aikojaan. Mikä heikkous ajatella tuommoisia asioita! Voinko sallimusta muuttaa? Jos vanha Hafiz ei ole enää elossa, mikäpä siihen syynä on muu kuin että hänen aikansa oli loppunut? Sinä päivänä kun Abdallah tuli äitinsä kohtuun, oli hänen kuolemanhetkensä kirjoitettuna isoon kirjaan. Miksi olen siis levoton? Olenhan rikas! Minä voin ostaa toisten omattunnot; enkö siis voisi ostaa oman sydämeni rauhaa?

Mutta liepä pääteltyt kuinka paljon hyvänsä, hänen sielunsa oli yhtäkaikki levoton kuin kuohuva meri. Kun meri ei voi asettaa aaltojaan, se viskoo rannalle vaahtoa ja mutaa. "Minun täytyy katsastaa," ajatteli hän,

"mitä nyt tunnen on vaan ensimmäisen pelvon ja säikähyksen jäännöstä; hölmöt sanovat sitä omantunnon tuskaksi; se on vaan vähäistä väsymystä ja kuumetta; tiedänpä miten saan sen paratuksi. Minulla on kellarissani muutamia pulloja Shiraz-viiniä, joka monasti on lohduttanut minua; minkätähden en saattais niiltä pyytää kärsiväisyyttä ja unhotusta."

Hän meni haaremiinsa ja huusi tykönsä erään persialaisen naisorjan, jonka ääni oli hänestä ihana. Se oli hairauskolainen, joka ei ensinkään peljännyt pikaria hoidella ja joka helvetillisellä hemmellä kaateli tuota kaikkein oikeauskoisten moslemien kiroamaa myrkkyä.

-Kuinka kalpea te olette, herra, sanoi hän, nähtyänsä Omarin surkastuneet kasvot.

-Se on väsymystä pitkästä matkustuksesta, vastasi Omar. Kaadapas viiniä minulle ja laula joku noita kotimaasi lauluja jotka karkoittavat ikävyyden ja tuottavat iloisuuden jälleen.

Naisorja asetti esille kaksi kullalla silailtua kristallipikaria ja täytti ne eräällä nesteellä, keltaisella kuin oljet ja läpikuultavalla kuin ambra. Sitten otti hän käsirummun, jota löi kädellään ja kyynärpäällään taikka kiepotti päänsä päällä, ja viritti laulun Shirazin satakieleltä:

Nyt pikarihin kaada juoma,
Tuo kultainen, neitoseni!
Suru, jumalien meille suoma,
Kyll' viinillä hälvenevi.
Jos ikäsi nopeesti kiittää
Ja pitkältä tuntuvi yös,
Niin viinin liekkiin liitä
Sa muistos ja surusi myös!
Ett' alla päin nurkuen muistaa
Nuoruuttamme mennyttä on
Kyll' turhaa. Sa surusi suista.
Meill' kevät on katoomaton.
Satakieli jos laaksoss' ei laula
Eik' kukkaset tuoksua tuo,
Malja kallista! Kastele kaula!
Ilon varmaan se sinulle suo!
Sa Onnetar kavala! Koettaa
Kyll' hölmö sun saavuttaa, vaan
Ei kullalla kuitenkaan voittaa

Hän voi tätä tarkoitustaan.
Joka yö kuvitukseni luopi
Mun eteeni petturin, vaan
Unhotuksen ja rakkauden suopi
Toki viini. Siit' riemun ma saan!

-Niin, anna minulle unhotusta! sanoi Mansurin poika; en tiedä mikä minua tänäpäivä vaivaa; sen sijaan että huumaisi minua, viini vaan tekee minut surullisemmaksi. Lyö kovemmasti rumpuasi, tyttö, laula kiireemmin, hurmaa, innostuta minua!

Kaunis Persian-nainen pitkitti, rämisyttäen rumpua vielä vikevämpään tahtiin:

Oi, *Hafiz*, sen suoraan sanon,
Tuo juominen henkesi vie.

-Oi, ukko, ei *Hafiz*...

-Sinä kirottu! huudahti Omar, uhkaavasti liikahtaen naisorjaa kohti, joka säikähti ja juoksi pakoon. Minkä nimen manaat sinä tänne! Eikö kuolleet saa rauhassa levätä maan alla? Pitääkö heidän tulla aina tänne asti kiusaamaan minua? Minäkö, päästyäni vihollisistani, antaisin tyhjäin kuvastusten säikyttää minuani? Minäpä karkoitan nuo houreet; minä kiskon pois nuo muistot; oli miten oli, minusta pitää tulla onnellinen; minä nauran ja olen iloinen.

Hän oli juuri sanonut nämät sanat kun yhtäkkiä kiljasi kauhistuksesta. Kafur seiso i hänen edessään.

-Mistä tulet sinä helvetin tytär? sanoi hän; mitä sinulla on täällä tekemistä?

-Sitäpä juuri tahdoin sinulta kysyä, vastasi lapsi, väkesi on vasten tahtoani tuonut minut haaremiisi.

-Mene matkoihisi, minä en tahdo nähdä sinua.

-Minä en mene täältä, jatkoi Kafur, ennenkuin annat emäntäni takaisin; minä olen Leilan orja; häntä tahdon palvella.

-Emäntäsi ei enää tarvitse palvelustasi.

-Minkätähden ei? kysyi neekerityttö.

-Minkätähden ei? vastasi Mansurin poika epävakaisella äänellä; niin, sen saat sitten tietää; Leila on erämaassa. Mene hakemaan häntä.

-Ei, sanoi Kafur, minä jään tänne; minä odotan Abdallahta.

-Ei Abdallah ole minun luonani.

-Hän on täällä, sanoi lapsi; minä olen nähnyt hänen hevosensa.

-Minun väkeni ovat vieneet hevosen muassaan, samoin kuin he ovat tuoneet tänne sinut itsesi.

-Ei, jatkoi tyttö; kun väkesi otti minut, minä olin jo päästänyt Hamaman irti. Ollen onnellisempi kuin minä, se on päässyt pakoon. Jos Hamama on täällä, niin on Abdallahkin täällä, ja jos hän ei ole täällä, mihinkä olet veljesi pannut?

-Ulos täältä, hävytön! huusi Mansurin poika; pelkää vihaani. Minä saatan pieksättää sinut kuoliaaksi. Hänen näitä sanoja sanoessaan hänen silmänsä olivat hurjat kuin hullun.

-Miksi uhkaatte minua? sanoi Kafur imartelevalla äänellä. Vaikka vaan olen orja, saattanen kenties olla sinulle hyödyksi. Sinulla on, herra, joku salainen murhe, minä näen sen levottomuudesta kasvoissasi. Sen murheen minä saatan haihduttaa. Kotimaassani tunnetaan parannuskeinoja sydämen tauteihin. Vaikka suru eli omantunnon vaiva olis juurtunut sielusi kaikkein syvimpään sisustaan, niin osaan minä ottaa ne sieltä pois samoin kuin bezoar-kivellä vedetään ulos sisuksia syövyttävä myrkky.

-Ja sinulla olis se voima, sanoi Omar pilkallisella äänellä, sinulla, lapsella? Ja hän katseli tarkasti Kafuria, joka ei kumminkaan luonut silmiään alas. Ja minkäpä tähden ei? lisäsi hän, nuot Maghreb'in mustat ovat kaikki lapsia saatanalle; he ovat opetetut isänsä salaisiin konsteihin. No niin! Minulla on suru, paranna minut ja minä maksan sinulle.

-Onhan sinulla bang'ia[37] makasiinassasi? kysyi Kafur. Anna minun siitä valmistaa sinulle juoma; minä annan iloisuutesi jälleen.

-Tee mitä tahdot, sanoi Omar; sinä olet orja, sinä tiedät että minä olen rikas ja jalomielinen, minä luotan sinuun; minä tahdon, maksakoon mitä maksaa, iloita elämästä.

Kafur oli kohta hankkinut mitä tarvitsi ja toi sen Mansurin pojalle, joka kiihkein silmin katseli hänen valmistuksiaan. Neekerityttö otti kasvin, pesi sen kolmasti, hieroi sen rikki käsissään, mumisten muutamia salamielisiä sanoja; sitten survoi hän lehdet vaskimorttelissa ja seoitti niihin mausteita ja maitoa.

-Kas tässä semmoista mikä lievittää tuskasi, sanoi hän.

Juotuansa Omar heti tunsi päänsä helpommaksi. Hänen silmänsä laajenivat vasten hänen tahtoaan, hänen aistimillaan oli erinomainen tarkkuus; mutta kummasti kyllä näytti siltä kuin Kafurin tahto myös olis hänenkin. Jos tyttö lauloi, yhtyi Mansurin poika lauluun; jos tyttö nauroi,

remahti hän isoon nauruun; jos tyttö oli yksivakaisena, niin hän itki; jos tyttö uhkasi häntä, niin hän vapisi.

Kafur, nähdessään hänen olevan vallassaan, tahtoi nyt väkisin saada häneltä hänen salaisuutensa.

-No, nytpä saatat olla tyytyväinen, sanoi hän kokien muhoilla, sittenkun olet kostanut vihollisillesi.

-Hyvinkin tyytyväinen, vastasi Omar nauraen, olenpa saanut kostaa. Ei ihana Leila enää rakasta beduiiniaan.

-Onko Leila kuollut? kysyi Kafur vapisevalla äänellä.

-Hän on kuollut, sanoi Omar itkien. Mutta en minä häntä tappanut, vaan neekeri. Tyttö-raukkaa, hän olis niin hyvästi menestynyt haaremissani.

-Ja sinä et pelkää enää Abdallahta? jatkoi Kafur riemullisella äänellä.

-En, en pelkää häntä; minä otin häneltä hevosen, minä jätin hänen yksinään erämaahan ja myrskyyn. Hän ei pääse sieltä hengissä.

-Hietaan hautaunut, kenties kuollut! huudahti Kafur, raastaen vaatteitaan rikki.

-Mitä olis minun pitänyt tehdä? sanoi Omar vaikeroivalla äänellä. Se oli hänelle sallittu. Minulle oli ennustettu että paraasta ystävästäni oli tuleva minun pahin viholliseni. Vainajat aina rakastavat meitä; he eivät koskaan tee meille kiusaa.

-Ketäpä ystävää sinun tarvitsisi peljätä, sinun, joka et koskaan ole ketään rakastanut! huudahti neekerityttö. Mutta, olipa miten oli, lisäsi hän, ikäänkuin saaden äkillisen mieleenjohton, tahdotko että näytän sinulle sen, joka surmaa sinut?

-En, en, kiljasi Omar, vapisten kuin lapsi jolle uhataan antaa selkään. Huvittele minua, huvittele minua, Kafur, mutta älä vaivaa minua.

-Katsopas, sanoi naisorja, pitäen peiliä hänen silmänsä edessä. Näetkö Hafizin murhaajan? Näetkö Leilan murhaajan? Näetkö veljesi murhaajan? Näetkö sen ilkimyksen jolle ei ole enää yhtään rauhaa? Katala, sinä olet rakastanut omaa itseäsi ainoastaan; itsekkyytesi on sinut turmellut, itsekkyytesi on sinut surmaava.

Vääristyneet kasvonsa ja hurjasti vyöryvät silmänsä nähtyään Omar hirmuisesti kauhistui. Päivä alkoi siintää hänen sielussaan; hän kauhistui omaa itseään, hurjana raasti hän partaansa. Kohta häpesi hän kumminkin ja malttoi mielensä; hän katseli ympärilleen kuin unesta heränneenä. Hänen silmänsä yhtyivät Kafuriin, hän muisti että Kafur tiesi hänen salaisuutensa ja alkoi hurjasti elämöidä.

-Odotapa, sinä kadotuksen lapsi, kiljui hän, minä kyllä kuritan sinua hävyttömyydestäsi. Minä annan sinulle matkapassin paikkaan semmoiseen, jossa saat tavata armaan Abdallahisi.

Juopunut kuin oli, hän koetti nousta istuimeltaan. Jalat eivät tahtoneet kantaa häntä, hän hoipertui ja kaatuessaan loukkasi pientä pöytää, jolla lamppu oli. Pöytä ja lamppu romahtivat hänen päällensä, valkea tarttui hänen vaatteisinsa, ja yhtäkkiä olivat ne ilmitulessa.

-Kuole, ilkimys, huusi Kafur, kuole kuin koira! Abdallah on saanut koston!

Mansurin poika vaikeroitsi hirveästi. Hänen parkunsa kuultiin haaremissa ja sieltä riennettiin hänen avuksensa. Kuullessaan tultavan, laski Kafur jalkansa Omarin kasvoille, riennähti muutamilla harpoilla ulko-ovesta ja katosi.

YHDESNELJÄTTÄ LUKU.

Kaksi ystävää.

Sillä aikaa kun koettiin auttaa Mansurin poikaa ja sammuttaa valkeata, satuloitsi Kafur Hamaman, otti säkillisen vettä ja vähän evästä ja painui Djeddahin ahtaille kaduille. Yö oli pilkkopimeä ja ukkonen jumisi etäällä.

Tyttö hyvitteli hevosta ja puhutteli sitä, niinkuin se ymmärtäisi ihmisen puheen.

-Hamama, ystäväiseni, sanoi hän, vie minua isäntäsi luoksi. Me tahdomme yhdessä pelastaa Abdallahin. Sinä tiedät kuinka paljon hän pitää sinusta ja kuinka hän on hoitanut sinua. Auta minua löytämään hänet. Sinun avullasi annan hänet jälleen hänen äitilleen, yhdessä hänen kanssansa itken Leilaa ja lohdutan häntä. Tee se, Hamamani, ja minä pidän sinua niin hyvänä.

Hän kallistui hevosen kaulalle, tarttui siihen syliksi ja laski hevosen täyttä karkua menemään.

Jalo eläin lensi kuin nuoli. Olisipa luullut näkymättömän käden sitä opastavan. Kun hevonen ja ratsastaja hämärissä meni erään arnauti-vartijan sivuitse, säikähti tämä ja laukasi pyssynsä. Hän oli, sanoi hän, nähnyt saatanan karkuuttavan ohitse valkoisella hevosella, nopeammalla kuin kotka on pilvestä saaliisen iskiessään.

Näin kiisi Hamama, kertaakaan hengähtämättä, muistamatta janoansa sammuttaa. Ihmeellinen vaisto vei häntä isännän luoksi. Kallioiden, jokien, ammottavain maan-halkeamain yli, huolimatta mistään tiestä, riensi hän suoraan siihen paikkaan, missä isäntä oli. Jumala johti hänen askeliaan.

Puolenpäivän korvilla näki Kafur etäältä Abdallahin seisovan kentällä kumarruksissa, niinkuin rukoukseen vajonneena.

-Isäntä, isäntä! huusi Kafur; minä olen täällä, Kafur on täällä!

Ei lapsen huuto eikä kavioiden kapse voineet kavahduttaa Abdallahta hänen hartaudestaan; Hamaman seisahtuessa ei hän ensinkään liikahtanut. Kafur syöksähti vapisten hänen vierelleen. Näytti niinkuin hän nukkuisi; hänen kasvonsa olivat kuin viehätyksissä olevan dervishin: jumalallinen hymy liikkui hänen huulillaan; tuska oli paennut noilta kasvoilta, niin paljon kärsineiltä.

-Herää, isäntä! huusi orja-raukka, likistäen Abdallahta syliinsä. Tämä oli kylmä; sielu oli luopunut kuolevaisesta majastaan: Jumala oli kutsunut luoksensa tämän taivasta varten luodun hengen.

-Abdallah! huusi Kafur, heittäytten hänen päällensä ja ehtimiseen suudellen häntä; Abdallah, minä rakastan sinua! -Ja hän antoi sielunsa Jumalalle.

Kotvan aikaa katseli Hamama levotonna näitä kahta ystävää. Useammin kuin kerran pyyhkäsi hän polttavalla turvallaan neekeritytön kasvoja ja nyhjäytti häntä hiljaa. Vihdoin paneusi hän kentälle ja kaivoi päänsä hietaan, ja katseli silmiään muualle kääntämättä noita molempia ystäviä, odotellen heidän heräämistänsä, jotka eivät enää heränneet täällä maan päällä.

KAHDESNELJÄTTÄ LUKU.

Loppu.

-Näin, sanoi Ben-Ahmed lopettaen kertomuksensa, kuuluu historia Siunauksen lähteestä, niinkuin se kerrotaan jokaiselle tästä sivu kulkevalle karavaanille; se on tosi historia, ja ihmisiä on vieläkin elossa, jotka ovat nähneet ja kuulleet siinä kerrotut tapaukset.

Eikö kukaan teistä tunne Mansurin poikaa? Viimeksi Djeddahissa ollessani minulle näytettiin kuka hän oli. Hän oli laiha ja kellankalvaka ukko, parta pitkä ja valkea, kasvot kärventyneet ja silmät raukeat. Hänen rikkauttansa mainitaan suuremmaksi kuin itse sulttaaninkaan; rikkaat, jotka häntä tarvitsevat, ovat hänen ympärillään ja imartelevat häntä, köyhät katsovat häntä ylen, ja moni kerjäläinen on nakannut hänen almunsa hänelle takaisin ja sanonut häntä Kainiksi.

Tämä ylenkatse, niin sanotaan, ei käy hänelle niinkään vaivaksi kuin imarrus, jota häneen tuhlataan. Hänen puheensa on tuimaa, hän on kova ja kiivas. Hänen vaimonsa eivät rakasta häntä, hänen orjansa pettävät häntä, viha ympäröitsä häntä niinkuin ilma, jota hän hengittää. Ei kukaan ole kuullut hänen koskaan valittavan, kopeus kannattaa häntä; sanotaan ettei hän koskaan saa nukkua ja että hän kuluttaa yönsä polttamalla hashisia tahi opiota. Hän on kyllästynyt elämään ja kauhistuu kuolemata.

-Jospa kerta saisin sen koiran pyssyni eteen, huudahti eräs nuori kameelin-ajaja, kyllä minä hänen juonistaan lopun tekisin.

-Vaiti, poika; sanoi eräs vanha kameelin-ajaja. Omar on moslemi, ja sinä et ole beni-ameur. Sinulla ei ole häneen oikeutta. Jumala tekee hyvin mitä tekee; tiedätkö niin varmaan ettei tuon miehen elämä ole hänelle julmin kaikista rangaistuksista?

-Olkoon hän kirottu, tuo veljenmurhaaja! huudahti Ben-Ahmed. Ja jokainen meistä kertoi isoon ääneen: "Olkoon hän kirottu!"

-Muistelen, sanoi tuo vanha kameelin-ajaja, kerran nähneeni täällä Abdallahin äitin. Juotettuaan kameelimme näytti hän meille uljuudella kaksi vähäistä multaläjää, kivillä ympäröityä, jotka estivät shakaaleja niille pääsemästä. Niiden alla hänen lapsensa tuomiota odottivat. Joka vuosi nähtiin niillä kukkasia. Suuria jasmiinikimppuja rippui letkuina haudan ympärillä. Nyt on puutarhalla uudet isännät, hauta on kadonnut ja Jussufin

pojasta on vaan nimi jäljellä. Halima-parkaa! Vielä on kuin kuulisin hänen kertovan meille, kuinka Abdallah ja Kafur löydettiin hiedasta niin lujasti toistensa syliin likistyneinä, että täytyi panna heidät samaan arkkuun. Pedot olivat syöneet hevosen, mutta, ihmeellistä tosiaankin! ei yksikään taivaan linnuista ollut päivällä tullut Abdallahin ruumiille, ei yksikään shakaali yöllä edes koskenut Kafurin ruumiisen.

-Näin kuolee hurskas, lopetti äijä; jalot sielut ovat aina ne, jotka ensiksi menevät täältä. Jumala säästää heitä elämän viheliäisyydestä ja häijyyn ihmisten viettelyksistä. Paras hedelmä putoaa ensiksi; paha hedelmä pysyy puussa ja kuivettuu kypsymättä, lahonneen puun kanssa viimein tuleen heitettäväksi.

Näitä haastellessamme hätäytti meitä aamurusko. Aika oli lähteä liikkeelle. Telttitangot nykäistiin pois, köydet pantiin kääryille, telttivaatteet laskettiin kokoon, mutta tätä tehdessämme me kaikki ajattelimme beduiinia. Ei kukaan meistä ollut häntä tuntenut, ja yhtähyvin me kaikki kaipasimme häntä kuin veljeä. Kun karavaani oli jonoon asetettu, antoi vanha kameelin-ajaja merkin lähdöksi; mutta ennenkuin se lähti liikkeelle, tahtoi hän lukea *fattah'in* Jussufin pojan edestä; me teimme kaikki niinkuin hänkin ja lähdimme hiljaisuudessa matkaan, täynnä kunnioitusta ja ihastusta tuohon mieheen, jonka jälkeen ei edes hautaakaan ollut tähteenä. -Syystä kyllä, sanoi vanhus, kutsutaan häntä Abdallahiksi;[38] hän oli todellinen Jumalan palvelija.

KOLMASNELJÄTTÄ LUKU.

Jälkilause.

Jumalan halpa ja, toivoakseen, hänen tahdolleen aina kärsiväisesti alamainen orja, Mohamed, Hadadin poika, beni-malekien jaloa heimokuntaa, lopettaa tähän tämän kovin pitkän kertomuksen. Että hänen onnistuisi herkkusuille maistua, sitä Mohamed ei tohdi toivoa; hän jättää sen kunnian Kairon ja Teheranin helmenkutojille ja filigramsiteosten tekijöille. Jos hän hetkisen ajaksi on pannut itkivät naurahtamaan ja nauravat kyyneliä vuodattamaan, kertoja on tyytyväinen; Jumala hänen mielettömyytensä anteeksi antakoon! Kenties Hän, jonka edessä kaikki tietomme on mitättömyys, tuomion päivänä enemmän suvaitsee seipitettyä kertomusta, joka lohduttaa, kuin totuutta, joka kuivaa ja kuolettaa. Jospa tuona hirmuisena hetkenä, jolloin itsekunkin tulee vastata sanoistaan, uneilijan virhi ei panisi vaakakuppia ilmaan lentämään! Se on Hadadin pojan toivotus ja rukous.

Jos joku häjy ihminen tuntee hänensä tällä kertomuksella tavatuksi ja pahastun, syököön hän sen leiväksensä! Kertoja ei pane sitä tuntuksa vaivaksi. Hän ei puhukaan Faraonin pojille. Mohamed on vanha, hän on tehnyt valintonsa. Oleskellessaan maan päällä hän on nähnyt useammalla kuin yhdellä Omarilla olleen menestystä, useamman kuin yhden Abdallahin ennen aikaansa täältä menneen. Hänen sielunsa ei ole siitä vähintäkään uskossaan järkkynyt. Jumalaan hän luottaa. Jumala seoittaa marunaa itsekkään nautintoihin, Jumala vuodattaa salaista balsamia rakastavain sydänten kipuihin. Jumala ylentää hurskaan tappion ja alentaa jumalattoman riemuvoiton. Hän se on, joka antaa rauhan. Hän on elämän ja kuoleman herra. Hän on Iankaikkinen, Viisas, Väkevä, Lempeä, Laupias, Ainoa.

Kunnia olkoon Jumalalle!

VIITSELITYKSET:

- [1] Koraani, 96:3.
- [2] Koraaniksi kutsutaan mahomettiläisten raamattua. Suomentaja.
- [3] Mahomettiläinen munkki. Suomentaja.
- [4] Tässä on solmusanaisuus, jota ei käy suomentaminen. *Homar* merkitsee Arabian kielessä asiaa.
- [5] Pyhä huone eli etevin temppeli Mekassa.
- [6] Hadji eli pyhä on nimitys joka mahomettiläisissä maissa annetaan Mekassa käyneelle.
- [7] Koraani 2:191.
- [8] Yksi kukkaro on noin 131 Suomen markkaa.
- [9] Afrifeiksi sanotaan pahoja henkiä itämaisessa kansan-uskossa.
- [10] Heimokunnan päällikkö.
- [11] Näin kutsutaan koraanin ensimmäistä lukua, moslemien jokapäiväistä rukousta.
- [12] Kor. 29:40.
- [13] Kor. 12:2.
- [14] Kor. 4:51.
- [15] Kor. 4:71, 72.
- [16] Kor. 6: 74-78.
- [17] Kor. 21:83.
- [18] Kor. 4:76-79.
- [19] Yksi piasteri on noin 22 Suomen penniä.
- [20] Kor. 57: 1-4.
- [21] "Kabbalalla" ymmärretään juutalaisten salaista jumaluus-oppia, vastakohtana edellämainittuun talmudiin eli julkiseen oppiin. Suomentaja.
- [22] Kibla on se kohta taivaanrantaan johonka päin itämaalainen kääntää kasvonsa rukoillessaan. Mahomettiläinen kääntää ne Mekkaa, juutalainen Jerusalemiä kohti.
- [23] Korkean Veisun Midrasch.
- [24] Pyhä kaivo Mekkan temppelin esikartanolla. Muinaistarun mukaan se on sama lähde jonka enkeli pani erämaassa kumpuamaan Hagarin ja Ismaelin janon sammutukseksi.

[25] Cheddar, Ad-kansan kuningas, joka oli kuullut paratiisista ja sen ihanuudesta puhuttavan, tahtoi rakentaa palatsin ja istuttaa puutarhoja, jotka loistossa vetäisivät paratiisille vertoja. Ääni taivaasta kukisti tämän kopeuden muistomerkin eli, oikeammin sanoen, teki sen näkymättömäksi, sillä eräs Ibn-Kelabah väitti ne nähneensä kaliifi Meavijahin hallinnon aikana. Iremin puutarhat ovat arabialaisissa yhtä kuuluisat kuin Babelin torni hebrealaisissa.

[26] Mustat kauhtanat.

[27] Kyyhkyksi.

[28] Harabahs.

[29] Burko.

[30] Näin mahomettiläiset kutsuvat aikaa ennen Islamia eli Mahometin oppia.

[31] Nämät pöydät, *kursi*, ovat mataloita jakkaraisia, ainoastaan 14 à 15 tuumaa korkeita.

[32] Musta saatana.

[33] Koraani l. 113.

[34] Koraani l. 114.

[35] Kuiva tuuli, joka äkisti tappaa ihmiset ja eläimet, jotka sitä hengittävät. Suomentaja.

[36] *Hourit* ovat ihania neitoja mahomettiläisten paratiisissa eli taivaassa.

[37] *Bang* eli *hashish* on Indiassa kasvava hampu, jota itämaalaiset juovat tahi polttavat päihtyäkseen.

[38] Abdallah merkitsee Jumalan palvelijata.